

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota

***Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het
Beroepsvervoer over de Weg***

Inhoud

1	INLEIDING	3
2	ORGANISATIE, BEHEER EN INTERNE CONTROLE	4
2.1	ORGANISATIE	4
2.2	BESTUUR	5
2.3	BEHEERSTE EN INTEGERE BEDRIJFSVOERING	9
3	INHOUD EN UITVOERING VAN DE PENSIOENREGELINGEN	12
3.1	CRITERIA VOOR DE AANSLUITING VAN WERKGEVERS EN VOOR HET VERKRIJGEN VAN HET DEELNEMERSCHAP	12
3.2	UITVOERINGSREGLEMENT	13
3.3	PENSIOENREGELINGEN	14
3.4	ACTUARIËLE EN DEMOGRAFISCHE RISICO'S.....	19
4	FINANCIËLE OPZET	20
4.1	VOORZIENINGEN EN RESERVES	20
4.2	TOEREIKENDHEID VOORZIENINGEN EN RESERVES.....	27
4.3	PREMIEBELEID	29
4.4	TOESLAGENBELEID.....	31
4.5	SAMENHANG TUSSEN PREMIEBELEID EN TOESLAGENBELEID, GEGEVEN HET BELEGGINGSBELEID.....	33
4.6	VERMINDERING VAN PENSIOENAANSPRAKEN EN PENSIOENRECHTEN	34
4.7	FINANCIËLE STURINGSMIDDELEN: ALM STUDIES EN (AANVANGS)HAALBAARHEIDSTOETS	35
4.8	HERSTELPLAN	36
4.9	HERSTELPLAN 2017	36
5	BELEIDSUITGANGSPUNTEN EN RISICHOUDING.....	38
5.1	DOOR HET FONDS GEHANTEERDE UITGANGSPUNTEN BIJ VASTSTELLEN RISICHOUDING.....	39
5.2	UITKOMSTEN DISCUSSIE RISICOBEREIDHEID BINNEN HET BESTUUR	39
5.3	SAMENVATTING VAN UITKOMSTEN VAN HET ONDERZOEK NAAR DE RISICOBEREIDHEID VAN PENSIOENFONDS VERVOER BIJ RISICOPROFIEL 'NEUTRAAL'	40
5.4	KWANTITATIEVE BESCHRIJVING VAN DE KORTE TERMIJN RISICHOUDING.	41
5.5	KWANTITATIEVE BESCHRIJVING VAN DE LANGE TERMIJN RISICHOUDING.	42
5.6	VASTLEGGING PROCEDURES VOOR UITVOERING, VASTSTELLING EN VERANTWOORDING VAN DE HAALBAARHEIDSTOETS..	44
6	BELEGGINGSBELEID.....	46
6.1	STRATEGISCH BELEGGINGSBELEID EN BELEGGINGSCYCLUS	46
6.2	OPZET VAN DE UITVOERING.....	49
6.3	RISICOBEBEERSING	49
6.4	MONITORING EN EVALUATIE.....	50
6.5	WAARDERINGSGRONDSLAGEN ACTIVA.....	50
7	COMMUNICATIEBELEID	51
7.1	SPEERPUNTEN IN STRATEGIE OM KERNDOELEN TE REALISEREN	51
8	BELEID COLLECTIEVE WAARDEOVERDRACHTEN	52
8.1	ALGEMENE UITGANGSPUNTEN	52
8.2	UITGANGSPUNTEN EN EISEN VAN DNB.....	52
8.3	VERSCHIL DEKKINGSGRAAD.....	55
8.4	MAATWERK	55

9	RISICOPARAGRAAF	56
9.1	BALANSRISICO	56
9.2	RENTERISICO	56
9.3	MARKTRISICO.....	57
9.4	VALUTARISICO	57
9.5	KREDIETRISICO.....	57
9.6	TEGENPARTIJRISICO	57
9.7	VERZEKERINGSTECHNISCH RISICO.....	58
9.8	RISICO ACTIEF BELEID	58
9.9	LIQUIDITEITSRISICO.....	58
9.10	RISICO'S BIJ DERIVATENGEBRUIK.....	58
9.11	OPERATIONEEL RISICO.....	59
9.12	SYSTEEMRISICO'S	59
9.13	OMGEVINGSRISICO.....	60
9.14	IT RISICO.....	60
9.15	INTEGRITEITSRISICO	60
9.16	JURIDISCH RISICO.....	60
10	FINANCIEEL CRISISPLAN	61
10.1	INLEIDING	61
11	APPENDICES.....	62
11.1	PROCESSHEMA PENSIOENFONDS VERVOER.....	62
11.2	INTEGRITEITBELEID	63
11.3	UITBESTEDINGSBELEID.....	69
11.4	ACTUARIËLE GRONDSLAGEN TECHNISCHE VOORZIENING	72
11.5	UITWERKING (MINIMAAL) VEREIST (EIGEN) VERMOGEN	77
11.6	UITWERKING (GEDEMPTE EN ONGEDEMPTE) KOSTENDEKKENDE PREMIE	78
11.7	PARAMETERS.....	80
11.8	FINANCIEEL CRISISPLAN.....	82
11.9	COMMUNICATIE PER CRISISMAATREGEL	92
11.10	LINKS NAAR WEBSITE VAN PENSIOENFONDS VERVOER	99

1 INLEIDING

Dit is de actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn) van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg.

De Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg (hierna te noemen: Pensioenfonds Vervoer / het fonds) is een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds dat in 1964 in het leven is geroepen. De door Pensioenfonds Vervoer uitgevoerde regelingen bieden werknemers in de sectoren beroepsgoederen-, besloten bus- en taxivervoer, het binnenbeurtvaartbedrijf en het kraanverhuurbedrijf een pensioenregeling. Vanaf 1 januari 2015 wordt ook de pensioenregeling voor de werknemers uit de sector Orsima uitgevoerd. Deze sector is op vrijwillige basis aangesloten.

In artikel 4 lid 3 van de statuten is opgenomen dat het Pensioenfonds Vervoer werkt volgens een actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn). Conform het bepaalde in artikel 145 van de Pensioenwet omschrijft deze Abtn de wijze waarop het Pensioenfonds Vervoer de middelen beheert en de pensioenregelingen uitvoert. Met name wordt aangegeven op welke wijze het Pensioenfonds Vervoer uitvoering geeft aan het bepaalde in de artikelen 25, 126 tot en met 137 en 143 van de Pensioenwet. Daarnaast wordt conform het bepaalde in de artikelen 24 tot en met 29b van het Besluit FTK Pensioenfondsen aandacht besteed aan de risicohouding, beleggingsbeginselen, de financiële sturingsmiddelen en het financieel crisisplan.

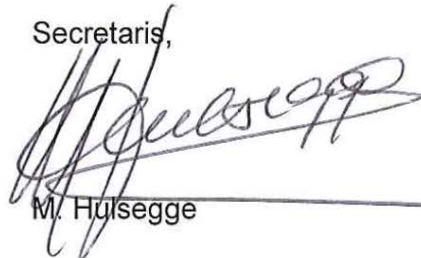
Deze Abtn is door het bestuur vastgesteld op 22 maart 2018.

Voorzitter,

L. Ceelen

Secretaris,

M. Hulsegge

2 ORGANISATIE, BEHEER EN INTERNE CONTROLE

2.1 Organisatie

2.1.1 Missie en visie Pensioenfonds Vervoer

Missie

Pensioenfonds Vervoer wil voor huidige en voormalige werknemers (waaronder gepensioneerden) in het beroepsgoederenvervoer, het besloten bus- en taxivervoer, het binnenbeurtvaartbedrijf en het kraanverhuurbedrijf op betrouwbare, transparante, professionele en kostenefficiënte wijze een zo goed mogelijk pensioen verzorgen. Pensioenfonds Vervoer belegt en beheert de pensioenpremies tegen verantwoorde risico's en wil dit ook op een maatschappelijk verantwoorde wijze doen. Pensioenfonds Vervoer communiceert helder met alle belanghebbenden.

Visie

Pensioenfonds Vervoer wil het pensioenfonds zijn voor alle werkenden in de verschillende vervoerssectoren.

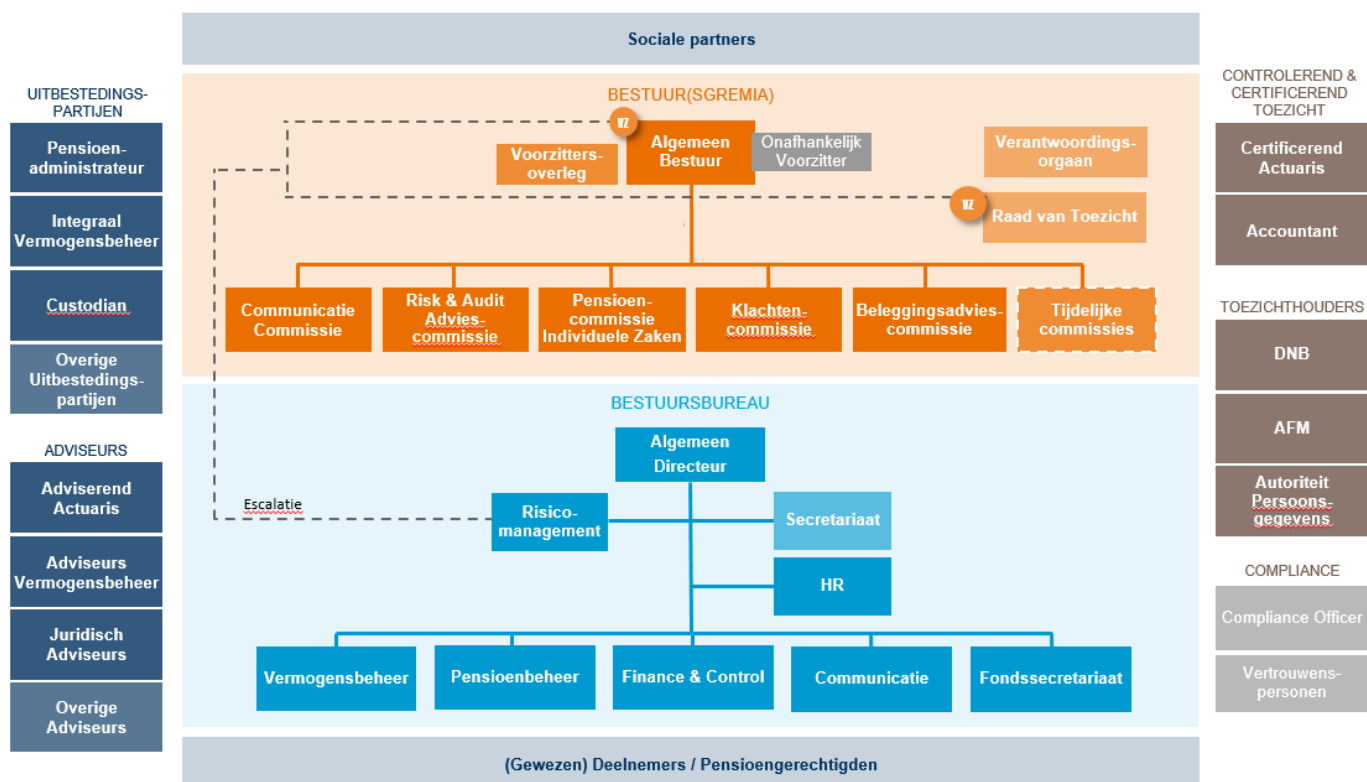
Strategie

Pensioenfonds Vervoer volgt voor de komende jaren tot 2021 een strategie, waarbij de huidige positie geconsolideerd wordt, maar wel tijdig wordt geanticipeerd op ontwikkelingen als dat nodig is. Doel is om voor onze deelnemers ook in de toekomst een betrouwbare pensioenpartner te zijn. Daarom bereiden wij ons voor op wijzigingen in het pensioenstelsel, in de wetgeving voor de sector vervoer en op de eisen die dit aan de uitvoering stelt.

Daarbij wil Pensioenfonds Vervoer zich onderscheiden: met heldere communicatie over een pensioenregeling die, dankzij de keuzes van sociale partners, goed aansluit op de behoefte van de deelnemers in de sector, en met lage uitvoeringskosten gerealiseerd wordt.

2.1.2 Organogram

De organisatiestructuur van het fonds staat in het volgende organogram:

Meer over de organisatie van het pensioenfonds vindt u op :
<https://www.pfvervoer.nl/over-ons/organisatie>

Een uitgebreide beschrijving van de governancestructuur, de mandaten, taken en bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het bestuur en de overige fondsgremia, is opgenomen in het Governance Handboek. In deze Abtn volgt een korte omschrijving van de organisatiestructuur.

2.2 Bestuur

De leden van het bestuur worden benoemd voor een periode van vier jaar maar kunnen na afloop van deze periode in beginsel ten hoogste twee keer opnieuw worden benoemd..

Het bestuur heeft op 15 september 2016. besloten twee externe bestuursleden aan het bestuur toe te voegen. De statuten zijn toen gewijzigd.

Het bestuur van het fonds bestaat vanaf 1 november 2016 uit tien leden, vier leden van werkgeverszijde, drie leden van werknemerszijde, één lid namens pensioengerechtigden en twee externe bestuursleden met als aandachtsgebied het vermogensbeheer/beleggingsbeleid en het risicomangement.

De benoeming van de diverse bestuursleden vindt als volgt plaats:

- vier vertegenwoordigers namens werkgevers worden benoemd door het bestuur op voordracht van:
 - Transport en Logistiek Nederland, statutair gevestigd te Zoetermeer (3 leden);
 - Koninklijk Nederlands Vervoer, statutair gevestigd te 's-Gravenhage (1 lid).
- drie vertegenwoordigers namens werknemers worden benoemd door het bestuur op voordracht van:
 - FNV, statutair gevestigd te Amsterdam (2 leden);
 - CNV Vakmensen, statutair gevestigd te Utrecht (1 lid).

- de vertegenwoordiger namens pensioengerechtigden wordt benoemd door het bestuur na directe verkiezingen;
- de twee externe bestuursleden worden benoemd door het bestuur na het doorlopen van een selectieprocedure (eventueel begeleid door een wervings- en selectiebureau) aan de hand van de door het bestuur, na goedkeuring van de raad van toezicht, vastgestelde profielschets.

De vergaderingen van het bestuur worden geleid door een onafhankelijk voorzitter, zonder stemrecht. De taken en bevoegdheden van de onafhankelijk voorzitter zijn vastgelegd in een reglement onafhankelijk voorzitter. Het bestuur kent daarnaast een voorzitter, een plaatsvervangend voorzitter, een secretaris en een plaatsvervangend secretaris.

Vertegenwoordiging

Het bestuur is als hoogste bestuurlijke orgaan verantwoordelijk voor het fonds. Conform de statuten zijn de (plaatsvervangend) voorzitter en de (plaatsvervangend) secretaris bevoegd om gezamenlijk het Pensioenfonds in en buiten rechte te vertegenwoordigen. In de even kalenderjaren worden de functies van voorzitter en secretaris vervuld door een werkgevers- respectievelijk werknemerslid, in de oneven jaren door een werknemers- respectievelijk werkgeverslid.

Commissies

Voorts kent het fonds de volgende permanente commissies:

- de Pensioencommissie Individuele Zaken;
- de Risk & Audit Adviescommissie;
- de Communicatie Commissie;
- de Klachtencommissie;
- De Beleggingsadviescommissie.

De commissies worden paritair samengesteld uit leden van het bestuur

Voorzittersoverleg

Naast de commissies is een voorzittersoverleg ingesteld. Het voorzittersoverleg is in feite een werkgeversoverleg, dat de rol van werkgever voor het (collectief van medewerkers van het) bestuursbureau vervult en toe ziet op de financiële gang van zaken binnen het bestuursbureau. Anderzijds vervult het Voorzittersoverleg een rol bij de gang van zaken rondom bestuursvergaderingen en het overleg met de RvT en het VO. Periodiek wordt aandacht besteed aan risicomanagement. Tot slot worden in het Voorzittersoverleg die onderwerpen aan de orde gesteld die naar het oordeel van de (plaatsvervangend) voorzitter nader overleg vereisen.

De voorzitter en plaatsvervangend voorzitter hebben vast zitting in het overleg. Medewerkers van het bestuursbureau, bestuursleden, leden van overige fondsgremia of externen kunnen per specifiek onderwerp worden uitgenodigd.

Naast de beide voorzitters en de directeur van het bestuursbureau kent het voorzittersoverleg per overleg een eigen samenstelling.

Onafhankelijk voorzitter

Pensioenfonds Vervoer heeft vanaf 1 april 2013 een onafhankelijk voorzitter.

De taken van de onafhankelijk voorzitter zijn het zorgdragen voor de goede gang van zaken tijdens de vergaderingen van het Algemeen Bestuur, de Risk & Audit Adviescommissie, de Communicatie Commissie en de Beleggingsadviescommissie. De onafhankelijk voorzitter leidt de vergaderingen, bewaakt de zorgvuldigheid van de besluitvormingsprocessen, trekt bij complexe onderwerpen de fases van beeldvorming en oordeelsvorming uit elkaar en structureert tegenspraak, het leveren van kritische bijdragen en de participaties van individuele bestuurders. De onafhankelijk voorzitter ziet er mede op toe dat de belangen van

deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, de pensioengerechtigden en de aangesloten werkgevers op evenwichtige wijze worden behartigd.

2.2.1 Bestuursbureau

De regievoering, de adviserende rol, de beleidsvoorbereidende rol, de controlerende rol en de monitorende rol zijn binnen het bestuursbureau georganiseerd. Het Bestuursbureau heeft op een aantal gebieden, zoals bij het voeren van de financiële administratie, bestuursondersteuning, communicatie en opstellen van rapportages, een (beperkte) uitvoerende rol. Hieronder wordt verstaan dat het bestuursbureau zorg draagt voor het monitoren van bepalende en indicatieve sleutelindicatoren in termen van risico's en bijsturingmechanismen ten aanzien van externe partijen op basis van afgesproken kaders en SLA's. Het doel is het bestuur van het fonds in staat te stellen zich te informeren over de stand van zaken ten aanzien van de risico's, een inschatting te maken van de effectiviteit van de getroffen beheersmaatregelen en, indien noodzakelijk, tijdig bij te sturen.

2.2.2 Pensioencommissie Individuele Zaken

De Pensioencommissie Individuele Zaken bestaat uit ten minste één werkgeverslid en één werknemerslid. De Pensioencommissie Individuele Zaken behandelt specifieke cases van individuele deelnemers, slapers, pensioengerechtigden en 'individuele' werkgevers. Het bestuur heeft de Pensioencommissie Individuele Zaken een mandaat verleend tot het nemen van besluiten ten aanzien van individuele zaken die buiten de mandaten van het uitvoeringsorgaan vallen en die aan de commissie worden voorgelegd. De Pensioencommissie Individuele Zaken legt hierover achteraf verantwoording af aan het bestuur.

2.2.3 Communicatie Commissie

De Communicatie Commissie bestaat uit twee werkgevers- en twee werknemersbestuursleden. Het bestuur heeft een Communicatie Commissie ingesteld met als mandaat de uitwerking van het beleid van het bestuur (zie mandaat en werkwijze van de commissie).

2.2.4 Risk & Audit Adviescommissie

De Risk & Audit Adviescommissie (RAAC) bestaat uit twee werkgevers- en twee werknemersbestuursleden en één extern bestuurslid. Voor de RAAC is een mandaat en werkwijze opgesteld.

2.2.5 Klachtencommissie

De klachtencommissie bestaat uit één werkgeversbestuurslid en één werknemersbestuurslid. De Klachtencommissie behandelt klachten, zijnde iedere vorm van ontevredenheid van een (gewezen) deelnemer, andere aanspraakgerechtigde, pensioengerechtigde en een werkgever over de uitvoering van de pensioenreglementen, dan wel een verschil van mening tussen een (gewezen) deelnemer, een andere aanspraakgerechtigde of pensioengerechtigde en het bestuur over de toepassing of interpretatie van de statuten of de (pre)pensioenreglementen.

2.2.6 Beleggingsadviescommissie (BAC)

De BAC vergadert voor het eerst op 3 april 2018 en bestaat uit twee werkgevers- en twee werknemersbestuursleden en één extern bestuurslid. Voor de BAC is een mandaat en werkwijze opgesteld.

2.2.7 Accountant

De accountant controleert jaarlijks de onder verantwoordelijkheid van het bestuur opgestelde jaarrekening. Hij doet dit overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen wordt de controle zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Hij legt zijn oordeel vast in een controleverklaring. Naast de controleverklaring met een eindoordeel, kan de Accountant bevindingen die naar voren zijn gekomen bij zijn onderzoek rapporteren in de vorm van een accountantsverslag of management letter. PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (PWC) is door het fonds als accountant aangewezen.

2.2.8 Adviserend Actuaris

De adviserend actuaris ondersteunt het bestuur bij het ontwikkelen en formuleren van het beleid van het fonds. Daarnaast voert de adviserend actuaris jaarlijks de voorbereiding uit van de actuariële jaarstukken en aanvullende berekeningen. Hiertoe behoren o.a. de controle of de technische voorzieningen, conform de grondslagen van het fonds, juist zijn vastgesteld en het verzamelen en berekenen van overige actuariële informatie, benodigd voor de actuariële DNB-staten dan wel voor door DNB verlangde toetsen en het uitvoeren van berekeningen in verband met de marktwaardetoets. De adviserend actuaris legt zijn bevindingen vast in het actuariële rapport.

Mercer is door het fonds als adviserend actuaris aangewezen.

2.2.9 Certificerend Actuaris

De certificerend actuaris stelt op basis van het actuariële rapport van de adviserend actuaris en eventueel aanvullende informatie zijn bevindingen vast betreffende de financiële positie van het fonds; het oordeel wordt vastgelegd in de Actuariële Verklaring. De certificerend actuaris stelt het Rapport van de Certificerend Actuaris op. Tot de daarin behandelde onderwerpen behoren: de gebezigde actuariële grondslagen, de vastgestelde voorziening, de uitgevoerde analyses en toetsen, en het door administrateur of adviseur opgestelde verslag.

De certificerend actuaris is onafhankelijk van het pensioenfonds en verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds.

De certificerend actuaris beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode over de onafhankelijkheid van de certificerend actuaris.

Willis Towers Watson is door het fonds als certificerend actuaris aangewezen.

2.2.10 Compliance Officer

Het bestuur heeft een gedragscode vastgesteld voor bestuurders en alle overige door het bestuur aan te wijzen verbonden personen, ter voorkoming van conflicten tussen het belang van het pensioenfonds en de privébelangen van betrokkenen evenals ter voorkoming van het gebruik van vertrouwelijke informatie van het pensioenfonds voor privédoeleinden.

De compliance-officer van het fonds houdt toezicht op de naleving van de gedragscode. Het Nederlands Compliance Instituut (NCI) is als Compliance-Officer benoemd.

2.2.11 Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit 5 leden, waarvan 2 namens de deelnemers, 1 namens de pensioengerechtigden en 2 namens de werkgevers. In het Verantwoordingsorgaan zijn de actieve deelnemers, de pensioengerechtigden en de financieel betrokken werkgevers vertegenwoordigd. De zetels en stemmen zijn in beginsel gelijk verdeeld over de geledingen, dat wil zeggen elk één derde van de zetels en/of het stemmenaantal. Het lidmaatschap van het verantwoordingsorgaan is niet verenigbaar met het lidmaatschap van het pensioenfondsbestuur of het interne toezicht.

Het bestuur van het fonds legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd. Het oordeel van het Verantwoordingsorgaan over het handelen van het bestuur van het fonds wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, in het jaarverslag van het fonds opgenomen.

De taken, (advies)rechten en bevoegdheden van het Verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in het Reglement Verantwoordingsorgaan. Dit reglement is gepubliceerd op de website van Pensioenfonds Vervoer.

2.2.12 Raad van Toezicht

Het bestuur van het fonds heeft voor het interne toezicht gekozen voor een Raad van Toezicht, bestaande uit drie onafhankelijke deskundigen, die vanaf 1 juli 2014 de gevolgde beleids- en bestuursprocessen beoordeelt en daarover rapporteert. De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De Raad van Toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

De taken en bevoegdheden van de raad van toezicht zijn vastgelegd in het Reglement Raad van Toezicht, dat is gepubliceerd op de website van Pensioenfonds Vervoer.

2.3 Beheerste en integere bedrijfsvoering

Als hoogste bestuurlijke orgaan draagt het bestuur de eindverantwoordelijkheid voor het fonds. Vanuit die verantwoordelijkheid dient het bestuur aan alle belanghebbenden bij het fonds voldoende waarborgen te bieden voor een beheerste en integere bedrijfsvoering. Daartoe is een systeem van interne beheersing opgezet conform het COSO Enterprise Risk Management Framework model en FIRM (Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode) als basis van de toezichtsaanpak van DNB. In 2012 heeft DNB een aantal veranderingen in de toezichtsaanpak doorgevoerd en de naamgeving veranderd in FOCUS.

Het systeem van interne beheersing stelt het bestuur en het bestuursbureau van het fonds in staat om de risico's die het behalen van de doelstellingen van het fonds bedreigen, te identificeren, te prioriteren, te analyseren en te beheersen. Zo wordt een redelijke mate van zekerheid verkregen dat de doelstellingen van het fonds worden bereikt. De hoofddoelstelling van het fonds - het toekennen van aanspraken c.q. rechten op uitkeringen aan bij het fonds betrokken (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden alsmede hun nagelaten betrekkingen - staat verwoord in de statuten van het fonds. Daarvan afgeleid gaat het om doelstellingen op de volgende vier gebieden:

1. De strategie van het fonds
2. De efficiency en effectiviteit van de operationele processen
3. De normen en waarden van het fonds (o.a. compliance)
4. De betrouwbaarheid van de informatie.

Hieronder worden de hoofdlijnen van het systeem van interne beheersing van het fonds uiteengezet.

De processen van het fonds, waarbij onderscheid wordt gemaakt in kernactiviteiten (pensioenbeheer, vermogensbeheer en custody), sturende processen en ondersteunende processen, zijn vastgelegd. De organisatiestructuur van het fonds is daarop afgestemd. Functies, taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en verstrekte mandaten zijn vastgelegd en belegd bij de bestuurlijke gremia en de medewerkers van het bestuursbureau. Het processchema is weergegeven in appendix 11.1. De organisatiestructuur van het fonds is hiervoor in § 2.1 en § 2.2 beschreven. De administratieve organisatie en de daarbij behorende interne controle maatregelen zijn vastgelegd in een handboek (handboek AO/IB) dat periodiek wordt geactualiseerd.

Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur bij het uitvoeren van de taken gericht op het realiseren van de doelstellingen van het fonds. Het bestuursbureau treedt op namens het bestuur en is als 'spin in het web' betrokken bij alle processen van het fonds. Het bestuursbureau geeft als regisseur op een zodanige wijze sturing en leiding dat alle bij de processen betrokken (uitbestedings)partijen hun bijdrage aan die processen kunnen optimaliseren. Daarmee is een belangrijke rol van het bestuursbureau – het voeren van regie - benoemd. Deze rol is naast de monitorende en controlerende rol van het bestuursbureau van belang voor de interne beheersing van het fonds.

Het bestuur hecht aan een sterke risicocultuur. In dat kader is bij de opzet van de organisatie uitgegaan van een 'three lines of defence'-model. De eerste beheersingslijn wordt gevormd door het lijnmanagement. De tweede beheersingslijn door de afdeling risicomangement. De afdeling risicomangement heeft een onafhankelijke positie binnen het fonds en legt verantwoording af aan de algemeen directeur en heeft tevens een onafhankelijke escalatielijn naar de voorzitter van het bestuur.

De derde lijn is ingevuld door de audit functie. Daarnaast vindt periodiek het risicomangement overleg plaats, waarvan de beide voorzitters van het fonds en de risicomanager deel uit maken. Het bestuur heeft het integraal risicomangement beleid in een afzonderlijk document vastgelegd dat periodiek wordt geactualiseerd. Dit beleid wordt in § 9 nader toegelicht.

Het bestuur heeft een groot deel van de activiteiten van het fonds uitbesteed. De kaders waarbinnen en de wijze waarop activiteiten kunnen worden uitbesteed zijn vastgelegd in het uitbestedingsbeleid dat periodiek wordt geactualiseerd. In appendix 11.3 wordt het uitbestedingsbeleid uiteengezet.

De pensioenadministratie en een deel van de bestuursondersteuning wordt uitgevoerd door TKP Pensioen B.V. Als integraal vermogensbeheerder is Robeco Institutional Asset Management verantwoordelijk voor het selecteren en monitoren van de externe vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen van het fonds. Daarnaast adviseert Robeco het fonds over de strategische en operationele inrichting van het vermogensbeheer. Northern Trust is als custodian aan het fonds verbonden en is verantwoordelijk voor de activiteiten op het gebied van custody, beleggingsadministratie, securities lending, performance meting en compliance. ITS treedt op als controlerend back-office, grootboekadministrateur van de beleggingen en als collateral manager. First Pensions berekent de kasstromen van de vastrentende waarden benchmarks, controleert de aan DNB te leveren kwartaalstaten beleggingen en controleert de berekening van het vereist (eigen) vermogen.

De afspraken over de aard, de omvang en de kwaliteit van de diensten die door TKP, Robeco, Northern Trust, ITS en First Pensions worden verleend zijn vertaald in

prestatie maatstaven en vastgelegd in Service Level Agreements (SLA). Over de mate van realisatie van de prestatie maatstaven wordt periodiek aan het bestuur gerapporteerd.

Adviserende en certificerende actuariële werkzaamheden zijn uitbesteed aan Mercer respectievelijk Willis Towers Watson. PWC (Accountants) is de accountant van het fonds en verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening.

Als dit vanuit het oogpunt van kwantiteit of kwaliteit nodig is, maakt het fonds op ad-hoc basis gebruik van de diensten van gespecialiseerde dienstverleners.

Omdat het bestuur – ongeacht de wijze van uitvoering - eindverantwoordelijk is voor alle activiteiten van het fonds, dienen de organisaties aan wie kernactiviteiten zijn uitbesteed eveneens voldoende waarborgen te bieden voor een beheerste en integere bedrijfsvoering. Het bestuur stelt periodiek vast, onder andere aan de hand van de ISAE 3402 rapportages, of daaraan wordt voldaan en treedt – indien dit niet het geval is - in overleg met de betreffende dienstverlener om tot verbetering te komen. Bij deze beoordeling houdt het bestuur ook rekening met het bepaalde in de principes voor beheerst beloningsbeleid zoals geformuleerd door De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten.

De planning en control cyclus van het fonds, waarvan de rapportagestructuur deel uit maakt, is afgestemd op de doelstellingen die het bestuur nastreeft en de risico's die van invloed zijn op het realiseren van die doelstellingen. De volgende periodieke rapportages vormen de kern van de planning en control cyclus van het fonds.

Rapportages

1. Dashboard Financiële risico's (Bestuursbureau; maandelijks).
2. Dashboard niet-Financiële risico's (Bestuursbureau; per kwartaal)
3. Dashboard Illiquide beleggingen (Bestuursbureau; per kwartaal)
4. Maandrapportage beleggingen (Robeco; maandelijks).
5. Risico Rapportage beleggingen (Robeco; wekelijks).
6. De kwartaalrapportage van TKP waarin opgenomen de mate van realisatie van de performance maatstaven in het SLA, de incasso-rapportage, de financiële rapportage, de voortgangsrapportage over de bevindingen in de ISAE 3402 rapportage en de rapportage over de handhaving (TKP; per kwartaal)
7. Rapportage interne beheersing TKP, Robeco, NT, First Pensions en ITS (ISAE 3402 Type II of SOC1); (Bestuursbureau; jaarlijks)
8. De jaarstukken van het fonds bestaande uit: het jaarverslag, het actuariële verslag, het accountantsrapport en de accountantsverklaring, het certificeringsrapport en de verklaring van de waarmerkend actuaris.
9. Maand-, kwartaal- en jaarrapportages aan DNB.
10. IBI en First Pensions kostenrapportage (IBI en First Pensions; jaarlijks).
11. Compliance rapportage (NCI; per kwartaal).

Daarnaast laat het fonds periodiek een ALM-studie en een haalbaarheidstoets uitvoeren.

De plannen en rapportages worden besproken in de betreffende bestuurscommissies en het bestuur. Uitvoering van activiteiten vindt plaats op basis van goedgekeurde plannen. Aan de hand van de rapportages monitort en beoordeelt het bestuur de uitvoering en besluit – indien zij dat nodig acht – tot het nemen van corrigerende acties.

Link naar jaarverslagen en kwartaalberichten:

<https://www.pfvervoer.nl/downloads/jaarverslagen>

<https://www.pfvervoer.nl/downloads/kwartaalberichten>

3 INHOUD EN UITVOERING VAN DE PENSIOENREGELINGEN

3.1 Criteria voor de aansluiting van werkgevers en voor het verkrijgen van het deelnemerschap

3.1.1 Verplichte aansluiting

Werkgevers en werknemers die voldoen aan de voorwaarden betreffende de verplichtstelling dienen zich te melden op het moment dat voor hen de aansluitings- c.q. deelnemingsplicht van toepassing is. De aangesloten werkgever is verantwoordelijk voor het verstrekken van de juiste gegevens die nodig zijn om de pensioenregeling uit te kunnen voeren.

Nieuwe werkgevers met personeel in dienst dienen zich voor de werknemersverzekeringen te melden bij de uitvoeringsinstelling (UVI) voor de voor hen van toepassing zijnde sector. De uitvoeringsinstelling (UVI) bepaalt in welke sector zij de onderneming op grond van de bedrijfsactiviteiten moet indelen. Als een werkgever wordt ingedeeld in een categorie, waarvoor mogelijk een verplichting tot deelname aan Pensioenfonds Vervoer geldt, wordt TKP geïnformeerd. Als de werkgever al bekend is en op grond van de bedrijfsactiviteiten onder de werkingssfeeromschrijving van Pensioenfonds Vervoer ressorteert, wordt in de administratie een contract opgevoerd. Indien niet met een redelijke mate van zekerheid kan worden bepaald of de pensioenregeling van toepassing is, wordt een vragenformulier verzonden voor het verstrekken van nadere informatie. Als aan het verzoek tot het verstrekken van nadere informatie, ondanks diverse rappels, niet wordt voldaan wordt er aan de hand van de beschikbare informatie een aansluiting gerealiseerd.

Als een aansluiting is gerealiseerd, wordt de werkgever hiervan in kennis gesteld en wordt hem de nodige informatie (waaronder een pensioenreglement) toegezonden.

De werkgever moet een opgave verstrekken van de voor het pensioenfonds van belang zijnde gegevens. Aan de hand van de opgave van de werkgever wordt de pensioenpremie berekend en een premienota vastgesteld. De nota wordt aan de werkgever gezonden.

Wanneer een werkgever met deelnemingsplichtig personeel in dienst verzuimt zich aan te melden en de werkgever wordt op een later tijdstip gesignaleerd, dan wordt de werkgever met terugwerkende kracht aangesloten.

De verplichtstelling vindt u ook op <https://www.pfvervoer.nl/downloads/overige-fondsdocumenten>

3.1.2 Vrijwillige aansluiting

Het bestuur is bevoegd een werkgever die niet onder de werkingssfeer van het fonds valt maar wel een economische en/of organisatorische eenheid vormt met een verplicht aangesloten onderneming, op vrijwillige basis aan te sluiten bij het fonds indien de werkgever hierom verzoekt. Gevolg van de vrijwillige aansluiting is dat de werknemers van de werkgever gaan deelnemen in de verplichte regeling van het fonds.

3.1.3 Aansluiting binnen de statutaire werkingsfeer

Het bestuur is bevoegd om werkgevers of groepen van werkgevers die binnen de statutaire werkingsfeer vallen, maar niet verplicht zijn tot deelname, aan te sluiten bij het fonds. Betreffende aansluiting kan plaatsvinden binnen daartoe door het bestuur gestelde, dan wel te stellen nadere voorwaarden. Gevolg van de aansluiting is dat de werknemers van de werkgever(s) gaan deelnemen aan de basisregeling van het fonds.

3.1.4 Vrijwillige voortzetting

Het bestuur is bevoegd aan individuele deelnemers toe te staan de deelname aan de pensioenregeling voort te zetten na beëindiging van het dienstverband met een aangesloten werknemer. Vrijwillige voortzetting wordt slechts toegestaan als de deelnemer voldoet aan door het bestuur gestelde voorwaarden en slechts voor een beperkte duur.

3.1.5 Aanvullende verzekeringen

Op verzoek van een werkgever kan het bestuur voor werknemers van aangesloten ondernemingen aanspraken op ouderdoms-, partner-, wezen- en arbeidsongeschiktheidspensioen verzekeren, boven de aanspraken welke voortvloeien uit de toepassing van de verplichte regeling. Een en ander tegen betaling van periodieke premies of koopsommen en op door het bestuur vastgestelde overige voorwaarden.

3.1.6 Vrijstelling

In een aantal door de wet (Vrijstellingsbesluit Wet Bpf 2000) voorgeschreven gevallen is het bedrijfstakpensioenfonds verplicht op verzoek van een werkgever vrijstelling te verlenen van deelneming aan de pensioenregeling. Als bij een verzoek tot vrijstelling niet voldaan is aan de voorwaarden van een verplichte vrijstelling kan een fonds ook onverplicht vrijstelling verlenen.

3.2 Uitvoeringsreglement

Het fonds heeft een uitvoeringsreglement opgesteld en gepubliceerd op haar website. In het Uitvoeringsreglement zijn de volgende onderwerpen opgenomen:

- algemene bepalingen;
- wijze van vaststelling van de verschuldigde premie;
- wijze van betaling van de premie en betalingstermijnen;
- verplichting van de werkgever om informatie te verstrekken;
- procedures bij niet nakomen van premiebetalingverplichtingen;
- procedures in geval van wijziging van de Pensioenovereenkomst;
- de maatstaven voor toeslagverlening en de voorwaarden waaronder toeslagverlening plaatsvindt;
- uitgangspunten en procedures betreffende besluitvorming over vermogenstekorten en vermogensoverschotten;
- mogelijkheid om premiekorting en terugstorting te verlenen;
- mogelijkheid tot vrijwillige voortzetting van de pensioenregeling na beëindiging van het dienstverband;
- vrijstelling van verplichte deelneming aan het fonds;
- de rechten en verplichtingen met betrekking tot vrijwillige pensioenregelingen;
- gemoedsbezwaarde werkgevers.

3.3 Pensioenregelingen

3.3.1 Inleiding

In de volgende paragrafen wordt een samenvatting gegeven van de pensioenregelingen die Pensioenfonds Vervoer uitvoert. Voor een precieze inhoud van de pensioenregelingen wordt verwezen naar de pensioenreglementen zoals die gepubliceerd zijn op de website van het pensioenfonds.

Link naar de reglementen en de overzichten met betrekking tot de kerncijfers:
<https://www.pfvervoer.nl/downloads/reglementen-en-overige-fondsdocumenten>
<https://www.pfvervoer.nl/nieuws/kerncijfers-2018>
<https://www.pfvervoer.nl/over-ons/wie-zijn-wij>

3.3.2 Pensioenreglement I

De pensioenregeling wordt met ingang van 1 januari 2018 gewijzigd. De wijziging betreft de jaarlijkse opbouw van het pensioen en de verhoging van de pensioenrichtleeftijd van 67 naar 68 jaar.

Kenmerk	Omschrijving
Pensioensysteem	Middelloodregeling. De deelnemers zijn werkzaam in de sectoren Beroepsgoederenvervoer, Besloten Busvervoer, Taxivervoer of Orsima en geboren op of na 1 januari 1950. Elke sector heeft zijn eigen kenmerken.
Pensioensalaris	Het loon is voor alle sectoren gemaximeerd (2018 € 54.614,-). Dit maximum is gelijk aan 260 maal het bedrag bedoeld in artikel 9, eerste lid van de Coördinatie wet Sociale Verzekering, zoals dit bedrag, per de eerste januari van het kalenderjaar is vastgesteld.
Franchise	<i>Sector Beroepsgoederenvervoer:</i> De franchise bedraagt in 2018 € 12.028,- <i>Sector Besloten Busvervoer:</i> De franchise bedraagt in 2018 € 12.028,- <i>Sector Taxivervoer:</i> De franchise bedraagt in 2018 € 12.206,- <i>Sector Orsima</i> De franchise bedraagt in 2018 € 12.028,- De franchise wordt jaarlijks door het bestuur aangepast, waarbij rekening wordt gehouden met de loon- en prijsindex, de AOW-ontwikkeling en de middelen van het fonds. De franchise in de sector Taxivervoer wordt bevroren tot het moment dat de franchises in de andere sectoren door jaarlijkse aanpassing dat niveau hebben bereikt.
Pensioengrondslag	Pensioensalaris minus franchise.

Ouderdomspensioen	Het jaarlijks op te bouwen ouderdomspensioen bedraagt vanaf 1 januari 2018 1,788% van de pensioengrondslag.
Pensioendatum	1 ^e dag van de maand waarin de deelnemer of gewezen deelnemer de leeftijd van 68 jaar bereikt.
Partnerpensioen	Het jaarlijks op te bouwen partnerpensioen bedraagt 70% van het jaarlijks op te bouwen ouderdomspensioen. Bij overlijden van de deelnemer voor de pensioendatum is het partnerpensioen gelijk aan het op de pensioenrichtleeftijd bereikbare partnerpensioen.
Wezenpensioen	Het jaarlijks op te bouwen wezenpensioen bedraagt 14% van het jaarlijks op te bouwen ouderdomspensioen. Bij overlijden van de deelnemer voor de pensioendatum is het wezenpensioen gelijk aan het op de pensioenrichtleeftijd bereikbare wezenpensioen. Het wezenpensioen wordt uitgekeerd tot de leeftijd van 18 jaar c.q. 27 jaar indien het kind studeert.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Ingeval van arbeidsongeschiktheid wordt naar rato van de mate van arbeidsongeschiktheid premievrije deelneming verleend.

De per 31 december 2017 opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen en prepensioen worden op verzoek van CAO-partijen omgerekend naar een aanspraak op ouderdomspensioen met een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar. Het opgebouwde partnerpensioen wijzigt niet op 31 december 2017. Deelnemers hebben de mogelijkheid om bezwaar aan te tekenen tegen de omzetting van het prepensioen.

3.3.3 Pensioenreglement II

Pensioenreglement II bevat bepalingen met betrekking tot aanvullende uitkeringen bij arbeidsongeschiktheid.

Sectoren Goederenvervoer en Besloten Busvervoer met ingang van 1 januari 2006
Deelnemers uit de sectoren Goederenvervoer en Besloten Busvervoer waarvan de eerste dag van de wachttijd valt op of na 1 januari 2006 kunnen aanspraak maken op een WIA-aanvulling indien en zolang de deelnemer onmiddellijk aansluitend aan het bereiken van de maximum-uitkeringstermijn/ maximum-wachttijd arbeidsongeschikt is in de zin van de WIA en bij 80% tot 100% arbeidsongeschiktheid recht heeft op een IVA-uitkering, of WGA-uitkering en bij 35% tot 80% arbeidsongeschiktheid recht heeft op een WGA-loonaanvullings- of vervolguitkering. Indien een deelnemer 80% tot 100% arbeidsongeschikt is en een IVA-uitkering geniet, is de duur van de WIA-aanvulling maximaal 3 jaar.

De hoogte van de WIA-aanvulling is afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid en wordt bepaald aan de hand van onderstaande tabel:

Mate van arbeidsongeschiktheid van - tot	Uitkering als % van het loon
80% - 100%	10%
55% - 80%	10%
35% - 55%	10%
< 35%	0%

3.3.4 Pensioenreglement III

Voor werknemers in dienst van een werkgever die is aangesloten bij het fonds bestaat de mogelijkheid om een individuele verzekering van ANW-pensioen af te sluiten. De bepalingen over de ANW-pensioenverzekering zijn vastgelegd in pensioenreglement III. Het jaarlijks ANW-pensioen wordt gesteld op een door de verzekerde op te geven bedrag, waarbij een minimum en een maximum van toepassing zijn. Het verzekerde bedrag wordt jaarlijks aangepast met het percentage van de verhoging van de wettelijke ANW-uitkering. De risico's uit hoofde van deze vrijwillige verzekering worden door het pensioenfonds herverzekerd bij Zwitserleven.

3.3.5 Pensioenreglement V

Pensioenreglement V bevat bepalingen over de overgangsregeling voor deelnemers geboren op of na 1 januari 1950 ("VPL-overgangsregeling sector Vervoer") en die voldoen aan de voorwaarden (met betrekking tot deelnemerschap en diensttijd). Deelnemers, die voldoen aan de in pensioenreglement V genoemde voorwaarden, kunnen extra ouderdomspensioen en partnerpensioen verwerven. Deze voorwaardelijke aanspraken zijn op 1 januari 2006 eenmalig berekend en gelijk aan het positieve verschil tussen enerzijds de (fictieve) aanspraken over verstreken deelnemingstijd op basis van het reglement per 1 januari 2006 en anderzijds de aanspraken over verstreken deelnemingstijd op basis van het tot 1 januari 2006 geldende reglement. Per 1 januari 2013 zijn de eerder vastgestelde voorwaardelijke aanspraken, voor zover die nog niet waren ingegaan, verminderd met 10% voor de sectoren Beroepsgoederenvervoer en Besloten Busvervoer en met 11,5% voor de sector Taxivervoer.

Per 1 januari 2015 zijn de op 1 januari 2013 gewijzigde voorwaardelijke aanspraken, in verband met de verlaging van de pensioenopbouw in de basisregeling, verlaagd met 5,5%. Het extra ouderdomspensioen gaat in op de eerste dag van de maand waarin de deelnemer de pensioenrichtleeftijd bereikt. De pensioenrichtleeftijd van deze extra aanspraken is vastgesteld volgens een staffel.

- Voor deelnemers geboren vóór 1 januari 1955 blijft de pensioenrichtleeftijd 65 jaar,
- Voor deelnemers geboren op of na 1 januari 1955 maar vóór 1 januari 1959 is de pensioenrichtleeftijd 66 jaar.
- Voor deelnemers geboren op of na 1 januari 1959 is de pensioenrichtleeftijd 67 jaar.

Op 1 januari 2018 worden de per 1 januari 2015 gewijzigde voorwaardelijke aanspraken omgerekend naar voorwaardelijke aanspraken met pensioenrichtleeftijd 68 voor zover het ouderdomspensioen als onderdeel van de voorwaardelijke aanspraak betreft. Het partnerpensioen als onderdeel van de voorwaardelijke aanspraak blijft buiten deze omrekening.

De extra aanspraken op ouderdoms- en partnerpensioen worden verworven op het moment dat en voor zover de aanspraken zijn gefinancierd.

De financiering vindt plaats direct voorafgaand aan 31 december 2020 of, indien het pensioen ingaat vóór die datum, op het moment waarop het pensioen ingaat. Er vindt geen financiering plaats nadat de deelneming is beëindigd vóór ingang van het pensioen.

In overleg met CAO-partijen kunnen de extra aanspraken voordat het pensioen ingaat al dan niet volledig worden gefinancierd en daarmee verworven. Per 31 december 2017 is de VPL-verplichting aangewend om een groot deel van de extra aanspraken uit de overgangsregeling te financieren en daarmee te verwerven. De verwerving is voor de verschillende groepen deelnemers als volgt:

- 100% van de extra aanspraken van deelnemers geboren tot en met 31 december 1954;
- 100% van de VPL-aanspraken van deelnemers die per 31 december 2017 in deeltijd met pensioen zijn;
- 60% van de VPL-aanspraken van deelnemers die geboren zijn op of na 1 januari 1955.

Uiterlijk direct voorafgaand aan 31 december 2020 dient de volledige aanspraak gefinancierd te zijn.

Pensioenfonds Vervoer voert de door CAO-partijen in het Vervoer overeengekomen VPL-overgangsregeling sector Vervoer uit. Deze uitbesteding naar Pensioenfonds Vervoer is vastgelegd in een overeenkomst tussen CAO-partijen en Pensioenfonds Vervoer, die is afgestemd met DNB. In de overeenkomst zijn de overeengekomen voorwaarden opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de wijze waarop en de voorwaarden waaronder de betreffende regeling tot op heden door Pensioenfonds Vervoer wordt uitgevoerd.

CAO-partijen hebben aan het bestuur de bevoegdheid gedelegeerd om de overgangsregeling te wijzigen. Van deze bevoegdheid kan het bestuur ook gebruik maken als de VPL-verplichting in enig jaar niet toereikend is voor inkoop van het VPL-pensioen wat in dat jaar onvoorwaardelijk wordt volgens de overgangsregeling.

Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan CAO-partijen over de belegging van de middelen in de VPL-verplichting en de uitvoering van de regeling.

3.3.6 VPL-regeling sector Orsima

Pensioenreglement I sector Orsima bevat bepalingen over de overgangsregeling voor deelnemers geboren op of na 1 januari 1950 ("VPL-overgangsregeling sector Orsima") en die voldoen aan de voorwaarden (met betrekking tot deelnemerschap en diensttijd). Deelnemers, die voldoen aan de in genoemd pensioenreglement genoemde voorwaarden, kunnen extra aanspraken op pensioen verwerven. Deze voorwaardelijke aanspraken zijn op 1 januari 2006 eenmalig berekend.

Deze voorwaardelijke aanspraken zijn gelijk aan
$$\frac{\text{(Leeftijd van de deelnemer op 1 januari 2006 -/ - 25)}}{(63 \text{ jaar -/ - 25 jaar})} \times 0,16826 \times 70\% \text{ loon 1-1-2006.}$$

De extra aanspraken op pensioen worden verworven op het moment dat en voor zover de aanspraken zijn gefinancierd.

De financiering vindt plaats direct voorafgaand aan 31 december 2020 of, indien het pensioen ingaat vóór die datum, op het moment waarop het pensioen ingaat. Er vindt geen financiering plaats nadat de deelneming is beëindigd vóór ingang van het pensioen.

Pensioenfonds Vervoer voert de door CAO-partijen Orsima overeengekomen VPL-overgangsregeling sector Orsima uit. Deze uitbesteding naar Pensioenfonds Vervoer is

vastgelegd in een overeenkomst tussen CAO-partijen Orsima en Pensioenfonds Vervoer. In de overeenkomst zijn de overeengekomen voorwaarden opgenomen.

CAO-partijen hebben aan het bestuur de bevoegdheid gedelegeerd om de overgangsregeling te wijzigen. Van deze bevoegdheid kan het bestuur ook gebruik maken als de VPL-verplichting in enig jaar niet toereikend is voor inkoop van het VPL-pensioen wat in dat jaar onvoorwaardelijk wordt volgens de overgangsregeling.

Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan CAO-partijen in de sector Orsima over de belegging van de middelen in de VPL-verplichting en de uitvoering van de regeling.

De toets of de aanwezige VPL-verplichting voor de sector Orsima toereikend is, is nog onderhanden. De uitkomsten van de toets zullen worden besproken met en door de CAO-partijen in de sector Orsima.

3.3.7 Excedentpensioenregeling

Conform het Uitvoeringsreglement biedt het fonds de werkgevers de mogelijkheid om een collectieve aanvullende pensioenregeling (excedentpensioenregeling) bij het fonds onder te brengen. Als een werkgever hiertoe besluit, dan wordt er een overeenkomst inzake een excedentpensioenregeling tussen de werkgever en Pensioenfonds Vervoer gesloten. In deze excedentpensioenregeling bouwen werknemers aanvullende pensioenaanspraken op over het pensioengevend loon voor zover dat meer bedraagt dan de franchise. Het pensioengevend loon is vanaf 1 januari 2018 gemaximeerd op € 105.075,-. De franchise is gelijk aan het maximumloon waarover pensioen wordt opgebouwd in de basisregeling. Het opbouwpercentage is gelijk aan het opbouwpercentage in de basisregeling. Financiering van de regeling vindt plaats door middel van stortingskoopsommen. De jaarlijks vast te stellen premie bestaat uit:

- de actuariële koopsom voor in te kopen aanspraken op ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen in het betreffende jaar;
- de risicopremie voor het op risicobasis verzekerde nabestaandenpensioen;
- de opslag voor de verzekering van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid;
- opslagen voor uitvoeringskosten;
- de solvabiliteitsopslag.

Toeslagverlening vindt plaats op basis van het toeslagenbeleid van de basispensioenregelingen.

3.3.8 WIA-Excedentregeling

Het fonds biedt de werkgevers de mogelijkheid om een collectieve aanvullende WIA-excedentverzekering bij het fonds onder te brengen. Als een werkgever hiertoe besluit, dan wordt er een overeenkomst inzake een WIA-excedentregeling tussen de werkgever en Pensioenfonds Vervoer gesloten. Deze regeling voorziet in een arbeidsongeschiktheidspensioen van 70% van het salarisdeel van de deelnemer dat uitgaat boven het maximumsalaris in de verplichte basisregeling.

De risico's uit hoofde van deze vrijwillige verzekering worden door het pensioenfonds herverzekerd bij Nationale Nederlanden.

3.4 Actuariële en demografische risico's

De uit de pensioenregelingen voortvloeiende verplichtingen en de hieruit volgende actuariële risico's worden door het fonds in eigen beheer gehouden.

De belangrijkste risico's die de onverminderde uitvoering van de reglementaire bepalingen bedreigen zijn een vermindering van het aantal arbeidsplaatsen in de vervoersector, in combinatie met een ontgroening van de deelnemerspopulatie.

Risico's die voort zouden kunnen vloeien uit van de verwachtingen afwijkende ontwikkelingen van franchise- en salarisniveau worden opgevangen door de doorsneepremie zodanig vast te stellen dat een (meer dan) gedempte kostendekkende premie wordt ontvangen. Hierdoor komt al naar gelang de resulterende stijging respectievelijk daling van de pensioengrondslag meer respectievelijk minder premie binnen, zodat premielasten en premiebaten in evenwicht blijven. Vanwege het feit dat de ouderdomspensioenregeling een middelloonregeling is, leidt een afwijkend franchise- en salarisniveau niet tot extra backservicelasten voor het fonds.

De financiering van de overgangsregeling voor de deelnemers geboren op of na 1 januari 1950 (pensioenreglement V) vindt plaats direct voorafgaand aan 31 december 2020, of indien het pensioen ingaat vóór die datum, op het moment waarop het pensioen ingaat. Er vindt geen financiering plaats nadat de deelneming is geëindigd. Alleen de gefinancierde aanspraken gelden als onvoorwaardelijke aanspraken.

In overleg met CAO-partijen kunnen de extra aanspraken vanuit de VPL-overgangsregeling sector Vervoer voordat het pensioen ingaat al dan niet volledig worden gefinancierd en daarmee verworven. Per 31 december 2017 is de VPL-verplichting aangewend om een groot deel van de extra aanspraken uit de overgangsregeling te financieren en daarmee te verwerven. De verwerving is voor de verschillende groepen deelnemers als volgt:

- 100% van de extra aanspraken van deelnemers geboren tot en met 31 december 1954;
- 100% van de VPL-aanspraken van deelnemers die per 31 december 2017 in deeltijd met pensioen zijn;
- 60% van de VPL-aanspraken van deelnemers die geboren zijn op of na 1 januari 1955.

De doorsneepremie van het fonds is inclusief een premiecomponent voor financiering van deze overgangsmaatregel. Vanaf eind 2010 is voor de verwachte lasten uit deze overgangsregeling een VPL-verplichting op de balans van het pensioenfonds opgenomen.

Vanaf 2013 worden alle in de toekomst te verwachten lasten uit deze overgangsmaatregel in een VPL-verplichting op de balans van het pensioenfonds opgenomen.

De overlijdensrisico's uit hoofde van de regeling van ANW-pensioen (pensioenreglement III) worden herverzekerd in de vorm van eenjarige verzekeringen van kapitaal bij overlijden bij Zwitserleven te Amstelveen. De verzekeringen kunnen via de werkgever worden afgesloten. De premiebetaling geschiedt via het fonds.

De arbeidsongeschiktheidsrisico's uit hoofde van de WIA-excedentregeling worden herverzekerd in de vorm van arbeidsongeschiktheidspensioen bij Nationale Nederlanden te Den Haag. De verzekeringen kunnen via de werkgever worden afgesloten. De premiebetaling geschiedt via het fonds.

4 FINANCIËLE OPZET

4.1 Voorzieningen en reserves

In de paragrafen 4.1 t/m 4.7 wordt ingegaan op de financiële opzet en het financiële beleidskader van de (pre)pensioenregelingen. Het bepaalde in deze paragrafen heeft betrekking op de middelen en de verplichtingen van het fonds.

4.1.1 Voorziening pensioenverplichtingen

Methoden

De belangrijkste kenmerken van de gevolgde methode om de Voorziening Pensioenverplichtingen (VPV) vast te stellen zijn:

- De (pre)pensioenverplichtingen zijn berekend op het niveau van de op de balansdatum verworven tijdsevenredige (pre)pensioenaanspraken en ingegane (pre)pensioenen. De per 1 januari na de balansdatum toegekende verhogingen worden hierin verwerkt. De VPV is gelijk aan de contante waarde van de aldus vastgestelde pensioenverplichtingen.
- Omdat een wezenpensioen wordt verworven bij overlijden van een deelnemer of bij overlijden van een gewezen deelnemer binnen 6 maanden na het einde van de deelneming, wordt geen voorziening vastgesteld voor een tijdsevenredige aanspraak op wezenpensioen maar wordt deze volledig uit premie gefinancierd.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers is de contante waarde van in de toekomst op te bouwen pensioenaanspraken in de VPV opgenomen. Bij de vaststelling van de contante waarde wordt rekening gehouden met revalideringskansen.
- Voor de (tijdelijke) arbeidsongeschiktheidspensioenen is in de VPV opgenomen de contante waarde van de (tijdelijke) arbeidsongeschiktheidspensioenen van de deelnemers met een WAO- resp. WIA-uitkering. Bij de vaststelling van de contante waarde wordt rekening gehouden met revalideringskansen.
- In verband met de wachttijd van 2 jaar voor de WIA is in de VPV opgenomen de som van de in het balansjaar en in het voorgaande balansjaar geboekte risicopremies voor premievrijstelling en arbeidsongeschiktheidspensioen, onder aftrek van de geldende kostenopslag en opgerent naar de balansdatum.
- In verband met de onvoorwaardelijke toeslagverlening van de tot 31 december 2009 opgebouwde aanspraken van de excedentregelingen is in de VPV een voorziening opgenomen gelijk aan de contante waarde van de verwachte toekomstige toeslagen.

Grondslagen en veronderstellingen

De VPV wordt gebaseerd op naar het oordeel van het bestuur, gehoord de adviserend actuaris, voldoende veilige grondslagen.

De actuariële grondslagen en veronderstellingen zijn opgenomen in Appendix 11.4.

De grondslagen worden periodiek beoordeeld en indien nodig herzien. Voor deze beoordeling is de in onderstaande tabel opgenomen frequentie van toepassing.

Grondslagen en veronderstellingen	Laatste update/ herijking	Eerstvolgende update/ herijking	Update frequentie
Overlevingsgrondslagen: Tafel	31-12-2016	31-12-2018	2-jaarlijks
Overlevingsgrondslagen: Leeftijdsafhankelijke correctiefactoren	31-12-2016	31-12-2018	2-jaarlijks
Arbeidsongeschiktheid:			
• Revalideringskansen	Niet bekend	31-12-2018	Gelijk aan overige grondslagen ten aanzien van arbeidsongeschikt: per 31-12-2020 en vervolgens 5-jaarlijks
• Opslag (in premie) voor premievrijstellings-risico	31-12-2015	31-12-2020	5-jaarlijks
• Premie aanvullende arbeidsongeschiktheidsuitkering	31-12-2015	31-12-2020	5-jaarlijks
Premie uitgesteld wezenpensioen	31-12-2015	31-12-2020	5-jaarlijks
Partnerfrequenties	31-12-2017	31-12-2022	5-jaarlijks
Leeftijdsverschil man / vrouw	31-12-2017	31-12-2022	5-jaarlijks
Opslag toekomstige uitvoeringskosten:			
• Premie (administratiekosten)	31-12-2016	31-12-2019	3-jaarlijks
• TV (excassokosten)	31-12-2016	31-12-2019	3-jaarlijks

In afwijking van de hierboven genoemde termijnen kan het bestuur besluiten dat een eerdere herijking of update noodzakelijk is indien de omstandigheden en/of de resultaten daar aanleiding toe geven.

Overlevingsgrondslagen

Pensioenfonds Vervoer hanteert leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de overlevingskansen uit de door het fonds gehanteerde prognosetafel (momenteel Prognosetafel AG2016) die zijn afgeleid van ervaringscijfers binnen Pensioenfonds Vervoer. De omvang van het fonds en de omvang van de eigen ervaringssterfte maken een fondsspecifieke bepaling van correctiefactoren mogelijk.

Het is van belang om de correctiefactoren periodiek te toetsen om te kunnen waarborgen dat deze correctiefactoren nog aansluiten bij de populatie en de ervaringssterfte van het fonds.

De toetsing vindt plaats op het moment dat het Actuarieel Genootschap een nieuwe prognosetafel publiceert (momenteel iedere twee jaar). De eerstvolgende publicatie wordt verwacht in 2018. Voor de toetsing zal een betrouwbaarheidsinterval worden vastgesteld over een waarnemingsperiode van dezelfde omvang als de periode waarop de correctiefactoren zijn bepaald. De huidige gehanteerde correctiefactoren zijn gebaseerd op de periode 2004 tot en met 2012. Voor de eerstvolgende toetsing in 2018 zal een betrouwbaarheidsinterval worden bepaald op basis van de verwachte sterfte over de periode 2009 tot en met 2017. De werkelijke sterfte over dezelfde periode zal worden getoetst aan de hand van dit betrouwbaarheidsinterval. Indien de werkelijke sterfte buiten het betrouwbaarheidsinterval ligt, zullen de huidige correctiefactoren worden herzien.

Naast de toets op basis van de sterfte over de gehele onderzoeksperiode is het ook van belang om de werkelijke sterfte van ieder afzonderlijk onderzoeksjaar te toetsen om te kunnen vaststellen of er sprake zou kunnen zijn van een eventuele trend in de sterftewaarnemingen. Een trend in de sterftewaarnemingen kan aanleiding zijn om de huidige correctiefactoren te herzien. Uit het onderzoek kan blijken dat een trendmatige beweging richting de grenzen van het betrouwbaarheidsinterval zichtbaar is. Indien als gevolg van deze trend wordt ingeschat dat binnen een korte termijn (tot het eerstvolgende toetsmoment, naar verwachting na twee jaar) de werkelijke sterfte buiten het interval zal gaan liggen, dienen de huidige correctiefactoren te worden herzien. Bij iedere (tweejaarlijkse) toets zal worden nagegaan of er sprake kan zijn van een trend in de sterftewaarnemingen.

Opslag toekomstige uitvoeringskosten

De voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten is vertaald in een opslag op de technische voorzieningen voor excassokosten. Deze opslag is onderdeel van de totale technische voorzieningen en wordt tevens toegepast bij de nieuwe opbouw (toevoeging aan de voorziening) en de uitkeringen (vrijval van de voorziening).

Gehanteerde uitgangspunten

De gehanteerde uitgangspunten voor de vaststelling van deze opslag zijn de volgende:

- Pensioenfonds Vervoer moet de uitvoeringskosten kunnen dragen bij afwikkeling van de opgebouwde verplichtingen. De kosten voor de (toekomstige) inactieven moeten door het fonds kunnen worden gedragen en daartoe moet een toereikende kostenvoorziening worden aangehouden. De vrijval uit de kostenvoorziening moet bij afwikkeling bij benadering minimaal gelijk zijn aan de feitelijke afwikkelingskosten. Dit voorkomt ook dat de toeslagcapaciteit van het fonds wordt overschat.
- In beginsel moet de kostenvoorziening toereikend zijn tot de laatste deelnemer overlijdt. In de praktijk zal op een eerder moment tot overdracht van de opgebouwde pensioenen bij een andere uitvoerder worden overgegaan omdat schaalnadelen ontstaan naarmate het fonds in omvang afneemt.

De methode van vaststelling

De laatstelijk uitgevoerde herijking in 2016 is uitgevoerd door de geschatte uitvoeringskosten per 31 december 2015 contant te maken op basis van de volgende grondslagen en uitgangspunten:

- De fondsgrondslagen per 31 december 2015.
- Er is met kosteninflatie rekening gehouden door te veronderstellen dat de uitvoeringskosten jaarlijks met 2% toenemen.
- Het fonds bereikt bij afwikkeling in enig jaar een dusdanige omvang, dat het efficiënter wordt het fonds te liquideren en de opgebouwde verplichtingen bij een verzekeraar of een andere pensioenuitvoerder onder te brengen. Er is verondersteld dat de

schaalnadelen na 5 jaar dusdanig groot worden, dat tot liquidatie en (verplichte) herv verzekering wordt overgegaan. Er is van uit gegaan dat bij herv verzekering of overgang naar een andere pensioenuitvoerder na 5 jaar 2,0% van de netto technische voorzieningen benodigd is.

Het resulterende bedrag wordt uitgedrukt als percentage van de netto technische voorzieningen. Op basis van de laatstelijk in 2016 uitgevoerde herijking is de aan te houden kostenvoorziening van circa 2% van de netto technische voorzieningen toereikend.

Vaststelling (beleids)dekkingsgraad

Het fonds stelt ieder maand de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad vast. De dekkingsgraad is gelijk aan de verhouding tussen het vermogen inzake de bij het fonds ondergebrachte pensioenregelingen en de technische voorzieningen van het fonds. De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan het gemiddelde van de gepubliceerde dekkingsgraden van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

4.1.2 VPL-verplichting sector Vervoer

In de per 1 januari 2006 gewijzigde pensioenregeling is een overgangsregeling opgenomen waardoor deelnemers geboren op of na 1 januari 1950 extra aanspraken op ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen kunnen verwerven. De overgangsregeling is vastgelegd in pensioenreglement V.

Voor de financiering van de overgangsregeling wordt gebruik gemaakt van de 15-jaars uitstelmogelijkheid die de wet biedt. Dit betekent dat de extra aanspraken uit de overgangsregeling uiterlijk na 15 jaar (op 31 december 2020) dienen te zijn gefinancierd. Bij pensionering van de deelnemer vóór 2020 dienen de extra aanspraken op het moment van pensionering te zijn gefinancierd.

In overleg met CAO-partijen kunnen de extra aanspraken uit de overgangsregeling voordat het pensioen ingaat al dan niet volledig worden gefinancierd en daarmee verworven.

Per 31 december 2017 is de VPL-verplichting aangewend om een groot deel van de extra aanspraken uit de overgangsregeling te financieren en daarmee te verwerven. De verwerving is voor de verschillende groepen deelnemers als volgt:

- 100% van de extra aanspraken van deelnemers geboren tot en met 31 december 1954;
- 100% van de VPL-aanspraken van deelnemers die per 31 december 2017 in deeltijd met pensioen zijn;
- 60% van de VPL-aanspraken van deelnemers die geboren zijn op of na 1 januari 1955.

De middelen die benodigd zijn voor de financiering van de overgangsregeling zijn verwerkt in de doorsneepremie van deelnemers geboren op of na 1 januari 1950.

Het fonds toetst periodiek de kostendekkendheid van de doorsneepremie en past zonedig, in overleg met CAO-partijen, de doorsneepremie en/of de pensioenopbouw aan (zie ook paragraaf 4.3.2).

De middelen van de pensioenregelingen zullen nooit gebruikt kunnen worden voor de toevoeging aan de VPL-verplichting (voorheen bestemmingsreserve 'financiering overgangsregeling').

De VPL-verplichting wordt gevormd overeenkomstig hetgeen is besproken met CAO-partijen. De afspraken met CAO-partijen zijn vastgelegd in een overeenkomst die in 2014 door betrokken partijen is ondertekend en laatstelijk per 1 januari 2015 is gewijzigd. Hierin staat

tevens aangegeven op welke wijze met het vermogen wordt omgegaan. De middelen tegenover de VPL-verplichting worden verondersteld te zijn belegd in een portefeuille die het renterisico, dat over de nog in te kopen aanspraken wordt gelopen, zo goed mogelijk afdekt.

Ter bepaling van de dekkingsgraad van het fonds en de toets of de beleidsdekkingsgraad voldoet aan het (minimaal) vereist vermogen blijft deze VPL-verplichting buiten beschouwing (dat wil zeggen dat deze VPL-verplichting geen onderdeel uitmaakt van het weerstandsvermogen).

Periodiek wordt getoetst of de aanwezige VPL-verplichting, rekening houdend met de verwachte toekomstige aangroei van deze VPL-verplichting, naar verwachting toereikend is voor de te verwachten jaarlijkse inkoop van VPL-pensioen vanaf 2012 en uiterlijk in 2020.

Jaarlijks stelt het bestuur per 1 januari de dotatie aan de VPL-verplichting voor dat kalenderjaar vast. De dotatie, die administratief verondersteld wordt op 1 januari plaats te vinden, is gelijk aan:

- de gedempte kostendekkende premie die in het betreffende jaar tot en met 2020 verschuldigd is voor de inkoop van de extra aanspraken ingevolge de overgangsregeling, ervan uitgaande dat alle deelnemers de extra aanspraken in zijn geheel verwerven op de eerste dag van de maand waarin zij de 63-jarige leeftijd bereiken, rekening houdend met een solvabiliteitsopslag ter grootte van 50% van het vereist eigen vermogen (in % van de voorziening pensioenverplichtingen) per 30 september van het aan het desbetreffende kalenderjaar voorafgaande jaar, plus
- de gedempte kostendekkende premie voor 8,75% van de inkoop per 31 december 2020 van de extra aanspraken in zijn geheel voor deelnemers die op 31 december 2020 de 63-jarige leeftijd nog niet hebben bereikt, rekening houdend met een solvabiliteitsopslag ter grootte van het vereist eigen vermogen (in % van de voorziening pensioenverplichtingen) per 30 september van het aan het desbetreffende kalenderjaar voorafgaande jaar.

De in bovenstaande genoemde "extra aanspraken in zijn geheel" zijn de extra aanspraken uit de overgangsregeling conform pensioenreglement V en nader beschreven in hoofdstuk 3.3.5, dus zonder rekening te houden met een mogelijke al dan niet volledige verwerving voordat het pensioen ingaat zoals dat in deze paragraaf is genoemd.

De voor de gedempte kostendekkende premie gehanteerde rentevoet is gelijk aan het gemiddelde van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuren over de aan het desbetreffende kalenderjaar voorafgaande vijf jaren waarbij de rentetermijnstructuur van 30 september als basis dient. Hiertoe wordt een set van rentes voor iedere looptijd gecreëerd als gemiddelde waarde van de rentetermijnstructuur van 30 september van de aan het desbetreffende kalenderjaar voorafgaande vijf jaren.

Per de datum van inkoop wordt de VPL-verplichting verminderd met de berekende inkoopsum. De inkoop van de extra aanspraken vindt plaats op basis van de ongedempte kostendekkende premie op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december van het aan het jaar van inkoop voorafgaande jaar, inclusief een solvabiliteitsopslag en de opslag voor excassokosten, maar exclusief de opslag voor uitvoeringskosten.

De solvabiliteitsopslag is gelijk aan:

- voor inkoop van VPL-pensioen tot 31 december 2020: het eigen vermogen (in % van de voorziening pensioenverplichtingen) per 31 december van het aan het jaar van inkoop voorafgaande jaar met een maximum van 50% van het vereist eigen vermogen (in % van de voorziening pensioenverplichtingen) per 30 september van het aan het jaar van inkoop voorafgaande jaar en met een minimum van 0%, en
- voor inkoop van VPL-pensioen per 31 december 2020: het eigen vermogen (in % van de voorziening pensioenverplichtingen) per 31 december 2019 met een maximum van het

vereist eigen vermogen (in % van de voorziening pensioenverplichtingen) per 31 december 2019 en met een minimum van 0%.

4.1.3 VPL-verplichting sector Orsima

Voor de sector Orsima wordt een afzonderlijke VPL-verplichting gevormd. Deze VPL-verplichting Orsima (voorheen bestemmingsreserve 'financiering overgangsregeling Orsima') wordt gevormd overeenkomstig hetgeen is besproken met CAO-partijen in de sector Orsima. De afspraken met CAO-partijen zijn vastgelegd in een overeenkomst die laatstelijk per 1 januari 2015 is gewijzigd. Hierin staat tevens aangegeven op welke wijze met het vermogen wordt omgegaan.

Jaarlijks per 1 januari stelt het bestuur de VPL-premie voor de sector Orsima vast. Deze bedraagt in beginsel 3,9% van de pensioengrondslagsom. Het bestuur kan echter jaarlijks een andere premie vaststellen. De voorgestelde premie wordt gecommuniceerd aan betreffende CAO-partijen. Na goedkeuring door CAO-partijen is de afwijkende VPL-premie, zoals voorgesteld door het bestuur, van toepassing. CAO-partijen hebben de mogelijkheid om extra middelen toe te voegen aan de VPL-gelden

De inkoop van VPL-pensioen vindt plaats met inachtneming van de VPL-regeling zoals die is opgenomen in reglement I sector IV van Orsima op de data zoals die volgen uit dat reglement.

De VPL-verplichting Orsima wordt gevormd overeenkomstig hetgeen is besproken met CAO-partijen. De afspraken met CAO-partijen zijn vastgelegd in een overeenkomst die in 2015 door betrokken partijen is ondertekend. Hierin staat tevens aangegeven op welke wijze met het vermogen wordt omgegaan. De middelen in deze VPL-verplichting worden verondersteld te zijn belegd in een portefeuille die het renterisico, dat over de nog in te kopen aanspraken wordt gelopen, zo goed mogelijk afdekt.

Ter bepaling van de dekkingsgraad van het fonds en de toets of de beleidsdekkingsgraad voldoet aan het (minimaal) vereist vermogen blijft deze VPL-verplichting buiten beschouwing (dat wil zeggen dat deze VPL-verplichting geen onderdeel uitmaakt van het weerstandsvermogen).

Periodiek wordt getoetst of de aanwezige VPL-verplichting, rekening houdend met de verwachte toekomstige aangroei van deze VPL-verplichting, naar verwachting toereikend is voor de te verwachten jaarlijkse inkoop van VPL-pensioen vanaf 2015 en uiterlijk in 2020.

Per de datum van inkoop wordt de VPL-verplichting verminderd met de berekende inkoopsom. De inkoop van de extra aanspraken vindt plaats op basis van de (ongedempte) kostendekkende premie op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december van het aan het jaar van inkoop voorafgaande jaar, inclusief een solvabiliteitsopslag en de opslag voor excassokosten, maar exclusief de opslag voor uitvoeringskosten.

De solvabiliteitsopslag is gelijk aan:

- voor inkoop van VPL-pensioen tot 31 december 2020: het eigen vermogen (in % van de voorziening pensioenverplichtingen) per 31 december van het aan het jaar van inkoop voorafgaande jaar met een maximum van 50% van het vereist eigen vermogen (in % van de voorziening pensioenverplichtingen) per 30 september van het aan het jaar van inkoop voorafgaande jaar en met een minimum van 0%, en
- voor inkoop van VPL-pensioen per 31 december 2020: het eigen vermogen (in % van de voorziening pensioenverplichtingen) per 31 december 2019 met een maximum van het vereist eigen vermogen (in % van de voorziening pensioenverplichtingen) per 31 december 2019 en met een minimum van 0%.

4.1.4 Premie-egaliseringsdepot

Vanaf 1 januari 2015 wordt een premie-egaliserings depot voor de actieven (van de sector Vervoer en de sector Orsima tezamen) gevormd. Het overschot van de ontvangen doorsneepremie, na aftrek van de dotatie aan de VPL-verplichting, ten opzichte van de gedempte kostendekkende premie voor de pensioenregelingen wordt toegevoegd aan dit premie-egaliseringsdepot. In jaren tot en met 2020 dat de ontvangen doorsneepremie, na aftrek van de dotatie aan de VPL-verplichting, lager is dan de gedempte kostendekkende premie, wordt het verschil onttrokken aan het premie-egaliseringsdepot indien en voor zover dit premie-egaliseringsdepot toereikend is.

Als het premie-egaliseringsdepot niet toereikend is, zal in het betreffende jaar de opbouw van ouderdoms- en partnerpensioen zodanig worden verminderd dat de ontvangen doorsneepremie, na aftrek van de dotatie aan de VPL-verplichting, gelijk is aan de gedempte kostendekkende premie. De risicodekking voor het nog niet gefinancierde partnerpensioen, betrekking hebbend op toekomstige deelnemersjaren, zal niet worden verminderd. Het premie-egaliseringsdepot wordt verondersteld te zijn belegd conform het fondsvermogen waarbij jaarlijks het (percentage) fondsrendement aan de reserve wordt toegevoegd.

Een eventueel resterend positief saldo per 31 december 2020 in het premie-egaliseringsdepot zal worden toegevoegd aan een te vormen bestemmingsreserve toeslagverlening. Deze bestemmingsreserve zal worden aangewend ten behoeve van toeslagverlening voor de actieve deelnemers.

4.1.5 Solvabiliteitsreserve

Het jaarlijkse resultaat van het pensioenfonds wordt toegevoegd aan de solvabiliteitsreserve. De hoogte van de solvabiliteitsreserve is minimaal gelijk aan nul en maximaal gelijk aan de grens die in het Financieel Toetsingskader is gesteld voor het Vereist Eigen Vermogen. Hierbij wordt uitgegaan van het bedrag boven de 100% dekkingsgraad. Appendix 11.5 bij deze nota bevat een uitwerking van de meest recente berekening van het Vereist Eigen Vermogen. Indien de solvabiliteitsreserve haar maximum heeft bereikt, met andere woorden gelijk is aan het Vereist Eigen Vermogen, zal het meerdere worden toegevoegd aan de algemene reserve.

4.1.6 Algemene reserve

De algemene reserve wordt jaarlijks vastgesteld als het verschil tussen de aanwezige middelen en de som van de technische voorzieningen, de VPL-verplichting sector Vervoer en sector Orsima en de solvabiliteitsreserve. De algemene reserve dient ter opvang van mutaties in de solvabiliteitsreserve, voor financiering van toeslagen en het dekken van andere algemene risico's.

4.2 Toereikendheid voorzieningen en reserves

4.2.1 Minimaal en nagestreefd weerstandvermogen

Het bestuur heeft richtlijnen opgesteld die aangeven wat het minimale weerstandsvermogen moet zijn en wat het nagestreefde weerstandsvermogen is.

Het minimale weerstandsvermogen (de ondergrens) is ten minste gelijk aan de dekkingsgraad behorende bij het Minimaal Vereist Vermogen, berekend volgens de richtlijnen van DNB. De berekening van de ondergrens (minimaal vereist vermogen) is vastgelegd in Appendix 11.5.

Het nagestreefde weerstandsvermogen (de volledige toeslagengrens) is gelijk aan 110% van de marktwaarde van de nominale pensioenverplichtingen vermeerderd met de contante waarde van alle toeslagen op de nominale pensioenverplichtingen.

De hierbij gehanteerde discontovoet is gelijk aan het verwachte bruto rendement op aandelen, verminderd met de uniforme kostenafslag voor beleggingskosten en bedraagt 6,75% conform artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen.

De toeslagen zijn gelijk aan de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoeten van het loonindexcijfer van 2,5% per jaar conform artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen. De volledige toeslagengrens wordt uitgedrukt in een percentage van de marktwaarde van de nominale pensioenverplichtingen.

De kritische dekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij het fonds in tien jaar naar verwachting zal voldoen aan het vereist eigen vermogen. De bij de vaststelling van de kritische dekkingsgraad gehanteerde parameters zijn opgenomen in Appendix 11.7.

Aanvullend op de ondergrens, de volledige toeslagengrens en de kritische dekkingsgraad is een solvabiliteitsgrens gedefinieerd. De solvabiliteitsgrens is gelijk aan de dekkingsgraad behorende bij het niveau van het Vereiste Vermogen. De berekening van het vereiste vermogen is eveneens vastgelegd in Appendix 11.5.

De vier grenzen worden jaarlijks door het bestuur vastgesteld. De grenzen worden bepaald als percentage van de marktwaarde van de nominale pensioenverplichtingen. De marktwaarde van de nominale pensioenverplichtingen wordt bepaald door de verwachte uitkeringsstromen te disconteren tegen de door DNB per balansdatum gepubliceerde rentecurve.

Het bestuur heeft eveneens een toeslagengrens vastgesteld. De toeslagengrens is het niveau waar beneden geen toeslagen worden verleend. De toeslagengrens is gelijk aan 110% van de marktwaarde van de nominale pensioenverplichtingen.

De door het bestuur vastgestelde grenzen die worden gehanteerd zijn weergegeven in onderstaande tabel.

	Grens (definitie)	Grenzen per 31-12-2016 als % van de marktwaarde van de nominale pensioenverplichtingen
Volledige toeslagengrens	110% van de marktwaarde van de nominale pensioenverplichtingen vermeerderd met de contante waarde van alle toeslagen op de nominale pensioenverplichtingen. De hierbij gehanteerde discontovoet is gelijk aan het verwachte bruto rendement op aandelen, verminderd met de uniforme kostenafslag voor beleggingskosten en bedraagt 6,75% conform artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen. De toeslagen zijn gelijk aan de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoeten van het loonindexcijfer van 2,5% per jaar conform artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen. De volledige toeslagengrens wordt uitgedrukt in een percentage van de marktwaarde van de nominale pensioenverplichtingen.	130%
Solvabiliteits- grens	Het vereiste vermogen berekend op basis van de regelgeving van DNB	117,2%
Toeslagengrens	De grens waar beneden geen toeslagen worden verleend.	110%
Ondergrens	Ten minste het minimaal vereist vermogen berekend op basis van de regelgeving van DNB	104,4%

De genoemde grenzen worden jaarlijks geïjkt. Indien gedurende het jaar het beleid structureel wijzigt, zal het bestuur de grenzen op dat moment herijken.

Het fonds meldt jaarlijks de hoogte van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds aan de toezichthouder en vermeldt deze in de jaarrekening en het jaarverslag. De reële dekkingsgraad is gelijk aan de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de beleidsdekkingsgraad die is vereist voor voorwaardelijke toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer (2,0%), bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid, van het Besluit FTK Pensioenfondsen.

4.2.2 Jaarlijkse toets en rapportages

De toets in hoeverre het gevoerde beleid tot het gewenste resultaat leidt zal ten minste jaarlijks plaatsvinden aan de hand van de door het fonds en adviseurs uitgebrachte rapportages, in het bijzonder het jaarlijkse rapport van de adviserend actuaris waarin het resultaat van het fonds geanalyseerd wordt naar zijn oorzaken. In de jaarlijkse toets zal in ieder geval getoetst worden aan de in Appendix 11.5 bij deze nota genoemde grenzen voor het minimaal vereist vermogen en het vereist vermogen. Appendix 11.5 bevat een specificatie van de meest recente uitwerking van deze grootheden.

Op basis van de DNB-kwartaalrapportage wordt periodiek gerapporteerd over de samenstelling van de beleggingsportefeuille, over de beleggingsresultaten evenals over het verloop van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad.

Op basis van de ontwikkeling van de uitkomsten in de loop der jaren kan bijstelling van het beleid of de invulling daarvan plaatsvinden.

4.3 Premiebeleid

4.3.1 De verschuldigde premie

Door het fonds worden de volgende premies geheven:

- de premie over de pensioengrondslag uit pensioenreglement I: deze premie dient ter financiering van het ouderdoms- en nabestaandenpensioen uit pensioenreglement I alsmede ter financiering van de extra pensioenaanspraken uit hoofde van de overgangsregeling zoals vastgelegd in pensioenreglement V.
- de premie over de heffingsgrondslag uit pensioenreglement II ter financiering van de (tijdelijke) aanvullende arbeidsongeschiktheidsuitkering.

4.3.1.1 *Premie over de pensioengrondslag uit pensioenreglement I*

Premie over de pensioengrondslag uit pensioenreglement I en V voor actieve deelnemers geboren op of na 1 januari 1950 sector Vervoer.

Deelnemers die geboren zijn op of na 1 januari 1950 bouwen pensioenaanspraken op volgens pensioenreglement I. De premie is vastgesteld als percentage van de pensioengrondslag. Dit percentage is afhankelijk van de sector waarin de deelnemer werkzaam is. Het premiepercentage voor de sector Vervoer bedraagt maximaal 30,0%.

De premieopbrengsten zijn bestemd voor de inkoop van de aanspraken op ouderdoms- en nabestaandenpensioen en de overgangsregeling voor deelnemers geboren op of na 1 januari 1950 (pensioenreglement V).

In de premie is een opslag besloten voor dekking van de jaarlijkse administratiekosten ter grootte van 0,55% van de pensioengrondslag en een opslag voor wezenpensioen ter grootte van 0,1% van de pensioengrondslag. Ter dekking van de premievrije deelneming wegens arbeidsongeschiktheid valt jaarlijks een opslag van 2,5% uit de bruto premie vrij. Periodiek wordt geanalyseerd of de opslagen nog voldoende zijn.

Premie over de pensioengrondslag uit pensioenreglement I sector Orsima.

Deelnemers die geboren zijn op of na 1 januari 1950 bouwen pensioenaanspraken op volgens pensioenreglement I. De premie is vastgesteld als percentage van de pensioengrondslag. Dit percentage is afhankelijk van de sector waarin de deelnemer werkzaam is. Voor de sector Orsima bedraagt het premiepercentage 23%. De premieopbrengsten zijn bestemd voor de inkoop van de aanspraken op ouderdoms- en nabestaandenpensioen.

Voor de sector Orsima geldt een separate premie van 3,9% van de pensioengrondslag voor inkoop van de voorwaardelijke extra aanspraken uit hoofde van de overgangsregeling voor deelnemers geboren op of na 1 januari 1950.

In de premie is een opslag besloten voor dekking van de jaarlijkse administratiekosten ter grootte van 0,55% van de pensioengrondslag en een opslag voor wezenpensioen ter grootte van 0,1% van de pensioengrondslag. Ter dekking van de premievrije deelneming wegens arbeidsongeschiktheid valt jaarlijks een opslag van 2,5% uit de bruto premie vrij. Periodiek wordt geanalyseerd of de opslagen nog voldoende zijn.

4.3.1.2 Premie over de pensioengrondslag uit pensioenreglement II

Met ingang van 1 januari 2006 is een aanvullende arbeidsongeschiktheidsuitkering (WIA-aanvulling) verzekerd voor werknemers binnen de sectoren Goederenvervoer en Besloten Busvervoer. De premie is vastgesteld als percentage van de pensioengrondslag.

Voor deelnemers geboren in of na 1950 én werkzaam in de sector Goederenvervoer en Besloten Busvervoer bedraagt het premiepercentage 0,6% van de pensioengrondslag. Deze premies bevatten een opslag voor de dekking van de jaarlijkse administratiekosten ter grootte van 5,5% van de bruto premie.

Door middel van een periodieke analyse van de resultaten zal worden nagegaan of er reden is om de premie (en voorziening) voor de verzekering van de (tijdelijke) aanvullende arbeidsongeschiktheidsuitkering aan te passen.

4.3.2 Jaarlijkse vaststelling van de kostendeekkende premie

Van de doorsneepremie zoals vastgesteld voor pensioenreglement I en V komt, afhankelijk van de sector waarin de deelnemer werkzaam is, een gedeelte voor rekening van de deelnemer.

De doorsneepremie zoals vastgesteld voor pensioenreglement II komt, afhankelijk van de sector waarin de deelnemer werkzaam is, geheel of gedeeltelijk voor rekening van de deelnemer.

De kostendeekkendheid van de premie wordt jaarlijks vastgesteld. Bij de vaststelling van de kostendeekkendheid van de premie wordt premiedemping toegepast conform artikel 128, lid 2 van de Pensioenwet (gedempte kostendeekkende premie). Premiedemping vindt voor pensioenregeling I en II plaats door een rentevoet te hanteren die gelijk is aan de gemiddelde rente per looptijd over de voorgaande 120 maanden en voor pensioenregeling V door een rentevoet te hanteren die gelijk is aan de gemiddelde rente per looptijd over de voorgaande 5 jaren, waarbij de rentetermijnstructuur van 30 september als basis dient. Hiertoe wordt een set van rentes voor iedere looptijd gecreëerd als gemiddelde waarde van de rentetermijnstructuren over respectievelijk de voorgaande 120 maanden en 5 jaren. Hiermee is de kostendeekkendheid van de premie minder gevoelig voor renteschommelingen. Daarnaast wordt de in de gedempte en ongedempte kostendeekkende premie begrepen opslag voor uitvoeringskosten gelijk gesteld aan de daadwerkelijk uit de premie benodigde kostenopslag ter dekking van de daadwerkelijke uitvoeringskosten, na aftrek van de uit de technische voorzieningen vrijvallende opslag voor excassokosten als gevolg van de verrichte pensioenuitkeringen.

Het fonds vermeldt in zijn jaarrekening en jaarverslag zowel de ongedempte kostendeekkende premie (op basis van de rentetermijnstructuur van 31 december), de gedempte kostendeekkende premie als de doorsneepremie en de samenstelling van de doorsneepremie en de hoogte van de premiecomponenten.

Jaarlijks wordt de gedempte kostendeekkende premie van het betreffende jaar vastgesteld voor:

- pensioenreglement I en pensioenreglement II, inclusief een solvabiliteitsopslag ter grootte van het vereist eigen vermogen.
- de toevoeging aan de VPL-verplichting sector Vervoer (pensioenreglement V):
 - voor de verwachte toekenning bij pensioeningang in het komende kalenderjaar, ervan uitgaande dat alle deelnemers de extra aanspraken op basis van pensioenreglement V in zijn geheel verwerven op de eerste dag van de maand waarin zij de 63-jarige leeftijd bereiken, inclusief een solvabiliteitsopslag ter grootte van 50% van het vereist eigen vermogen, en
 - van 8,75% van de verwachte toekenning per 31 december 2020 van de extra aanspraken in zijn geheel op basis van pensioenreglement V voor de deelnemers die

op 31 december 2020 de 63-jarige leeftijd nog niet hebben bereikt, inclusief een solvabiliteitsopslag ter grootte van het vereist eigen vermogen.

De in bovenstaande genoemde “extra aanspraken in zijn geheel” zijn de extra aanspraken uit de overgangsregeling conform pensioenreglement V en nader beschreven in hoofdstuk 3.3.5, dus zonder rekening te houden met een mogelijke al dan niet volledige verwerving voordat het pensioen ingaat zoals dat in deze paragraaf is genoemd.

De doorsneepremie, na onttrekking van de toevoeging aan de VPL-verplichting sector Vervoer, is beschikbaar voor pensioenreglement I en pensioenreglement II en dient ten minste gelijk te zijn aan de gedempte kostendekkende premie voor deze pensioenreglementen die met inachtneming van de regels van het FTK is vastgesteld.

In jaren dat de ontvangen doorsneepremie, na onttrekking van de toevoeging aan de VPL-verplichting sector Vervoer, lager is dan de gedempte kostendekkende premie, wordt het verschil onttrokken aan het premie-egalisatiedepot indien en voor zover dit premie-egalisatiedepot toereikend is.

Als het premie-egalisatiedepot niet toereikend is, zal in het betreffende jaar de opbouw van ouderdoms- en partnerpensioen zodanig worden verminderd dat de ontvangen doorsneepremie, na aftrek van de dotatie aan de VPL-verplichting sector Vervoer, gelijk is dan de gedempte kostendekkende premie. De risicodekking voor het nog niet gefinancierde partnerpensioen, betrekking hebbend op toekomstige deelnemersjaren, zal niet worden verminderd.

De jaarlijkse toevoeging aan de VPL-verplichting sector Vervoer wordt na jaarlijkse vaststelling uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag. De daadwerkelijke toevoeging aan de VPL-verplichting sector Vervoer in enig jaar is gelijk aan dit percentage van de werkelijke pensioengrondslagen in het jaar.

De middelen van de pensioenregelingen zullen nooit gebruikt kunnen worden voor de aanvulling van de VPL-verplichting sector Vervoer en sector Orsima.

In Appendix 11.6 bij deze nota is de doorsneepremie afgezet tegen de (gedempte en ongedempte) kostendekkende premie zoals hierboven gedefinieerd.

4.4 Toeslagenbeleid

Een eventuele toeslagverlening is afhankelijk van de (verwachte) financiële positie van het pensioenfonds. Bij het verlenen van toeslagen houdt het bestuur rekening met de beleidsdekkingsgraad, evenals met het premiebeleid. De toeslagen worden gefinancierd uit het rendement op de beleggingen van het fonds dat uitgaat boven de actuariële benodigde intrest en uit de liggende reserves (solvabiliteitsreserve en algemene reserve) van het fonds.

Op pensioenrechten en pensioenaanspraken kan jaarlijks toeslag worden verleend van maximaal de maatstaf. Hieronder wordt nader ingegaan op de maatstaf en op welke pensioenaanspraken en –rechten deze van toepassing is. Het bestuur beslist echter jaarlijks in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

Ongeacht de omvang van het eigen vermogen wordt een toename van de technische voorzieningen voor zover deze het gevolg is van toegenomen levensverwachtingen verrekend met de toeslagen die in de daarop volgende jaren wordt verleend. De periode

waarin de verrekening met de toeslagverlening plaatsvindt wordt nader door het bestuur vastgesteld, met inachtneming van een eventueel van toepassing zijnde herstelplan.

4.4.1 Maatstaf toeslagverlening

Pensioenreglementen I, II, V en VI (het per 1 januari 2006 vervallen reglement I)

De pensioenrechten van pensioengerechtigden en pensioenaanspraken van gewezen deelnemers evenals de pensioenaanspraken van deelnemers kunnen jaarlijks worden verhoogd met maximaal de algemene stijging van de lonen in de bedrijfstak.

De maatstaf voor deze verhoging is de loonontwikkeling in de periode 1 juli – 1 juli voorafgaande aan deze verhoging. Het gaat dan om de volgende CAO's:

- beroepsgoederenvervoer;
- besloten busvervoer;
- taxibedrijven;

De toeslag wordt bepaald op basis van de naar aantal deelnemers gewogen gemiddelde loonontwikkeling.

Prepensioenreglement Personenvervoer

De door actieven opgebouwde prepensioenaanspraken, de ingegane prepensioenen, de door gewezen deelnemers verkregen premievrije prepensioenaanspraken en de uit omzetting van prepensioenaanspraken verkregen aanspraken op levenslang ouderdomspensioen kunnen jaarlijks worden verhoogd met maximaal de gewogen gemiddelde loonontwikkeling in de sectoren Besloten Busvervoer en Taxivervoer. De maatstaf voor de verhoging is de loonontwikkeling in de periode 2 juli tot en met 1 juli voorafgaande aan deze verhoging.

Prepensioenreglement Goederenvervoer

De door actieven opgebouwde prepensioenaanspraken over prepensioengrondslag II, de ingegane prepensioenen, de door gewezen deelnemers verkregen premievrije prepensioenaanspraken en de uit omzetting van prepensioenaanspraken verkregen aanspraken op levenslang ouderdomspensioen kunnen jaarlijks worden verhoogd. Het verhogingspercentage wordt bepaald door de mutatie van de consumentenprijsindex en de mutatie van de loonindex op basis van de CAO Beroepsgoederenvervoer over de weg en de Verhuur van Mobiele Kranen. De referentieperiode hierbij is de periode 2 juli tot en met 1 juli voorafgaand aan deze verhoging.

4.4.2 Gedifferentieerd toeslagenbeleid

Bij het verlenen van toeslagen houdt het bestuur rekening met de financiële positie van het fonds en met wat werd afgesproken in artikel 9 van de fusieovereenkomst. Indien het bestuur besluit tot het verlenen van toeslagen wordt het onderstaande gedifferentieerde beleid als richtinggevend beschouwd.

- Beleid tot en met 1 januari 2020 voor aanspraken voormalige prepensioenfondsen:
 - bij een beleidsdekkingsgraad groter of gelijk aan de toeslagengrens (na toeslagverlening) volledige toeslagverlening prepensioenaanspraken;
 - bij een lagere beleidsdekkingsgraad geen toeslagverlening prepensioenaanspraken.
- Beleid vanaf 2 januari 2020 voor aanspraken voormalige prepensioenfondsen:
 - toeslagverlening conform aanspraken voormalig Pensioenfonds Vervoer.
- Beleid aanspraken voormalig Pensioenfonds Vervoer:
 - voortzetting toeslagenbeleid voormalig Pensioenfonds Vervoer.

4.5 Samenhang tussen premiebeleid en toeslagenbeleid, gegeven het beleggingsbeleid

In deze paragraaf wordt het beleidskader van het fonds geschetst. De onderstaande tabel geeft aan hoe het bestuur de samenhang tussen toeslagenbeleid en premiebeleid heeft vastgesteld. Het premiebeleid maakt onderdeel uit van het uitvoeringsreglement. De diverse grenzen ten aanzien van de beleidsdekkingsgraad staan beschreven in hoofdstuk 4.2.

In onderstaand beleidskader wordt de term toeslagverlening gebruikt in combinatie met de hoogte van de beleidsdekkingsgraad. Dat betekent niet dat indien aan een bepaalde eis voldaan wordt, er automatisch een toeslag wordt verleend. Het beleidskader geeft aan dat het bestuur bij een bepaald vermogen kan besluiten om een bepaalde mate van toeslagen toe te kennen. Het beleidskader geeft in die zin wel richting aan, maar geeft geen recht op toeslagen.

Voorwaarde	Toeslagenbeleid	Premiebeleid
Beleids DG > Volledige toeslagengrens	Toeslagverlening o.b.v. reglementaire bepalingen en extra toeslagverlening ¹	Geen aanpassing premieniveau en eventueel premiekorting ²
Beleids DG < Volledige toeslagengrens	Gekorte toeslagverlening	Standaard premie
Beleids DG < Toeslagengrens	Geen toeslagverlening	Standaard premie
Beleids DG < Ondergrens	Geen toeslagverlening	Standaard premie

Een gekorte toeslagverlening wordt als volgt vastgesteld:

- eerst wordt de omvang van het voor toeslagverlening beschikbare vermogen boven de toeslagengrens van 110% bepaald;
- vervolgens wordt de hoogte van de toeslag zodanig bepaald dat wanneer deze jaarlijks wordt toegekend de contante waarde van alle toeslagen maximaal gelijk is aan de hoogte van dit vermogen: de hierbij gehanteerde discountvoet is gelijk aan het verwachte bruto rendement op aandelen, verminderd met de uniforme kostenafslag voor beleggingskosten en bedraagt 6,75% conform artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen.
- deze hoogte van de toeslag wordt uitgedrukt in een percentage van de groeivoet van het loonindexcijfer van 2,5% per jaar conform artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen.
- de hoogte van de toeslagverlening is gelijk aan dit percentage maal de voor het betreffende jaar relevante gerealiseerde waarde van de maatstaf voor toeslagverlening.

Het beschikbare budget voor een extra toeslagverlening wordt als volgt vastgesteld:

- het beschikbare budget is maximaal gelijk aan een vijfde van de overschrijding van de beleidsdekkingsgraad ten opzichte van de volledige toeslagengrens;
- de beleidsdekkingsgraad moet na de extra toeslagverlening het niveau van het vereist eigen vermogen behouden.

Een extra toeslagverlening zal slechts worden toegepast indien in eerdere jaren gekort is op de toeslagverlening en/of vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten heeft plaatsgevonden. De gekorte toeslagverlening en/of vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten wordt met ingang van 1 januari 2015 op individueel niveau

¹ Extra toeslagverlening zal slechts kunnen worden toegepast indien in eerdere jaren gekort is op de toeslagverlening en/of vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten heeft plaatsgevonden.

² Vooralsnog zal het bestuur geen premiekorting verlenen.

geadministreerd. Een beschikbaar budget voor een extra toeslagverlening zal op een door het fonds te bepalen wijze worden ingezet voor extra toeslagverlening op pensioenaanspraken en pensioenrechten van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden.

Een premiekorting is een korting op de gedempte kostendeekkende premie en kan pas worden verleend als de voorwaardelijke toeslagen met betrekking tot de voorgaande tien jaar zijn verleend en de vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten in de voorgaande tien jaar gecompenseerd is.

4.6 Vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten

Wanneer de beleidsdekkingsgraad van het fonds lager is dan het vereist eigen vermogen, stelt het fonds een herstelplan op. In het herstelplan werkt het fonds uit hoe het binnen tien jaar zal voldoen aan het vereist eigen vermogen. Voor de jaren 2015 en 2016 geldt een termijn van respectievelijk 12 en 11 jaar voor het voldoen aan het vereist eigen vermogen. Als het fonds niet in staat is om binnen de genoemde termijnen te voldoen aan het vereist eigen vermogen (als de dekkingsgraad lager is dan de kritische dekkingsgraad), is onderdeel van het herstelplan een gedurende deze termijnen in te rekenen vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten op basis van een in beginsel tijdsevenredig herstel (in afwijking hiervan kan het herstelplan een meer dan tijdsevenredig herstel vertonen in de eerste helft van de looptijd van het herstelplan).

De in dit herstelplan in het eerste jaar ingerekende vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten dient direct doorgevoerd te worden.

Indien de beleidsdekkingsgraad na vijf opeenvolgende jaren ligt onder het minimaal vereist eigen vermogen en de dekkingsgraad bij die laatste vaststelling ook onder dat niveau ligt neemt het pensioenfonds binnen zes maanden maatregelen waardoor de dekkingsgraad van het pensioenfonds direct voldoet aan het minimaal vereist eigen vermogen.

Deze maatregel betreft vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten en wordt direct in de technische voorzieningen verwerkt en ofwel direct doorgevoerd, ofwel in beginsel evenredig gespreid in de tijd gedurende maximaal de termijn die wordt gebruikt voor het herstelplan dat is opgesteld na constatering van de situatie (dus in maximaal 10 jaar).

Indien deze maatregel nodig is gebleken, begint voor de toepassing van de maatregel een nieuwe termijn.

Indien het fonds geen maatregelen heeft hoeven nemen omdat bij de laatste vaststelling van de beleidsdekkingsgraad de dekkingsgraad niet onder het minimaal vereist eigen vermogen lag, zal deze maatregel genomen moeten worden als bij iedere volgende vaststelling van de beleidsdekkingsgraad blijkt dat ook de dekkingsgraad onder het minimaal vereist eigen vermogen ligt.

Als de beleidsdekkingsgraad op enig moment op of boven het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen ligt, hoeft deze maatregel niet genomen te worden en begint voor de toepassing van de maatregel een nieuwe termijn.

Een vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten kan op basis van een gedifferentieerde vermindering of een evenredige vermindering worden toegepast.

4.7 Financiële sturingsmiddelen: ALM studies en (aanvangs)haalbaarheidstoets

Ter onderbouwing van het beleid en de inzet van de financiële sturingsmiddelen (premie, toeslagverlening en samenstelling beleggingsportefeuille) laat het bestuur periodiek ALM studies uitvoeren.

Conform artikel 22 van het Besluit FTK Pensioenfondsen voert het fonds periodiek een haalbaarheidstoets uit die op basis van een stochastische analyse inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Er is een aanvangshaalbaarheidstoets en een jaarlijkse haalbaarheidstoets.

De aanvangshaalbaarheidstoets wordt uitgevoerd bij uitvoering van een nieuwe pensioenregeling en bij significante wijzigingen.

De aanvangshaalbaarheidstoets laat zien:

- a. dat het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau boven de door het fonds te kiezen ondergrens voor dit pensioenresultaat blijft;
- b. dat het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is
- c. dat het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft om naar verwachting vanuit de situatie dat aan de vereisten voor het minimaal vereist eigen vermogen wordt voldaan, binnen de looptijd van het herstelplan aan de vereisten voor het vereist eigen vermogen te voldoen, en
- d. dat het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario niet teveel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij het fonds hiervoor de maximale afwijking vaststelt.

De onderdelen a, b, en d, worden getoetst vanuit de feitelijke financiële positie van het fonds. De onderdelen a en b wordt eveneens getoetst vanuit het vereist eigen vermogen.

Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt vanuit de feitelijke financiële positie van een fonds beoordeeld in hoeverre wordt voldaan aan de onderdelen a en d, op basis van de bij de laatste aanvangshaalbaarheidstoets door het fonds gekozen normering bij deze onderdelen³.

Indien bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat niet wordt voldaan aan de onderdelen a of d, treedt het fonds in overleg met CAO-partijen om te bezien of maatregelen genomen moeten worden.

Als uiterste sturingsmiddel kan het bestuur besluiten tot vermindering van verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten indien:

- het pensioenfonds gezien de beleidsdekkingsgraad niet voldoet aan het minimaal vereist eigen vermogen of het vereist eigen vermogen;
- het pensioenfonds niet in staat is binnen een redelijke termijn te voldoen aan het minimaal vereist eigen vermogen of het vereist eigen vermogen zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgever(s) onevenredig worden geschaad; en
- alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet in het herstelplan, bedoeld in artikel 138 PW of artikel 139 PW.

³ De gekozen normering en de uitkomsten van de meest recente aanvangshaalbaarheidstoets en haalbaarheidstoets zijn opgenomen in hoofdstuk 5.
Actuariële en Bedrijfstechnische Nota 2018

Het pensioenfonds informeert de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever(s) schriftelijk over het besluit tot vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten. De vermindering kan op zijn vroegst een maand na de in de vorige volzin bedoelde informatieverstrekking worden gerealiseerd. Ingeval van vermindering van aanspraken zullen alle (pre)pensioenaanspraken evenredig worden verminderd.

4.8 Herstelplan

Wanneer de beleidsdekkingsgraad van het fonds per het einde van een kalenderkwartaal is komen te liggen onder het vereist eigen vermogen, meldt het fonds dit aan DNB en stelt het binnen drie maanden of zoveel eerder als DNB bepaalt ter instemming bij DNB een concreet en haalbaar herstelplan in, tenzij het pensioenfonds gezien de beleidsdekkingsgraad op dat moment weer voldoet aan het vereist eigen vermogen. In het herstelplan werkt het fonds uit hoe het binnen tien jaar zal voldoen aan het vereist eigen vermogen. Voor de jaren 2015 en 2016 geldt een termijn van respectievelijk 12 en 11 jaar voor het voldoen aan het vereist eigen vermogen.

Het herstelplan vertoont een in beginsel tijdsevenredig herstel. In afwijking hiervan kan het herstelplan een meer dan tijdsevenredig herstel vertonen in de eerste helft van de looptijd van het herstelplan.

Het herstelplan gaat uiterlijk zes maanden nadat de beleidsdekkingsgraad is komen te liggen onder het vereist eigen vermogen in.

Het fonds stelt jaarlijks de beleidsdekkingsgraad vast per het einde van het vierde kalenderkwartaal na het moment waarop de beleidsdekkingsgraad van het fonds per het einde van een kalenderkwartaal is komen te liggen onder het vereist eigen vermogen. Wanneer deze beleidsdekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen ligt, zal het fonds binnen drie maanden of zoveel eerder als DNB bepaalt ter instemming bij DNB een concreet en haalbaar geactualiseerd herstelplan indienen. In dit geactualiseerde herstelplan werkt het pensioenfonds wederom uit hoe het in dezelfde termijn als de termijn in het oorspronkelijke herstelplan zal voldoen aan het vereist eigen vermogen. Het pensioenfonds kan, rekening houdend met de specifieke situatie van het pensioenfonds en in het belang van aanspraak- en pensioengerechtigden, een andere termijn hanteren voor het geactualiseerd herstelplan indien DNB daarmee instemt.

Op het moment dat het geactualiseerde herstelplan ingaat vervangt dit een eerder vastgesteld herstelplan of geactualiseerd herstelplan.

4.9 Herstelplan 2017

Door de inwerkingtreding van het nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK) per 1 januari 2015 worden door De Nederlandsche Bank (DNB) nieuwe regels voor toezicht op pensioenfondsen gehanteerd.

Onderdeel van de nieuwe regelgeving is het opstellen van een herstelplan, zodra het pensioenfonds te weinig reserves heeft. Zolang de reserves nog niet voldoende zijn, moet het herstelplan jaarlijks worden aangepast aan de actuele cijfers.

De beleidsdekkingsgraad van Pensioenfonds Vervoer bedroeg op 1 januari 2017 98,9% (ter vergelijking: op 1 januari 2016 was deze 104,5% en op 1 januari 2015 112,7%).

De vereiste dekkinggraad is op 1 januari 2017 voor Pensioenfonds Vervoer vastgesteld op 117,2% (op 1 januari 2016: 119,0%, op 1 januari 2015: 117,3%). Het Algemeen Bestuur van Pensioenfonds Vervoer heeft daarom een aangepast herstelplan opgesteld en vastgesteld in de vergadering van 23 maart 2017. Dit aangepaste herstelplan is vervolgens ingediend bij De Nederlandsche Bank. DNB heeft bij brief van 19 mei 2017 aangegeven in te stemmen met het ingediende herstelplan. DNB is van oordeel dat het geactualiseerde herstelplan concreet en haalbaar is.

5 Beleidsuitgangspunten en risicohouding

Het fonds heeft invulling gegeven aan de beleidsuitgangspunten van het fonds waaronder de in de Pensioenwet opgenomen risicohouding (kwalitatief en kwantitatief).

Na overleg met CAO-partijen is de risicohouding door het fonds vastgesteld. De kwalitatieve risicohouding en de toeslagambitie zijn in feite onderdeel van de door CAO-partijen aan het fonds gegeven opdracht om de pensioenregeling uit te voeren. Het bestuur van het fonds gebruikt de doelstellingen en uitgangspunten bij de opdrachtaanvaarding en de vaststelling van beleid.

Het bestuur van het fonds heeft de door haar gewenste risicohouding vastgesteld met de daarbij gehanteerde uitgangspunten bij de bepaling van deze risicohouding. Het fonds heeft dit aan CAO-partijen voorgelegd en deze tevens met CAO-partijen besproken. CAO-partijen is gevraagd zich uit te spreken over de door haar gewenste risicohouding.

De risicohouding van het pensioenfonds, zoals vastgelegd in het besluit financieel toetsingskader van december 2014, bestaat uit drie onderdelen:

1. Kwalitatieve beschrijving van de risicohouding;
2. Kwantitatieve beschrijving van de *korte termijn* risicohouding;
3. Kwantitatieve beschrijving van de *lange termijn* risicohouding.

De risicohouding van het fonds voldoet aan de prudent person regel en komt voor de korte termijn tot uitdrukking in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor en voor de lange termijn tot uitdrukking in de door het fonds gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets.

De haalbaarheidstoets is een stochastische toets die inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. De economische scenario's zijn door DNB voorgeschreven.

In de haalbaarheidstoets wordt een projectie van de financiële situatie van het pensioenfonds voor een lange periode (60 jaar) gemaakt voor een veelvoud aan economische scenario's (stochastische analyse).

De haalbaarheidstoets heeft als doel inzicht te geven in:

- de gevolgen van de financiële opzet van het fonds;
- de verwachtingen en risico's, met name ten aanzien van koopkrachtbehoud;
- de haalbaarheid en consistentie van het premiebeleid;
- de herstelkracht van het fonds.

De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Het fonds stelt zelf de beleidsuitgangspunten voor de toets vast. Dit zijn de ondergrenzen voor het pensioenresultaat, die aansluiten op de risicohouding van het fonds.

5.1 Door het fonds gehanteerde uitgangspunten bij vaststellen risicohouding

De risicohouding van het fonds wordt deels bepaald door de afspraken die zijn gemaakt ten aanzien van de financiering van de pensioenregeling.

Het fonds kent de volgende uitgangspunten op het gebied van financiering:

- De premie is 30% van de pensioengrondslagsom;
- De premie dient kostendekkend te zijn. De kostendekkende premie voor de pensioenopbouw is gebaseerd op een 120-maands rentemiddeling (gedempte kostendekkende premie);
- In de periode tot 2021 dient uit de premie eveneens de zogenaamde VPL-overgangsregeling sector Vervoer gefinancierd te worden: deze premie is gebaseerd op een 5-jaars rentemiddeling.

Het fonds heeft sinds 2009 bewust gekozen voor een beleid dat leidt tot lage kansen op het verminderen van pensioenaanspraken en pensioenrechten. Het hierbij passende beleggingsbeleid heeft er mede toe geleid dat het fonds de pensioenaanspraken en pensioenrechten tot op heden niet heeft hoeven verminderen. De keerzijde van dit beleid is wel dat de kans op indexatie lager is.

5.2 Uitkomsten discussie risicobereidheid binnen het bestuur

Het bestuur heeft de door haar gewenste risicobereidheid vastgesteld, waarbij een evenwichtige belangenafweging centraal heeft gestaan.

De uitkomst is dat de risicobereidheid in termen van risicoprofiel van de beleggingen gelijk is aan de risicohouding die momenteel als strategische norm geldt. Dit profiel heet dan ook: neutraal. Met andere woorden: het huidige risicoprofiel dat is gekozen voor de beleggingen past ook in de nieuwe wet- en regelgeving nog steeds bij de risicobereidheid van het bestuur. De uitkomsten van het onderzoek dat heeft plaatsgevonden geven het bestuur voorsnog geen aanleiding om het risicoprofiel aan te passen.

Het is echter wel mogelijk om bij de overgang naar het nieuwe FTK het risicoprofiel eenmalig te verhogen, ondanks de situatie van reservetekort. Het bestuur zal deze mogelijkheid open houden en er op een later moment over beslissen. Mocht er in de toekomst aanleiding zijn om het risicoprofiel aan te passen, dan zal het bestuur de CAO-partijen opnieuw raadplegen. De discussie omtrent de risicobereidheid liet ook zien dat een ideaal pensioenresultaat niet bestaat. Er is geen keuze te maken waarbij er scenario's zijn waarbij nooit gekort hoeft te worden en/of waarbij altijd toeslagverlening (indexatie) mogelijk is. Er zijn immers scenario's die leiden tot een sterke daling van de dekkingsgraad. De grotere terughoudendheid van het verlenen van toeslag in de nieuwe wetgeving leidt er toe dat pas bij een langdurig hoge dekkingsgraad daadwerkelijk een volledige toeslag wordt verleend waardoor scenario's met een lager pensioenresultaat niet te vermijden zijn.

Door rekening te houden met verschillende maatstaven voor risicobereidheid heeft een evenwichtige belangenafweging plaatsgevonden. De risicomaatstaven zijn afzonderlijk beoordeeld. Deze zijn:

- Korting op pensioenen (kans op korten en mate van korten) na 15 jaar;
- Nominaal pensioenresultaat (zonder rekening te houden met prijsinflatie) na 15 jaar;
- Reëel pensioenresultaat (rekening houdend met prijsinflatie) na 15 jaar;
- Opbouwpercentages (kans op aanpassen regeling en de mate waarin) over een periode van 15 jaar;
- Risico's met een 1-jaars horizon (ontwikkeling dekkingsgraad binnen 1 jaar).

Het onderzoek naar risicobereidheid onder het bestuur ten aanzien van de hierboven vermelde 5 risicomaatstaven heeft geleid tot een passende uitkomst voor het profiel

'neutraal'. Dit betekent niet dat voor elke risicomaatstaf afzonderlijk de voorkeur van het bestuur het profiel 'neutraal' was, maar rekening houdend met een evenwichtige belangafweging is het gewogen oordeel over alle risicomaatstaven een uitkomst voor het profiel 'neutraal'.

5.3 Samenvatting van uitkomsten van het onderzoek naar de risicobereidheid van Pensioenfonds Vervoer bij risicoprofiel 'neutraal'.

De hieronder vermelde uitkomsten van de kwantitatieve risicohouding volgen uit het onderzoek naar de risicobereidheid zoals besproken in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 7 mei 2015 en betreffen derhalve een momentopname met als vertrekpunt 1 januari 2015.

Kwalitatieve risicohouding

- De premie is minimaal en maximaal gelijk aan 30% van de pensioengrondslag.
- De premie dient (inclusief financiering van de VPL-overgangsregeling sector Vervoer) kostendekkend te zijn. Bij de bepaling van de kostendekkende premie voor de pensioenopbouw wordt rekening gehouden met een 120-maands middeling van de rente (gedempte kostendekkende premie). Bij de bepaling van de gedempte kostendekkende premie voor de VPL-regeling wordt een rentevoet gehanteerd die gelijk aan het gemiddelde van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuren over de aan het desbetreffende kalenderjaar voorafgaande vijf jaren waarbij de rentetermijnstructuur van 30 september als basis dient.
- Het niet hoeven korten van pensioenen is voorlopig belangrijker dan de toeslagverlening. Dit betekent dat de kans op korting klein moet zijn.

Kwantitatieve risicohouding

- Het verwachte opbouwpercentage op korte en lange termijn is 1,72%. In tegenvallende scenario's kan dit op korte termijn dalen naar 1,59% en lange termijn naar 1,51%. Het reglementaire opbouwpercentage is 1,788%.
- De gemiddelde cumulatieve korting is 4,9% over 15 jaar. In tegenvallende scenario's (ongeveer 2,5% kans) kan dit oplopen tot een cumulatieve korting van 30%.
- Het nominale pensioenresultaat na 15 jaar is naar verwachting 114%, in tegenvallende scenario's kan dit dalen tot 72%.
- Het reële pensioenresultaat na 15 jaar is naar verwachting 87%, in tegenvallende scenario's kan dit dalen tot 56%.
- Op basis van het risicoprofiel ligt de spreiding van de dekkingsgraad over een horizon van één jaar met 95% zekerheid tussen 87% en 128%. Het bufferniveau waaraan voldaan dient te worden is een dekkingsgraad van 117,9%. Vanaf een dekkingsgraad van 94% kan PF Vervoer naar verwachting in 10 jaar herstellen tot de vereiste dekkingsgraad van 117,9%: bij een dekkingsgraad van 94% of hoger hoeft dus geen korting op de pensioenen plaats te vinden. Bij een dekkingsgraad onder 94% dient direct tot een korting te worden overgegaan.

CAO-partijen hebben de door het bestuur van het fonds gewenste risicohouding onderschreven en zijn akkoord gegaan met het continueren van het risicoprofiel van de beleggingen die momenteel als strategische norm geldt.

Deze risicohouding is tevens de basis voor het op grond van het nieuwe FTK opgestelde herstelplan en uitgevoerde (aanvangs)haalbaarheidstoets.

CAO-partijen zijn geïnformeerd over de uitkomsten voor de risicohouding op korte termijn en de risicohouding op lange termijn.

In het kader van de opdrachtaanvaarding van de door CAO-partijen aan het fonds in uitvoering gegeven pensioenregelingen hebben het fonds en CAO-partijen de opdrachtaanvaarding vastgelegd in een door alle partijen ondertekende overeenkomst.

Het verantwoordingsorgaan is geïnformeerd over de uitkomsten voor de risicohouding op korte termijn en de risicohouding op lange termijn.

5.4 Kwantitatieve beschrijving van de korte termijn risicohouding.

De risicohouding is vertaald in een strategische beleggingsportefeuille met bandbreedtes. Ook voor de mate van renteafdekking is een strategisch beleid met bandbreedtes vastgesteld. Het korte termijn risico gemeten door middel van het Vereist Eigen Vermogen (VEV) bij de strategische beleggingsportefeuille, uitgedrukt als % van de technische voorzieningen voor risico van het fonds, bedraagt 18,0 % per 30 juni 2015, rekening houdend met de nieuwe UFR systematiek zoals die met ingang van 15 juli 2015 van toepassing is (de zogenaamde Commissie UFR).

Het VEV kan fluctueren door verschuivingen in de feitelijke mix binnen de bandbreedtes ten aanzien van de allocatie naar de verschillende beleggingscategorieën en de mate van afdekking van het renterisico.

De bandbreedte rondom het VEV is bedoeld om uitvoering te geven aan het feitelijke beleggingsbeleid binnen de toegestane bandbreedtes rondom het strategische beleid.

Om de grenzen voor het VEV te bepalen, heeft het pensioenfonds de volgende berekeningen laten uitvoeren:

- a. een berekening waarbij de invullingen per categorie zodanig binnen de bandbreedtes zijn gesteld dat een portefeuille met het laagste VEV resulteert;
- b. een berekening waarbij de invullingen per categorie zodanig binnen de bandbreedtes zijn gesteld dat een portefeuille met het hoogste VEV resulteert;
- c. een berekening conform a. met een daling van de credit ratings;
- d. een berekening conform b. met een stijging van de credit ratings.

De maximale afdekking van het renterisico bedraagt 65% in het marktrentekader en de minimale afdekking bedraagt 61%.

De VEV bandbreedte dient de bandbreedtes van het strategische beleggingsbeleid te ondersteunen. Hiermee wordt bereikt dat de bewegingen binnen de bandbreedtes mogelijk zijn zonder dat de VEV bandbreedte deze ruimte inperkt.

Zowel in een herstelsituatie als bij hogere dekkingsgraden zijn hiermee fluctuaties van het risicoprofiel mogelijk als gevolg van marktomstandigheden zonder dat er sprake is van het doelbewust aanpassen van het risicoprofiel. Daarnaast zijn binnen het strategische beleid ook doelbewuste aanpassingen van het risicoprofiel mogelijk, onder voorbehoud dat deze van een tijdelijk karakter zijn en voor zover deze vallen binnen de grenzen van het vastgestelde strategisch beleggingsbeleid.

De VEV bandbreedte dient te passen bij de huidige rentestand, maar ook bij een significant lagere en hogere rentestand. De bandbreedte hoeft niet van tevoren opgerekt te worden voor significante wijzigingen van de rentestand.

Een fluctuatie van het risicoprofiel van een fonds als gevolg van marktomstandigheden ziet de wetgever niet als het doelbewust vergroten van het risicoprofiel. Hierdoor is een toekomstige wijziging van het VEV veroorzaakt door fluctuaties in de rentestand toegestaan. Dit heeft het fonds ingevuld door een berekening van hogere en lagere rentestanden (dan

ultimo juni 2015) niet standaard op te nemen in de bandbreedte. Een wijziging van het VEV als gevolg van fluctuaties in de rentestand wordt opgevangen door de VEV bandbreedte te definiëren als relatieve afwijking ten opzichte van het VEV bij het strategische beleggingsbeleid.

Uitgaande van bovenstaande overwegingen is besloten om voor de vereist eigen vermogen bandbreedte een ondergrens van 85% en een bovengrens van 125% van het vereist eigen vermogen op basis van de strategische portefeuille te hanteren.

Het korte termijn risico gemeten door middel van het VEV bij de strategische beleggingsportefeuille bedraagt 18,0% per 30 juni 2015. Toekomstige wijzigingen van het VEV veroorzaakt door fluctuaties in de rentestand zijn toegestaan.

In dit beleid heeft het bestuur beoordeeld dat deze bandbreedte acceptabel is uit hoofde van balansrisicomanagement. Tenminste eens per kwartaal zal het pensioenfonds bij DNB (via kwartaalrapportage) indienen hoe het VEV feitelijk is.

5.5 Kwantitatieve beschrijving van de lange termijn risicohouding.

De risicohouding van het fonds komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets. Ondergrenzen worden vastgesteld ten aanzien van:

- het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen;
- het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds;
- het pensioenresultaat dat kan worden bereikt vanuit de feitelijke dekkingsgraad in een slechtweerscenario.

Een fonds voert periodiek een haalbaarheidstoets uit die op basis van een stochastische analyse inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Er is een aanvangshaalbaarheidstoets en een jaarlijkse haalbaarheidstoets.

De aanvangshaalbaarheidstoets is in 2015 voor het eerst uitgevoerd en vastgesteld naar aanleiding van invoering van het nieuwe FTK per 1 januari 2015.

Voor de bepaling van de lange termijn risicohouding is de kwalitatieve risicohouding als uitgangspunt gehanteerd.

Om invulling te geven aan het bepaalde in artikel 22 van het Besluit Financieel Toetsingskader kiest het fonds de volgende grenzen in het kader van de uitvoering van de aanvangshaalbaarheidstoets:

- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen is gelijk aan 85%.
- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds bij het van toepassing worden van het nieuwe financiële toetsingskader is gelijk aan 85%.
- Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets berekent het fonds vanuit de feitelijke dekkingsgraad zowel het verwachte pensioenresultaat als het pensioenresultaat in een slechtweerscenario. De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slechtweerscenario die het fonds dan acceptabel vindt is 33%. Dit betekent dat het pensioenresultaat in slechts 5% van de scenario's meer dan 33% lager mag zijn dan het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad.

De onderbouwing voor deze ondergrenzen is als volgt:

- De ondergrens van 85% is passend bij een toeslagrealisatie van 50% van de looninflatie, een ongekorte opbouw voor de deelnemers en ongekorte opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten;
- Er is gekozen voor een eenduidige normstelling voor de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen en voor de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds. De ondergrens van 85% past immers bij een toeslagrealisatie van 50% van de looninflatie, een ongekorte opbouw voor de deelnemers en ongekorte opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten. Daarnaast wordt de norm ten aanzien van het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen niet jaarlijks in de haalbaarheidstoets getoetst.

De in 2015 voor het eerst uitgevoerde en vastgestelde aanvangshaalbaarheidstoets, naar aanleiding van invoering van het nieuwe FTK per 1 januari 2015, heeft tot de volgende uitkomsten geleid:

- Het verwachte (mediane) pensioenresultaat vanuit de evenwichtspositie per 31 maart 2015 (vereist eigen vermogen = 117,3%) is per 1 januari 2015 gelijk aan 109,9%.
- Het verwachte (mediane) pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad (per 1 januari 2015, onder het nieuwe FTK = 106,3%) is per 1-1-2015 gelijk aan 107,2%.
- De relatieve afwijking van het pensioenresultaat (verschil mediane pensioenresultaat en 5% percentiel vanuit de feitelijke dekkingsgraad) is per 1 januari 2015 gelijk aan 28,1%.

In 2017 is een haalbaarheidstoets uitgevoerd, die tot de volgende uitkomsten heeft geleid:

- Het verwachte (mediane) pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad (per 1 januari 2017, 101,0%) is per 1-1-2017 gelijk aan 105,4% (2016:106,6%).
- De relatieve afwijking van het pensioenresultaat (verschil mediane pensioenresultaat en 5% percentiel vanuit de feitelijke dekkingsgraad) is per 1 januari 2017 gelijk aan 26,4% (2016: 27,3%).

In onderstaande tabel zijn de gestelde ondergrenzen en gestelde maximale relatieve afwijking en de uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets per 1 januari 2015 en de haalbaarheidstoets per 1 januari 2016 en per 1 januari 2017 opgenomen.

Uitgangspositie	Te stellen ondergrens	Lange termijn risicohouding BELEID	Resultaten aHBT per 1 januari 2015	Resultaten HBT per 1 januari 2016	Resultaten HBT per 1 januari 2017
Waarbij aan VEV wordt voldaan	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau	85%	109,9%	n.v.t.	n.v.t.
Feitelijke financiële positie	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau	85%	107,2%	106,6%	105,4%
	Maximale relatieve afwijking van het pensioenresultaat op fondsniveau in slechtweersscenario	33%	28,1%	27,3%	26,4%

5.6 Vastlegging procedures voor uitvoering, vaststelling en verantwoording van de haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets bestaat uit de aanvangshaalbaarheidstoets en de jaarlijkse haalbaarheidstoets en wordt uitgevoerd op basis van de door DNB voorgeschreven economische scenario's.

De aanvangshaalbaarheidstoets is begin 2015 voor het eerst uitgevoerd en vastgesteld naar aanleiding van invoering van het nieuwe FTK per 1 januari 2015. De aanvangshaalbaarheidstoets zal opnieuw worden uitgevoerd en vastgesteld als het fonds besluit een nieuwe pensioenregeling uit te voeren of als er sprake is van significante wijzingen in het premiebeleid, toeslagbeleid of beleggingsbeleid.

De rapportagedatum is 1 januari van het boekjaar waarin de nieuwe regeling wordt ingevoerd of de wijziging van de huidige plaatsvindt, en de resultaten worden bij DNB ingediend maximaal één maand nadat het fonds heeft besloten tot invoering van de nieuwe regeling of als er sprake is van significante wijzingen in het premiebeleid, toeslagbeleid of beleggingsbeleid.

De jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt jaarlijks uitgevoerd en vastgesteld en heeft eveneens als rapportagedatum 1 januari. De jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt uitgevoerd op basis

van de gegevens die ten grondslag liggen aan de staten en wordt tegelijkertijd met die staten ingediend bij DNB. Indiening bij DNB vindt plaats via staat J702.

De ondergrenzen gehanteerd in de aanvangshaalbaarheidstoets van 2015 zijn vastgesteld in overleg met CAO-partijen en het verantwoordingsorgaan. Bij eventueel toekomstig uit te voeren aanvangshaalbaarheidstoetsen zullen deze ondergrenzen opnieuw worden vastgesteld in overleg met CAO-partijen en het verantwoordingsorgaan. Indien uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat de ondergrenzen worden overschreden informeert het bestuur CAO-partijen en het verantwoordingsorgaan en treedt met hen in overleg om tot eventuele maatregelen te komen.

De in 2016 en 2017 uitgevoerde haalbaarheidstoetsen leren dat slechts marginaal wordt afgeweken van de uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets.

Uit de in 2017 uitgevoerde haalbaarheidstoets blijkt dat:

- Het pensioenresultaat (op fondsniveau) van 105,4% (2016: 106,6%) ruim boven de vastgestelde ondergrens van 85% valt.
- Ook de maximale afwijking in het slechtweersscenario van 26,4% (2016: 27,3%) ruim onder de vastgestelde grens van 33% ligt.

Pensioenfonds Vervoer voldoet hiermee aan de normering van de pensioenresultaten die in 2015 zijn vastgesteld op basis van de aanvangshaalbaarheidstoets.

6 Beleggingsbeleid

6.1 Strategisch beleggingsbeleid en beleggingscyclus

Doelstelling van het beleggingsbeleid is om een zo goed mogelijk rendement te behalen met het oog op de pensioenverplichtingen binnen de vastgestelde risicohouding. De risicohouding van het fonds komt tot uitdrukking in de hoogte van het vereist eigen vermogen en de ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets.

De ontwikkeling van het strategisch beleggingsbeleid komt tot stand door een ALM studie en nadere uitwerking in een SAA (strategische asset allocatie) studie. Voor het strategisch beleggingsbeleid is met name de hoogte van het vereist eigen vermogen een belangrijke randvoorwaarde. Aanvullende eisen en wensen komen voort uit:

- De beleggingsovertuigingen zoals genoemd in de Verklaring beleggingsbeginselen;
- Het Verantwoord Beleggen Beleid;
- Wet- en regelgeving, zoals bijvoorbeeld “prudent person regel” vervat in artikel 135 van de PW en richtlijn 13 van het Besluit FTK.

De ‘Verklaring inzake de beleggingsbeginselen’ en het verantwoord beleggingsbeleid zijn gepubliceerd op de website van Pensioenfonds Vervoer:

https://www.pfvervoer.nl/sites/pfvervoer.nl/files/documenten/reglementen_en_statuten/verklaring_inzake_beleggingsbeginselen.pdf en <https://www.pfvervoer.nl/over-ons/beleggen>

Beleggingsovertuigingen

- Pensioenfonds Vervoer gebruikt zijn kracht als lange termijn belegger;
- Pensioenfonds Vervoer vindt spreiding van risico’s essentieel
- Pensioenfonds Vervoer verwacht dat de risicofactoren aandelen, krediet, looptijd, inflatie en illiquiditeit op lange termijn worden beloond met een passend rendement;
- Pensioenfonds Vervoer vindt operationele beheersbaarheid een voorwaarde voor beleggen;
- Pensioenfonds Vervoer vindt het creëren van toegevoegde waarde (alpha) een haalbare uitdaging;
- Pensioenfonds Vervoer vindt dat de kosten van vermogensbeheer in relatie moeten staan tot de verwachte meerwaarde;
- Pensioenfonds Vervoer wil invulling geven aan zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid en verantwoorde beleggingsmogelijkheden benutten.

Pijlers van het Verantwoord Beleggen Beleid:

- Doelinvesteringen
- Dialoog met bedrijven en stemmen
- ESG integratie
- Massa schadeclaims
- Uitsluiten van beleggingen

Bij het opstellen en uitvoeren van het beleggingsbeleid neemt Pensioenfonds Vervoer de vereisten, zoals vastgelegd in de 'prudent person regel' (o.a. artikel 135 PW; artikel 13 en 13a Besluit FTK) en vereisten ten aanzien van de integere en beheerste bedrijfsvoering (artikel 143 PW) in acht.

- De waarden worden belegd in het belang van aanspraak- en pensioengerechtigden.
- Er geldt een maximum voor beleggingen in de bijdragende onderneming.
- De beleggingen worden gewaardeerd op basis van marktwaardering.
- Een pensioenfonds vermeldt in zijn jaarverslag hoe in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu, klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.
- De veiligheid, kwaliteit, liquiditeit en rendement van de beleggingsportefeuille als geheel worden gewaarborgd.
- Het beleggingsbeleid sluit aan op de aard en duur van de toekomstige pensioenuitkeringen.
- Beleggingen op niet-gereguleerde financiële markten worden tot een prudent niveau beperkt.
- Derivaten zijn toegestaan voor zover deze bijdragen aan een vermindering van het risicoprofiel of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken.
- Beleggingen worden gediversifieerd, zodat een bovenmatige afhankelijkheid van of vertrouwen in bepaalde waarden, of een bepaalde emittent of waarden of groep van ondernemingen wordt vermeden (geldt niet voor staatsobligaties).
- Het strategisch beleggingsbeleid (lange termijn) past bij de doelstelling en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het fonds en is gebaseerd op gedegen onderzoek.

Strategische beleggingsportefeuille

De strategische portefeuille voor 2017 is onderstaand weergegeven. Er is een onderscheid gemaakt tussen beleggingen in het kader van de VPL-regeling en beleggingen in het kader van de verplichtingen van het pensioenfonds (VPV). Dit onderscheid is eveneens aangebracht in de normportefeuille.

Allocatie (Totaal, VPV, VPL)	100,0%	99,9%	0,1%
Beleggingscategorie	Totaal Midden Portefeuille (2018)	Strategisch VPV	Strategisch VPL
Rente-Overlay en Onderpand Portefeuille	24,9%	24,8%	100,0%
(Hoog kredietwaardige) Euro staatsleningen en Swapportefeuille	24,9%	24,8%	100,0%
Vastrentende waarden – overig	41,6%	41,6%	
Wereldwijde bedrijfsleningen	12,5%	12,5%	
Hoogrentende leningen	12,9%	12,9%	
Europese hoogrentende leningen	2,3%	2,3%	
Amerikaanse hoogrentende leningen	6,2%	6,2%	
Amerikaanse bankleningen	4,4%	4,4%	
Hypotheken	7,7%	7,7%	
Impact investing	0,2%	0,2%	
Staatsleningen opkomende markten	6,9%	6,9%	
Staatsleningen opkomende landen in harde valuta	3,3%	3,3%	
Staatsleningen opkomende landen in lokale valuta	3,6%	3,6%	
Kas	1,4%	1,4%	
Aandelen	29,8%	29,8%	
Aandelen ontwikkelde markten - market cap gewogen	15,6%	15,6%	
Aandelen Europa large caps	4,6%	4,6%	
Aandelen VS large caps	7,9%	7,9%	
Aandelen Japan	3,1%	3,1%	
Aandelen ontwikkelde markten - factor beleggen	8,1%	8,1%	
Aandelen Multifactor ESG overlay (benchmark MSCI)	4,1%	4,1%	
Aandelen Multifactor ESG overlay (benchmark Robeco)	4,0%	4,0%	
Aandelen Pacific ex Japan	2,3%	2,3%	
Aandelen Opkomende markten	3,8%	3,8%	
Alternatieve beleggingen	3,8%	3,8%	
Niet beursgenoteerd vastgoed	3,6%	3,6%	
Infrastructuur	0,2%	0,2%	
Totale strategische portefeuille	100,0%	100,0%	100,0%
Afdekking valuta's GBP en YEN	100,0%	100,0%	n.v.t.
Afdekking valuta USD	85,0%	85,0%	n.v.t.
Afdekking renterisico (op basis van marktrente) (VPV op basis van marktrente; VPL obv DNB UFR-rente)	n.v.t.	58,0%	100,0%

Beleggingscyclus

De uitgangspunten voor het strategische beleggingsbeleid, te weten: ALM Studie, Verklaring beleggingsbeginselen en Verantwoord Beleggingsbeleid, worden doorgaans in een cyclus van 3 jaar herijkt. Met de introductie van het nieuwe Financieel ToetsingsKader heeft het bestuur de risicohouding in 2015 opnieuw herijkt aan de hand van een ALM studie. In 2016 is een SAA studie uitgevoerd en is een beoordelingskader voor de verschillende beleggingscategorieën vastgesteld. Deze analyses worden toegevoegd aan de driejaarlijkse cyclus.

Jaarlijks wordt een beleggingsplan en normportefeuille vastgesteld dat voldoet aan de kaders van het strategische beleggingsbeleid. Hierin worden de actuele inzichten voor de verschillende categorieën meegewogen. Hieruit volgt eveneens de normportefeuille en de technische uitwerking voor de normportefeuille waaronder herbalanceringsregels die voortvloeien uit de bandbreedtes die worden toegestaan.

De vervolgstappen in de beleggingscyclus worden getoond in appendix 11.1. Dit betreft de uitvoering, resultaatmeting, evaluatie en bijstelling.

6.2 Opzet van de uitvoering

Het bestuur

Het bestuur vergadert in beginsel twee keer per maand. In de ene bestuursvergadering ligt de focus op pensioenbeheer, in de andere op vermogensbeheer. Het bestuur richt zich op het beleid ten aanzien van het vermogensbeheer en mandateert het bestuursbureau voor de uitvoering en regievoering op de uitbesteding.

Bestuursbureau

Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur op het gebied van het beleggingsbeleid. Het bestuursbureau is verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding, regievoering op de uitbesteding en legt verantwoording af aan het bestuur over de uitvoering van het beleid. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn beschreven in de het Governance Handboek

Derden (uitbesteding)

De beleggingen die voortkomen uit het door het bestuur vastgestelde beleggingsplan worden uitgevoerd door derde partijen. Dit is zodanig georganiseerd dat onafhankelijkheid en controle centraal staan. Verschillende externe vermogensbeheerders zorgen voor het portefeuillebeheer. Het bestuursbureau en de integraal vermogensbeheerder geven invulling aan het manager-selectie en monitoringsbeleid waarbij de integraal beheerder de externe vermogensbeheerders selecteert en monitort. Het bestuursbureau vervult een “countervailing power” jegens de integraal beheerder en controleert of het beleid wordt gevolgd. De integraal vermogensbeheerder voert zelf het beheer over het rente- en valuta-afdekkingsbeleid en is tevens verantwoordelijk voor het algehele beheer van en rapportage over de beleggingsportefeuille. De rapportage vereist een continue afstemming met de bewaarbank. Het Bestuursbureau, dat als een verlengstuk van het bestuur fungeert, monitort en controleert de integraal manager. Het uitbestedingsbeleid is nader beschreven in appendix 11.3.

6.3 Risicobeheersing

Risicobeheersing start met de spreiding van beleggingen over looptijden, sectoren en regio's bij verschillende vermogensbeheerders en tegenpartijen. Aanvullende beheersmaatregelen betreffen de vaststelling van grenzen waarbinnen de portefeuille moet bewegen en restricties voor de verschillende mandaten bij externe vermogensbeheerders. Deze zijn vastgelegd in het limietenkader en de contracten met vermogensbeheerders. Het limietenkader wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en vormt de basis voor de risicomonitoring.

Het bestuursbureau ziet conform haar three lines of defence model toe op de uitvoering van de risicobeheersing door de integraal manager en de onafhankelijke bewaarbank. De bewaarbank draagt zorg voor waardering en administratie en vervult een controlefunctie ten aanzien van de beleggingen van de externe vermogensbeheerders. Ook de backofficeactiviteiten met betrekking tot de beleggingen worden gemonitord en getoetst door een onafhankelijke specialistische administrateur. Deze draagt ook zorg voor de uitwisseling van onderpand tussen Pensioenfonds Vervoer en tegenpartijen in (OTC) derivaten transacties. De monitoring van zowel de onafhankelijke bewaarbank als de onafhankelijke administrateur vindt plaats door de afdeling Finance & Control van het Bestuursbureau.

In 2016 is aanvullend een ODD beleid vastgesteld. Dit betreft de “Operational Due Diligence” van de verschillende vermogensbeheerders, d.w.z. onderzoek naar integriteit van de

bedrijfsvoering bij externe vermogensbeheerders en de integraal manager. De uitvoering hiervan is vervat in een doorlopend programma.

6.4 Monitoring en evaluatie

In verschillende rapportages komt de monitoring van het beleggingsbeleid en de uitvoering hiervan aan de orde. Dit betreft niet alleen monitoring en beoordeling van verschillende risico's maar ook de samenstelling van de beleggingsportefeuille, de beoordeling van externe vermogensbeheerders en de performanceontwikkeling. Deze worden besproken in de vergadering van het bestuur. Tevens wordt jaarlijks het functioneren van de integraal vermogensbeheerder in een vergadering van het bestuur geëvalueerd. Reguliere rapportages betreffen (onder meer):

- Dashboard Financiële risico's (Bestuursbureau; maandelijks).
- Dashboard niet-Financiële risico's (Bestuursbureau; per kwartaal).
- Dashboard Illiquide beleggingen (Bestuursbureau; per kwartaal).
- Maandrapportage beleggingen (Robeco; maandelijks).
- Risico Rapportage beleggingen (Robeco; wekelijks).
- Rapportage interne beheersing Robeco, NT en ITS (ISAE 3402 Type II of SOC1); (Bestuursbureau; jaarlijks)
- Evaluatie Integraal vermogensbeheerder.(Bestuursbureau; jaarlijks);
- ODD-rapporten (volgens programma).

Op grond van de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds (Wet Bpf 2000) worden de beleggingsresultaten eveneens gemeten op basis van de zogeheten Z-score. Hierbij worden de gerealiseerde beleggingsresultaten afgezet tegen het rendement dat voortvloeit uit de, vooraf vastgestelde, normportefeuille. Een externe specialist maakt jaarlijks een analyse van het feitelijk gerealiseerde rendement en het rendement volgens de normportefeuille.

6.5 Waarderingsgrondslagen activa

De waarderingsgrondslagen van de beleggingen van Pensioenfonds Vervoer zijn vastgelegd in het Handboek Waarderingen. Uitgangspunt is dat de beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Het is echter niet altijd eenvoudig om de actuele waarde van beleggingen te kunnen vaststellen. Voor de meerderheid van de beleggingen is sprake van objectief vast te stellen marktnoteringen. Voor bepaalde beleggingen zijn deze niet beschikbaar en vindt waardering plaats op basis van waarderingsmodellen en –technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten en het gebruik van schattingen. In het Handboek Waarderingen wordt per beleggingscategorie aangegeven hoe de waardering wordt bepaald.

7 Communicatiebeleid

Het bestuur wil met deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers zo relevant mogelijk, begrijpelijk en evenwichtig communiceren. De volgende doelen staan centraal:

- Het fonds voldoet aan wet- en regelgeving;
- Inzicht. Personen met een pensioenaanspraak bij Pensioenfonds Vervoer (actieve deelnemers, gewezen deelnemers en gewezen partners) hebben inzicht in de hoogte van hun aanspraak bij Pensioenfonds Vervoer en de toereikendheid van hun inkomen na pensionering. Zij weten dat de aanspraak niet gegarandeerd is en weten welke mogelijkheden zij hebben om hun pensioensituatie te verbeteren.

7.1 Speerpunten in strategie om kerndoelen te realiseren

Deelnemers

1. **Een centrale set boodschappen.** We formuleren een serie basisboodschappen die in alle middelen terugkomen.
2. **Minder tekst en meer beeld.** De sterke beeldcultuur en de leesvaardigheid van een deel van de deelnemers vraagt om een duale insteek, waarbij beeld in belang toeneemt.
3. **Stapsgewijze digitalisering.** De groep die bij voorkeur via e-mail communiceert groeit gestaag. De communicatie via e-mail en internet wordt geleidelijk verder vormgegeven.
4. **Levensfase-communicatie.** De interesses van een deelnemer veranderen over het algemeen sterk naarmate hij of zij ouder wordt. Daarom wordt de communicatie op een aantal plekken levensfase-specifiek.
5. **Inzicht door overtuigen en activeren.** Alleen informeren zet weinig zoden aan de dijk, zeker niet bij de weinig of niet pensioenbewuste deelnemer. Communicatie waarin ingespeeld wordt op overtuigingen (“ik geloof dat ...”) en gevoelens (“ik maak mij zorgen over ...”) is van groot belang. Een deel van de communicatie is daarom gericht op het beïnvloeden van gevoelde relevantie, zelfvertrouwen en gevoelde invloed. Daarnaast roepen we verschillende doelgroepen gericht op tot actie en faciliteren deze actie waar mogelijk.

Werkgevers

Teneinde werkgevers te laten ervaren dat Pensioenfonds Vervoer hét pensioenfonds is voor hen, werken we daarnaast volgens de volgende uitgangspunten:

- We informeren werkgevers helder en eenduidig. We leggen processen en veranderingen duidelijk uit.
- We roepen gericht op tot (tijdige) actie en ondersteunen werkgevers waar mogelijk, via verschillende kanalen.
- We vereenvoudigen (administratieve) processen zoveel mogelijk.
- We ondersteunen werkgevers bij de communicatie richting hun eigen medewerkers.

8 Beleid collectieve waardeoverdrachten

8.1 Algemene uitgangspunten

De uitgangspunten die door Pensioenfonds Vervoer worden gehanteerd bij een collectieve waardeoverdracht zijn:

- a) Een overgang mag niet ten koste gaan van de reeds aanwezige (gewezen) deelnemers en werkgevers aangesloten bij Pensioenfonds Vervoer. Een overgang moet voor Pensioenfonds Vervoer financieel neutraal zijn.
- b) De werknemers van de toetredende onderneming gaan deelnemen aan de regelingen zoals die (nu en in de toekomst) worden uitgevoerd worden door Pensioenfonds Vervoer.

De koopsom voor inkomende collectieve waardeoverdrachten bij toetreding wordt vastgesteld op basis van:

- a) de marktwaardevoorziening van de nominale aanspraken;
- b) de schadevoorziening voor toekomstige pensioenopbouw van arbeidsongeschikten, berekend als de contante waarde van de toekomstig op te bouwen pensioenaanspraken rekening houdend met revalideringskansen;
- c) de schadevoorziening voor ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen rekening houdend met revalideringskansen;
- d) de opslag voor excassokosten van 2% over de onder a) tot en met c) genoemde voorzieningen;
- e) voor actieve deelnemers de premievoorziening voor het uitlooprisico voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid, ter grootte van de opslag in de bruto premie voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid over de twee voorgaande boekjaren, opgerent naar de balansdatum voorafgaand aan de berekeningsdatum;
- f) voor actieve deelnemers de premievoorziening voor het uitlooprisico in verband met arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, ter grootte van de jaarpremies voor aanvullende arbeidsongeschiktheidspensioenen over de twee voorgaande boekjaren, opgerent naar de balansdatum voorafgaand aan de berekeningsdatum;
- g) een vergoeding ter grootte van het normrendement (rendement van de normportefeuille) over de periode tussen de berekeningsdatum en de datum van betaling;
- h) opslag voor de dekkingsgraad.

De grondslagen waarop de marktwaardevoorziening van de nominale aanspraken en de schadevoorzieningen worden berekend, moeten gelijk zijn aan de grondslagen van Pensioenfonds Vervoer ten behoeve van de Technische Voorzieningen op de balans.

8.2 Uitgangspunten en eisen van DNB

Pensioenfonds Vervoer conformeert zich voorts aan de uitgangspunten zoals die door DNB bij de beoordeling van een collectieve waardeoverdracht worden gehanteerd. DNB kijkt in de eerste plaats naar de belangen van de bij beide pensioenfonds betrokken (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Zij mogen geen nadeel van de waardeoverdracht ondervinden. Om de belangen van deze betrokkenen te borgen, toetst DNB een collectieve

waardeoverdracht op onderstaande vier uitgangspunten. Bij de melding aan DNB van een voornemen tot waardeoverdracht geeft het Pensioenfonds aan op welke wijze wordt voldaan aan deze uitgangspunten. Afwijking van de uitgangspunten is mogelijk. Indien PF Vervoer hiervoor kiest, dan zal zij dit beargumenteren (comply or explain).

De vier uitgangspunten van DNB zijn:

1. *De overdrachtswaarde omvat een toereikende vergoeding voor de over te dragen pensioenverplichtingen.*

De pensioenverplichtingen worden bij de vaststelling van de overdrachtswaarde gewaardeerd tegen de marktwaarde waartegen zij daarna uit hoofde van artikel 126 Pw op de balans van het ontvangende fonds moeten worden opgenomen. Het ontvangende pensioenfonds zou anders verlies op de transactie lijden. Dat is niet in het belang van de reeds bij het ontvangende pensioenfonds betrokken (gewezen) deelnemers en gepensioneerden. Daarom wordt de contante waarde van de over te dragen pensioenverplichtingen als volgt bepaald:

- door te waarderen tegen de grondslagen inzake overlijden, arbeidsongeschiktheid en levensverwachting van het ontvangende fonds waarbij rekening wordt gehouden met eventuele verschillen in ervaringssterfte;
- aan de hand van de rentetermijnstructuur op de overdrachtsdatum;
- inclusief de opslag die nodig is voor de toekomstige uitvoeringskosten van het ontvangende pensioenfonds.

2. *De overdrachtswaarde omvat een toereikende vergoeding voor de inkoop in het eigen vermogen.*

Het eigen vermogen van het ontvangende fonds, dat eerst alleen beschikbaar was voor afdekking van risico's die bestaande belanghebbenden lopen, is na de waardeoverdracht ook beschikbaar voor de nieuw toetredende belanghebbenden. Zonder een bufferopslag in de overdrachtswaarde op te nemen, zouden de bestaande belanghebbenden van het ontvangende fonds worden benadeeld. Ter voorkoming daarvan wordt de bufferopslag als onderdeel van de overdrachtswaarde zodanig vastgesteld dat de waardeoverdracht geen negatieve financiële gevolgen voor het ontvangende pensioenfonds heeft. Bij een verschil tussen de financiële posities van beide fondsen kan voorafgaand aan de waardeoverdracht op twee manieren een adequate bufferopslag gerealiseerd worden:

- a. het overdragende pensioenfonds verhoogt de pensioenaanspraken en – rechten met een toeslag of verlaagt met een korting, en/of;
- b. de bij het overdragende fonds betrokken werkgever(s) betalen een extra bijdrage.

Het korten van pensioenaanspraken en –rechten is overigens alleen toegestaan indien en voor zover het overdragende pensioenfonds in een situatie van dekkingstekort verkeert (artikel 134, eerste lid sub a PW) en aan de overige voor korten geldende eisen wordt voldaan.

3. *Een daling van de gemiddelde uitvoeringskosten of de gemiddelde leeftijd van het deelnemersbestand van het ontvangende pensioenfonds als gevolg van de aansluiting van nieuwe deelnemers leidt niet tot een korting op de overdrachtswaarde.*

De aansluiting van een nieuwe groep deelnemers bij het ontvangende pensioenfonds kan er onder meer toe leiden dat de gemiddelde leeftijd van het deelnemersbestand en de gemiddelde uitvoeringskosten dalen. Hierdoor zou het percentage van de

(doorsnee)premie voor de inkoop van toekomstige pensioenopbouw van alle deelnemers mogelijk verlaagd kunnen worden.

Een eventueel voordeel voor het ontvangende pensioenfonds in verband met de aansluiting van de nieuwe groep deelnemers kan niet leiden tot een korting op de overdrachtswaarde voor het overdragende fonds. De aansluiting van de nieuwe groep deelnemers bij het ontvangende pensioenfonds voor toekomstige pensioenopbouw en de collectieve waardeoverdracht van bestaande pensioenaanspraken en –rechten zijn namelijk twee afzonderlijke overeenkomsten met verschillende groepen van belanghebbenden. Het is evenmin mogelijk om de overdrachtswaarde te verlagen en dit te compenseren door de nieuw aangesloten werkgever(s) voor de inkoop van toekomstige pensioenopbouw een hogere premie in rekening te brengen dan de reeds aangesloten werkgevers.

4. *Het overdragende fonds rekent het aanwezige eigen vermogen naar evenredigheid toe aan de belanghebbenden, die bij het pensioenfonds betrokken blijven en de bij de collectieve waardeoverdracht betrokken belanghebbenden.*

Het aanwezige eigen vermogen van het overdragende pensioenfonds is beschikbaar voor afdekking van risico's die alle bij het pensioenfonds betrokken (gewezen) deelnemers en gepensioneerden lopen. De aanwezige buffers kunnen niet worden toegeschreven aan een bepaalde groep. Daarom wordt deze buffer bij een waardeoverdracht naar evenredigheid toegerekend aan de belanghebbenden die bij het pensioenfonds betrokken blijven en de bij de collectieve waardeoverdracht betrokken belanghebbenden. De collectieve waardeoverdracht zal daardoor in beginsel geen consequenties hebben voor de dekkinggraad van het overdragende fonds.

Voorts stelt DNB dat pensioenfondsen gedurende de aanlooperperiode (tot akkoord DNB) en de transitieperiode (vanaf akkoord tot overdrachtsdatum) in het kader van risicobeheersing maatregelen moeten nemen.

1. In de aanlooperperiode maken beide fondsen afspraken over de verdeling van de kosten voor de transitie, waarbij ook rekening gehouden wordt met de situatie dat de waardeoverdracht uiteindelijk niet tot stand komt. De afspraken worden vastgelegd in de overeenkomst tot collectieve waardeoverdracht.
2. In de aanlooperperiode loopt het bestuur van het overdragende pensioenfonds niet vooruit op de waardeoverdracht door het beleggingsbeleid aan te passen aan dat van het ontvangende fonds. Dit betekent dat het overdragende fonds gebonden is aan haar eigen beleggingsbeleid. Aanpassingen in de beleggingsportefeuille blijven mogelijk binnen de kaders van het eigen beleggingsbeleid.
3. In de aanlooperperiode worden geen risico's verplaatst van het overdragende pensioenfonds naar het ontvangende pensioenfonds. Hiermee wordt voorkomen dat er financiële afhankelijkheden ontstaan tussen beide fondsen, nog voordat de waardeoverdracht onherroepelijk is. Het bieden van risicodekking in de aanlooperperiode staat bovendien op gespannen voet met het verbod op nevenactiviteiten (artikel 116 Pensioenwet).
4. Gedurende de transitieperiode kunnen beide fondsen wel risico's delen. Daartoe dienen de fondsen vooraf duidelijke afspraken te maken over verdeling van (balans)risico's en de beheersing daarvan. Deze afspraken worden schriftelijk vastgelegd.
5. Het ontvangende pensioenfonds is zich bewust van de risico's die voortvloeien uit de vrijwaringsverklaring en neemt zo nodig passende maatregelen om deze risico's te mitigeren.
6. Het ontvangende fonds analyseert tijdig wat de impact is van de collectieve waardeoverdracht op het beleggingsbeleid en de financiële opzet van het fonds. Het

fonds neemt zo nodig passende maatregelen om ook na de waardeoverdracht een passend beleggingsbeleid en sluitende financiële opzet te hebben.

8.3 Verschil dekkingsgraad

Indien de dekkingsgraad van het overdragende fonds hoger is, kunnen de overgenomen aanspraken eenmalig worden geïndexeerd op basis van het surplus.

8.4 Maatwerk

De situatie van elke onderneming die wenst toe te treden of pensioenfonds dat waardeoverdracht overweegt zal vaak verschillen. De onderneming valt geheel, gedeeltelijk of niet onder de verplichtstelling. De samenstelling van het deelnemersbestand (aantallen actieven, slapers, pensioengerechtigden) van de toetredende onderneming of overdragend pensioenfonds zal nagenoeg nooit precies gelijk zijn aan de samenstelling van het bestand van Pensioenfonds Vervoer. De dekkingsgraad zal ook niet (precies) gelijk zijn.

Elk verzoek tot collectieve waardeoverdracht wordt afzonderlijk bekeken waarbij zo nodig een maatwerkoplossing wordt gehanteerd, waarbij in principe overdracht dient plaats te vinden op basis van de grondslagen en de dekkingsgraad van Pensioenfonds Vervoer.

Uiteraard wordt daarbij rekening gehouden met de uitgangspunten van DNB. Voor elke collectieve waardeoverdracht zal, mede gelet op de maatwerkoplossing, een besluit van het bestuur nodig zijn. Het Verantwoordingsorgaan heeft een adviesrecht ten aanzien van collectieve waardeoverdrachten. De Raad van Toezicht heeft een goedkeuringsrecht.

Bij dit besluit houdt het bestuur rekening met onder andere:

- Of de toetredende wel, niet of gedeeltelijk onder de verplichtstelling valt;
- Verhouding actieve deelnemers versus inactieve deelnemers van toetredende (in verband met draagvlak);
- Omvang van het toetredende fonds;
- Niveau dekkingsgraad van Pensioenfonds Vervoer;
- VPL-regeling bij verplichte maar ook bij vrijwillige aansluiting;
- Uitvoerbaarheid.

9 RISICOPARAGRAAF

Pensioenfonds Vervoer hecht veel waarde aan een gedegen beleid op het gebied van risicomanagement. Het fonds speelt daarmee in op de toenemende complexiteit van de bedrijfsvoering, de wet- en regelgeving en de zwaardere eisen die de toezichthouders in dat verband stellen.

Het risicomanagement van Pensioenfonds Vervoer vindt zijn basis in de principes van het COSO Enterprise Risk Management raamwerk en is mede gebaseerd op de Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode (FIRM) en de in 2012 geïntroduceerde nieuwe toezichtsaanpak FOCUS. De wijze waarop risicomanagement is verankerd in de organisatie van Pensioenfonds Vervoer is uitgewerkt in het Integraal Risicomanagement-Beleid (juni 2015). In dit document zijn o.a. het risicoraamwerk, beheersdoelstellingen, bestuurlijke inrichting en rapportagelijnen vastgelegd. Het beleidsdocument is vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds en wordt periodiek geactualiseerd. Dit beleidsdocument beschrijft het risicomanagement raamwerk waarlangs het Integraal Risicomanagement van het pensioenfonds is opgezet, de missie, de doelstellingen en organisatie-inrichting van de afdeling risicomanagement en de inbedding binnen het Pensioenfonds. Daarnaast bevat het IRM-beleid de wijze waarop risicospecifiek beleid is opgezet binnen het fonds.

Een van de belangrijkste beheersmaatregelen voor de financiële risico's betreft de vaststelling van grenzen waarbinnen de portefeuille kan bewegen in relatie tot het vastgestelde risicobudget. Voor de onderstaande financiële risico's zijn deze grenzen vastgesteld en vastgelegd in het limietenkader. Het limietenkader wordt jaarlijks door het bestuur bekrachtigd en vormt de basis voor de risicomonitoring. De risicomonitoring is zo ingeregeld dat limieten waar mogelijk onafhankelijk (door minimaal 2 partijen) worden bewaakt en de uitkomsten gerapporteerd aan het bestuur.

Hieronder volgt een beknopte omschrijving van de relevante risico's en getroffen beheersmaatregelen.

9.1 Balansrisico

Het balansrisico van Pensioenfonds Vervoer heeft betrekking op de beweeglijkheid van de dekkingsgraad. Het structurele balansrisico wordt vastgesteld in het ALM-proces en jaarlijks herijkt bij de vaststelling van het beleggingsplan.

9.2 Renterisico

Het renterisico is het risico op een daling van de dekkingsgraad als gevolg van een verandering van de rente. Het acceptabele renterisico wordt vastgesteld in het ALM proces en jaarlijks herijkt bij de vaststelling van het beleggingsplan.

Het renterisico wordt zowel strategisch (balansniveau) als tactisch (de uitvoering van de bij de renteafdekking betrokken beleggingsmandaten) beheerst. Op beide niveaus zijn risicolimieten vastgesteld en worden controleprocessen uitgevoerd.

9.3 Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de waarde van de beleggingen verandert door veranderingen in marktprijzen. Dit risico is bij beleggingen in aandelen en onroerend goed (zakelijke waarden) doorgaans sterker aanwezig dan bij beleggingen in vastrentende waarden. Het marktrisico wordt vooral beheerst door een relatief lage allocatie naar aandelen en vastgoed en spreiding over verschillende regio's en sectoren.

Belangrijk onderdeel van de beheersing van het marktrisico bestaat uit het uitvoeren van scenarioanalyses. Hiermee wordt geanalyseerd wat de impact is van verschillende economische (stress)scenario's op de beleggingsportefeuille en dekkingsgraad.

9.4 Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van de beleggingen verandert door veranderingen in valutakoersen. Valutarisico's worden afgedekt met valutaderivaten, voornamelijk valutatermijncontracten. Het valutarisico wordt jaarlijks herijkt bij de vaststelling van het beleggingsplan.

9.5 Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen niet nakomt. Verplichtingen zijn onder andere verstrekte kredieten, leningen, vorderingen en ontvangen garanties. Dit risico heeft zowel betrekking op de beleggingen in schuldpapieren als op transacties met tegenpartijen; het wordt voornamelijk beheerst door te zorgen voor goede onderpandstelling waar dat mogelijk is. In gevallen waar dit niet mogelijk is, neemt het fonds geen dusdanig grote posities in individuele bedrijven en/of landen in waardoor de continuïteit van het fonds in gevaar zou kunnen komen.

9.6 Tegenpartijrisico

Tegenpartijrisico betreft het risico dat tegenpartijen hun verplichtingen aan het fonds niet kunnen nakomen, bijvoorbeeld door een faillissement. Het tegenpartijrisico wordt beheerst door selectie van solide tegenpartijen en hantering van tegenpartijlimieten, daar waar mogelijk in combinatie met het stellen van onderpand als additionele zekerheid. Op de uitstaande posities op rente- en valutaderivaten wordt dagelijks onderpand uitgewisseld om het tegenpartijrisico te beperken. Dit onderpand moet aan scherpe kwaliteitseisen voldoen. De stabiliteit van de tegenpartijen wordt dagelijks gemonitord. Als de situatie daar aanleiding toe geeft, kan besloten worden om (al dan niet tijdelijk) geen transacties meer af te sluiten met een bepaalde partij.

Eén van de activiteiten van Pensioenfonds Vervoer die in het kader van de beheersing van het tegenpartijrisico speciale aandacht vraagt is het uitlenen van effecten, doorgaans aangeduid met de term "securities lending".

Tegenpartijrisico binnen securities lending wordt beheerst door het stellen van kwaliteitseisen aan partijen waaraan stukken worden uitgeleend in combinatie met strenge onderpandsvereisten.

9.7 Verzekeringstechnisch risico

Naast de financiële risico's staat het fonds bloot aan verzekeringstechnische risico's, waarvan het langlevensrisico de belangrijkste is. Andere verzekeringstechnische risico's zijn kortlevensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Om bovengenoemde risico's zoveel mogelijk te mitigeren hanteert het pensioenfonds in de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen prudente veronderstellingen voor ervaringssterfte en toekomstige verbetering van de levensverwachting.

9.8 Risico actief beleid

Dit is het risico dat de vermogensbeheerders bij de uitvoering van het actieve beleggingsbeleid afwijken van posities in de benchmark. Hiertoe zijn strategische marges gedefinieerd die gedurende het verslagjaar zijn gemonitord door de integraal vermogensbeheerder en het Bestuursbureau. Daarnaast zijn er voor de externe vermogensbeheerders beleggingsrichtlijnen opgesteld die dagelijks door de custodian en integraal manager worden gemonitord ('Compliance Monitoring'). Tot slot vinden er periodiek evaluatiegesprekken plaats met de externe vermogensbeheerders om de performance en het risicoprofiel van de mandaten te bespreken.

9.9 Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat het fonds op korte termijn óf onvoldoende liquide middelen heeft om (directe) betalingen te kunnen verrichten óf een onverwacht overschot aan liquide middelen heeft.

Het liquiditeitsrisico vanuit rentederivatentransacties is beperkt door een adequate infrastructurele opzet voor het uitleveren en ontvangen van kasgelden als onderpand. Het liquiditeitsrisico vanuit valutaderivaten is eveneens beperkt doordat daar gekozen is voor een 'dakpan'-structuur. Maandelijks loopt een derde deel van de valuta-afdekking af waardoor de waardeontwikkeling van aflopende contracten gespreid afgerekend kan worden.

Bij het fonds is tevens sprake van een jaarlijkse netto-instroom.

9.10 Risico's bij derivatengebruik

Het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten) is toegestaan, onder de voorwaarde dat het gebruik van derivaten er niet toe mag leiden dat de beleggingsportefeuille materieel gezien een samenstelling krijgt die buiten de door het bestuur vastgestelde bandbreedtes en overige beleggingsrichtlijnen ligt.

Derivaten worden in belangrijke mate gebruikt ter afdekking en beheersing van uit de beleggingen voortvloeiende rente- en valutarisico's. Als geen gebruik gemaakt zou mogen worden van derivaten, dan zou bijvoorbeeld het afdekken van het renterisico een veel te groot beslag leggen op de totaal voor beleggingen beschikbare middelen. In bepaalde situaties kunnen derivaten ook een alternatief zijn voor directe beleggingen. Kosten en/of liquiditeitsoverwegingen kunnen daar aanleiding toe geven.

Het Bestuursbureau en de externe partijen waaraan Pensioenfonds Vervoer haar

werkzaamheden uitbesteedt, hebben duidelijke afspraken gemaakt over de kaders waarbinnen derivaten gebruikt mogen worden, de wijze waarop de posities worden bewaakt en de manier waarop over de posities wordt gerapporteerd.

9.11 Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico op verlies resulterende uit inadequate of falende interne processen, mensen en systemen of van externe gebeurtenissen. Operationele risico's kunnen een negatieve impact hebben op een goede uitvoering van de pensioenregeling en het beleggingsbeleid.

De International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) heeft een standaard rapportage opgesteld (ISAE 3402) voor het rapporteren over de interne beheersing bij serviceorganisaties. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen een type I rapport, waarin de beheersmaatregelen zijn beschreven en het bestaan hiervan wordt getest, en een type II rapport, waarbij ook is beoordeeld of een effectieve werking van de beschreven beheersmaatregelen over de aangegeven periode kan worden vastgesteld.

Door het overleggen van de ISAE 3402 of daarmee vergelijkbare rapportage, waarin begrepen een Assurance-rapport van een externe accountant, kan een uitbestedingspartij laten zien welke maatregelen zij heeft genomen om de risico's te beheersen en of de werking van die beheersmaatregelen gedurende een bepaalde periode kon worden vastgesteld.

Het kunnen beschikken over een ISAE 3402 verklaring of een daarmee vergelijkbare rapportage van de uitbestedingspartij komt tevens tegemoet aan de beleidsregel 'Uitbesteding Pensioenfondsen'. Hierin stelt DNB dat een pensioenfonds voor de juistheid van alle uitbestede werkzaamheden verantwoordelijk is en blijft.

Pensioenfonds Vervoer vraagt al haar uitbestedingspartijen een ISAE rapportage te overleggen en heeft een intern proces ter beoordeling van deze rapportages, zoals opgenomen in het Uitbestedingsbeleid van het fonds.

9.12 Systeemrisico's

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar anders dan ervoor te zorgen dat de portefeuille te allen tijde zo goed mogelijk is gespreid en dat er op korte termijn geen acute liquiditeitsproblemen kunnen optreden.

De mogelijke impact van systeemrisico's wordt geanalyseerd met behulp van scenarioanalyses (stress-tests). Over de uitkomsten daarvan wordt aan het bestuur gerapporteerd.

9.13 Omgevingsrisico

Het omgevingsrisico is het risico als gevolg van buiten het fonds komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden bij het fonds, reputatie, ondernemingsklimaat en aantal deelnemers.

9.14 IT Risico

Het IT-risico is het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd en ondersteund worden door IT. Tot dit risico worden ook onderwerpen op het gebied van privacy, informatiebeveiliging en business continuity gerekend. Het Pensioenfonds heeft voor de beheersing van het IT-risico een tweetal beleidsdocumenten (ICT- en Informatiebeveiligingsbeleid en Privacy beleid) en een Informatiebeveiliging & technologie officer en een Privacy officer aangesteld. Deze functionarissen zien toe op een adequate uitvoering van het ICT- en Informatiebeveiligingsbeleid en het Privacy beleid door het Pensioenfonds, ook bij uitbestedingspartijen.

9.15 Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico kan worden omschreven als het gevaar voor aantasting van de reputatie of van het vermogen van het fonds als gevolg van een ontoereikende naleving van hetgeen bij wet is voorgeschreven. Het fonds heeft voor de beheersing van de integriteitsrisico's door medewerkers een gedragscode, beleid en richtlijnen ontwikkeld. Een onafhankelijke externe Compliance Officer houdt toezicht op de naleving van deze voorschriften door de medewerkers en andere direct betrokkenen van het fonds.

9.16 Juridisch risico

Bij het juridisch risico kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het risico dat het pensioenfonds onbedoeld zich niet zou houden aan bepaalde wet- en regelgeving, wat op enig moment zou kunnen leiden tot boetes en/of claims. Ook kunnen partijen waaraan het fonds taken uitbestedt juridische zaken bewust of onbewust slecht regelen, waardoor voor het pensioenfonds schade zou kunnen ontstaan. Om deze risico's beter te kunnen beheersen heeft het Bestuursbureau een juridisch medewerker in dienst. Voor specifieke juridische trajecten wordt een beroep gedaan op externe specialisten.

10 FINANCIËEL CRISISPLAN

10.1 Inleiding

In hoofdstuk 4 (financiële opzet) en 9 (risicoparagraaf) van deze Abtn zijn de risico's waaraan het pensioenfonds blootstaat beschreven. Deze risico's kunnen ertoe leiden dat de statutaire doelstelling, het uitkeren van pensioenen, nu of op langere termijn in gevaar komt. Het bestuur is in dat geval genoodzaakt aanvullende maatregelen te nemen, aan te duiden als crisismaatregelen.

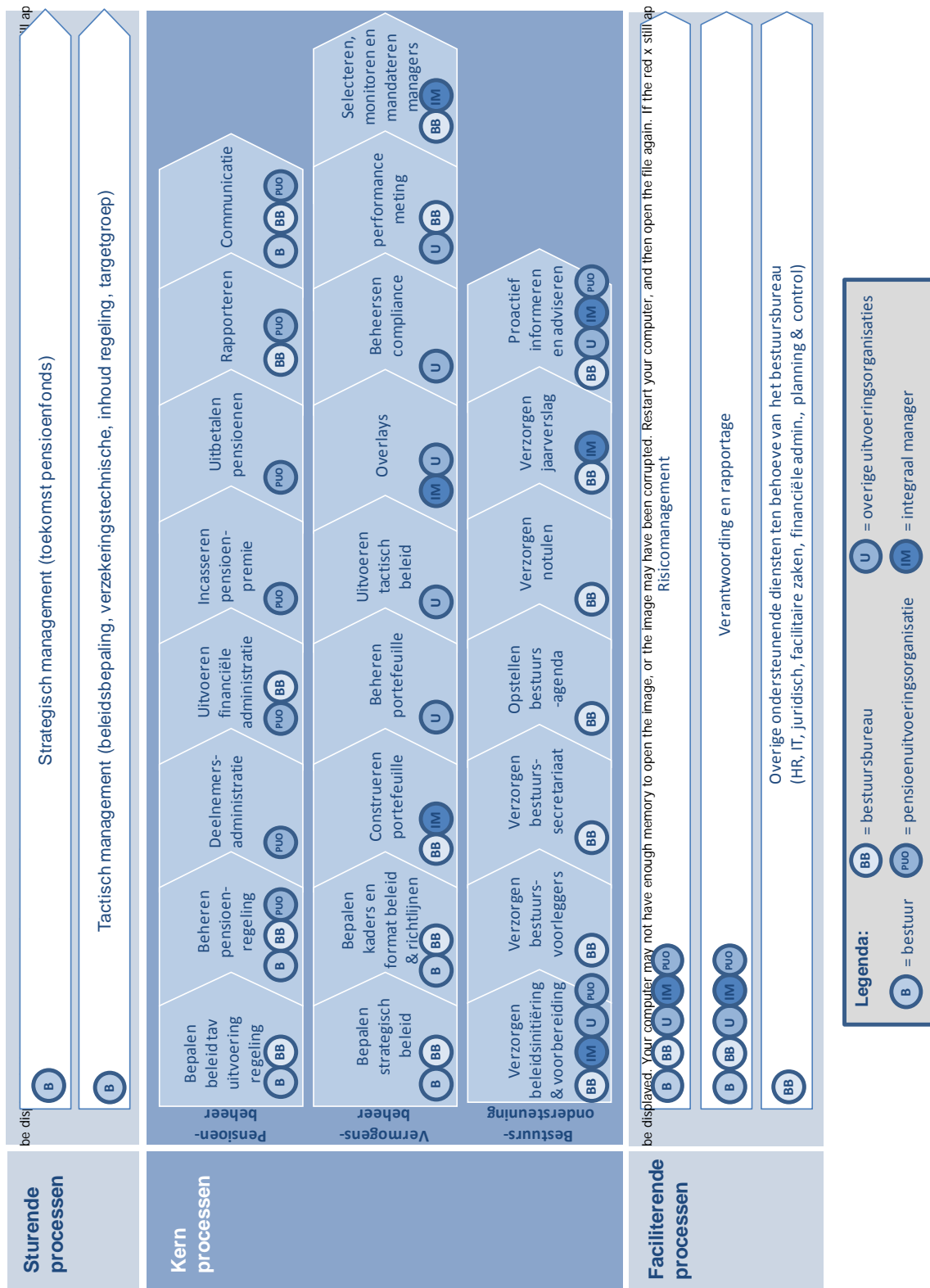
In het financieel crisisplan is beschreven welke crisismaatregelen beschikbaar zijn, wat de impact van deze maatregelen is en welke procedures doorlopen worden als het bestuur oordeelt dat er aanvullende maatregelen nodig zijn. Zodoende kan het bestuur slagvaardig opereren wanneer een crisis daadwerkelijk optreedt. Belangrijke aspecten van dit financieel crisisplan zijn de evenwichtige belangenbehartiging (gepensioneerden, slapers, actieven en sponsor) en de communicatie naar alle betrokkenen.

Het financieel crisisplan zal periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld worden. Bij het opstellen van dit financieel crisisplan is rekening gehouden met de bepalingen in artikel 29b van het Besluit FTK Pensioenfondsen.

De volledige tekst van het financieel crisisplan is opgenomen in de appendix 11.8.

11 APPENDICES

11.1 Processchema Pensioenfonds Vervoer

11.2 Integriteitbeleid

11.2.1 Inleiding

Integriteit is een wezenlijk kenmerk van een professionele en betrouwbare organisatie. Het bevordert niet alleen de efficiëntie, de interne transparantie en samenwerking, maar ook het vertrouwen. In dit document is het integriteitbeleid van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg (hierna: het pensioenfonds) vastgelegd. Het integriteitbeleid is het document dat het beleid beschrijft om te komen tot beheersing van de integriteitrisico's van het pensioenfonds.

Integriteit valt uiteen in drie vormen, persoonlijke, relationele en organisatorische integriteit. Onder persoonlijke integriteit valt, maar daartoe niet gelimiteerd betrouwbaarheid, openheid en bewustzijn van het individu. Relationele integriteit is gericht op de integriteit van onze relaties en stakeholders en de wijze waarop wij hierin acteren. Hierbij moeten we denken aan vragen als wie zijn onze stakeholders, welke belangen spelen er en zijn er afhankelijkheden tussen verschillende partijen? Organisatorische integriteit is gericht op de integriteit van het pensioenfonds. Onderwerpen als openheid, organisatiestructuur en verantwoordingscultuur vallen hier onder. Risico's op integriteitschending komen in deze drie verschijningsvormen terug in de voornoemde onderwerpen.

Het integriteitbeleid van het pensioenfonds is onder andere gebaseerd op wet- en regelgeving die voorschriften ter zake kent. Het gaat daarbij in het bijzonder om de Pensioenwet en de Code pensioenfondsen. In artikel 143 van de Pensioenwet is bepaald dat een pensioenfonds zijn organisatie zodanig moet inrichten dat deze een beheerste en integere bedrijfsvoering waarborgt. Door middel van algemene maatregelen van Bestuur worden regels gesteld die onder andere zien op integriteit. Deze regels zijn opgenomen in artikel 19 en 20 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Daarnaast verlangen norm 72 e.v. uit de Code pensioenfondsen dat leden van het Bestuur, het Verantwoordingsorgaan, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers integer handelen. Het pensioenfonds heeft op grond van deze wettelijke verplichtingen een Integriteitbeleid opgesteld.

11.2.2 Doelstelling en toepasselijkheid Integriteitbeleid

Dit Integriteitbeleid verschaft inzicht aan interne- en externe partijen over de onderkenning van integriteitrisico's, de genomen beheersmaatregelen en de monitoring op de beheersmaatregelen.

Onder integriteitrisico wordt verstaan: *“Het risico dat de integriteit van de instelling dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet-integere, onethische gedragingen van de organisatie, van de medewerkers dan wel van de leiding in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door de instelling opgestelde normen.”*

Niet integer gedrag kan reputatieschade of schade van huidig of toekomstig vermogen/opbrengsten van het pensioenfonds veroorzaken. Het bestuur heeft de verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat wet- en regelgeving, maar ook interne regels en procedures worden nageleefd.

Het gaat er hierbij om dat voorkomen wordt dat het pensioenfonds betrokken raakt bij handelingen of zelf handelingen verricht die tegen de wet ingaan en/of handelingen die maatschappelijk onbetamelijk zijn. Het Integriteitbeleid, en de daarmee samenhangende regelingen, dient tevens de aan het pensioenfonds verbonden personen te stimuleren om integer te handelen, dat wil zeggen te handelen in overeenstemming met de maatschappelijk geaccepteerde waarden en normen, standaarden uit de Code Pensioenfondsen en de toepasselijke wet- en regelgeving.

De aan het pensioenfonds verbonden personen zijn, conform de Gedragscode:

- a) Leden van het bestuur;
- b) Leden van de Raad van toezicht;
- c) Leden van het Verantwoordingsorgaan;
- d) Medewerkers van het bestuursbureau, waaronder personen die tijdelijk werken/zijn ingehuurd;
- e) Andere personen die door het bestuur zijn aangewezen.

11.2.3 Integriteitsrisico's

Het Bestuur van het pensioenfonds voert periodiek een risicoanalyses uit om te bepalen of er (nieuwe) risico's zijn die een mogelijke bedreiging vormen voor het bereiken van de doelstellingen van het pensioenfonds. De periodieke integriteitsrisicoanalyse bevat analyses in het kader van de eerder uitgevoerde Systematische Integriteits- en Risico Analyse (SIRA) Daarnaast wordt voor de integriteitsrisicoanalyse de 'good practices van DNB' gebruikt en is er expliciete aandacht voor toezichtthema's.

Het pensioenfonds onderkent de volgende integriteitsrisico's:

- Witwassen
- Fiscale fraude
- Corruptie (omkoping)
- Terrorisme financiering
- Belangenverstremeling
- Interne fraude
- Externe fraude
- Cybercrime
- Maatschappelijk onbetamelijk gedrag
- Uitbesteding
- Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Voor de beheersing van de integriteitsrisico's heeft het pensioenfonds beheersmaatregelen geformuleerd. Voorbeelden hiervan zijn het vastleggen van beleid en procedures in het kader van beheerste en integere bedrijfsvoering en de aanstelling van verschillende 2^e lijn functionarissen, waaronder de externe compliance officer en privacy officer.

Het uitvoeren van beheersmaatregelen draagt bij aan het beheersen en mitigeren van de integriteitsrisico's tot een aanvaardbaar en verantwoord niveau in lijn met de risicotolerantie van het bestuur van het pensioenfonds.

11.2.4 Beheersmaatregelen

11.2.4.1 Inleiding

Het integriteitbeleid is een paraplu beleid ten aanzien van de beleidsstukken, regelingen en procedures in het kader van de beheersing van het integriteitsrisico. Dit integriteitbeleid bevat derhalve geen normen maar beschrijft algemene uitgangspunten.

De beheersing van de integriteitsrisico's zijn voornamelijk vastgelegd in de volgende beleidsdocumenten:

- Integriteitbeleid
- Compliance program
- Gedragscode
- Incidentenprocedure
- Klokkenluidersregeling

- Screeningbeleid
- Uitbestedingsbeleid
- Beloningsbeleid
- Communicatie- en informatiebeleid
- ICT- en informatiebeveiligingsbeleid en Privacybeleid

Daarnaast beschikt het pensioenfonds over een Governance Handboek, handboek AO/IB en verschillende andere beleidsdocumenten die bijdragen aan de beheerste en integere bedrijfsvoering van het pensioenfonds.

11.2.4.2 Compliance program

In het compliance program is de inrichting van de compliancefunctie geformaliseerd. Hiermee is een (in grote mate) onafhankelijke functie gecreëerd die door het bestuur is aangesteld om toezicht te houden op naleving van regels van integere bedrijfsvoering. Een belangrijke rol van de compliancefunctie is de monitoring van naleving van gedragsregels. Daarnaast is de compliancefunctie bevoegd om het bestuur en de Raad van Toezicht gevraagd en ongevraagd te adviseren over compliance- en integriteit aangelegenheden.

De compliancefunctie wordt ingevuld door verschillende gremia binnen het pensioenfonds. In het compliance program zijn taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden toebedeeld aan het bestuur, het bestuursbureau en de externe compliance officer.

11.2.4.3 Gedragscode

Het doel van de gedragscode is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het pensioenfonds door belanghebbenden, door gewenst gedrag te stimuleren en ongewenst gedrag te voorkomen. De gedragscode kent daartoe algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders. In de Gedragscode is een meld- en goedkeuringsplicht vastgelegd voor verbonden personen met betrekking tot nevenfuncties, geschenken en uitnodigingen. Verbonden personen dienen de naleving van de Gedragscode in een schriftelijke verklaring aan de externe compliance officer te bevestigen. Insiders dienen privé beleggingstransacties te melden. Op basis van deze informatie monitort de externe compliance officer of er niet onoorbaar wordt gehandeld. Indien noodzakelijk stelt de externe compliance officer een onderzoek in.

De externe compliance officer rapporteert zijn bevindingen op kwartaalbasis middels een rapportage aan de afdeling risicomanagement. De afdeling risicomanagement deelt (onderdelen van) de rapportage met het bestuur. Jaarlijks rapporteert de externe compliance officer aan het bestuur en eventueel de Raad van Toezicht. In het geval van integriteitsincidenten vindt ad hoc rapportage plaats.

11.2.4.4 Incidentenprocedure

In de incidentenprocedure is opgenomen dat alle verbonden personen incidenten melden aan de afdeling Risicomanagement (hieronder begrepen de risk officer, informatiebeveiliging & technologie officer en privacy officer) en (in principe) aan de afdelingsmanager. Integriteitsincidenten worden rechtstreeks (of door de risk officer) aan de externe compliance officer gemeld die vervolgens optreedt als incidentcoördinator.

De incidentenprocedure beschrijft de behandeling van incidenten en de wijze van rapportage aan het bestuur en toezichhouders.

In de incidentenprocedure wordt een relatie gelegd met de klokkenluidersregeling. Onder zowel de incidentenprocedure als de klokkenluidersregeling kunnen incidenten in vertrouwen worden gemeld.

11.2.4.5 Klokkenluidersregeling

In de Klokkenluidersregeling is bepaald dat een verbonden persoon die een op redelijke gronden gebaseerd vermoeden heeft van een misstand die een ernstig gevaar vormt voor de integere bedrijfsvoering, dit vermoeden meldt. Hiervoor kan hij de incidentenprocedure gebruiken maar wanneer hij het incident of misstand anoniem danwel in vertrouwen wil melden dan kan hij hiervoor terecht bij de vertrouwenspersoon van het pensioenfonds.

De vertrouwenspersoon treedt vervolgens op als woordvoerder voor de melder waarbij hij de vertrouwelijkheid van de identiteit van de melder waarborgt. De vertrouwenspersoon initieert vervolgens een onderzoek naar de misstand op eenzelfde wijze als het onderzoek binnen de incidentenprocedure uitgevoerd zou worden.

11.2.4.6 Screeningbeleid

Het doel van het screeningsbeleid en de daaruit voortvloeiende procedures en maatregelen is een beheerste en integere bedrijfsuitoefening van het pensioenfonds te waarborgen en daarmee tevens te voldoen aan de Wet op het financieel toezicht.

Naast de reeds bestaande betrouwbaarheidstoetsing van (kandidaat)(mede)beleidsbepalers door DNB, is het pensioenfonds verplicht een beleid vast te stellen ter zake van integriteitgevoelige functies. Dit houdt in dat het Bestuur van het pensioenfonds een onderbouwde beoordeling dient te maken van de betrouwbaarheid van personen in een integriteitgevoelige functie. Daarnaast dient het bestuur te zorgen voor de beoordeling van de betrouwbaarheid van degenen die anders dan op grond van een arbeidsovereenkomst werkzaamheden in een integriteitgevoelige functie verrichten.

Het screeningbeleid bepaalt per functiegroep welke maatregelen worden genomen om de integriteit van de kandidaat vast te stellen.

11.2.4.7 Uitbestedingsbeleid

Voor de uitvoering van haar taken maakt het pensioenfonds gebruik van externe partijen (hieronder o.a. begrepen: uitbestedingspartijen en externe adviseurs). Een uitbestedingsbeleid is opgesteld, waarin de vereisten t.a.v. het uitvoeren van processen door externe partijen zijn opgenomen. Voorbeelden hiervan zijn: het voldoen aan wet- en regelgeving en gedragsregels. Het pensioenfonds stelt periodiek vast dat de uitbestedingspartijen voldoen aan de vereisten conform het uitbestedingsbeleid.

11.2.4.8 Beloningsbeleid

Het pensioenfonds voert een beloningsbeleid dat de integriteit en soliditeit van het fonds bevordert, waarbij de focus ligt op de lange termijn. Daarnaast bevat het beloningsbeleid geen prikkels die afbreuk doen aan de verplichting van het pensioenfonds om zich in te zetten voor de belangen van de deelnemers en andere stakeholders, of andere op het fonds rustende zorgvuldigheidsverplichtingen.

Ook wordt de vormgeving van de beloningsstructuur voor bestuursleden en werknemers opgenomen. Het fonds stelt vast dat partijen aan wie werkzaamheden zijn uitbesteed, eveneens voldoen aan de regels ten aanzien van beheerst beloningsbeleid.

11.2.4.9 Communicatie- en informatiebeleid

Het pensioenfonds communiceert ten minste in lijn met wet- en regelgeving met haar deelnemers en werkgevers. Hiervoor is een communicatiebeleidsplan en communicatieplan opgesteld. Voorbeelden van (verplichte) communicatie aan deelnemers en werkgevers zijn: UPO, website en nieuwsbrieven.

11.2.4.10 ICT- en informatiebeveiligingsbeleid en Privacybeleid

Het pensioenfonds draagt zorg voor de beveiliging van (persoons)gegevens en waarborgt de privacy binnen het pensioenfonds en derde partijen. Het pensioenfonds draagt zorg voor voldoende passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen ter bescherming van de (persoons)gegevens. Hiervoor heeft het pensioenfonds een ICT- en informatiebeveiligingsbeleid en Privacybeleid opgesteld.

Het pensioenfonds gaat discreet en zorgvuldig om met door deelnemers en andere stakeholders verstrekte persoonsgegevens. Deze worden bijvoorbeeld niet voor andere doeleinden gebruikt dan waarvoor deze zijn verstrekt, tenzij de wetgever of toezichthouder anders heeft bepaald. Hiervoor heeft het pensioenfonds Privacybeleid opgesteld. Indien een datalek zich voordoet, dan wordt in overeenstemming met het Privacybeleid en de incidentenprocedure, melding gemaakt aan de Toezichthouder(s).

11.2.4.11 Fraude preventie

Het pensioenfonds onderkent binnen het integriteitsrisico een drietal fraude risico's, namelijk: fiscale fraude, interne fraude en externe fraude. De genoemde risico's en de verschijningsscenario's worden periodiek bij de uitvoering van de Systematische Integriteitsrisico Analyse ('SIRA') door het Bestuur geëvalueerd. Voor de beheersing van het fiscale fraude risico is een specifiek fiscaal beleid aanwezig. Verschillende interne controle maatregelen, zoals: functiescheiding, gedragsregels en 4-ogen controles, binnen het Pensioenfonds zijn mede gericht op het voorkomen van fraude ('fraude preventie') door verbonden personen en medewerkers van uitbestedingspartijen.

Het Pensioenfonds ziet er op toe dat uitbestedingspartijen beschikken over een integriteitbeleid en/of fraudeprotocol aan de hand waarvan fraude risico's worden geïdentificeerd en beheerst. Afspraken omtrent het melden van incidenten (w.o. fraudes) zijn opgenomen in overeenkomsten en/of SLA's met uitbestedingspartijen. Indien sprake is van een vermoeden van fraude melden uitbestedingspartijen dit aan het Pensioenfonds. Verbonden personen melden incidenten op basis van de eerder genoemde incidentenprocedure en/of klokkenluidersregeling bij het aangewezen interne loket. Afhankelijk van de aard en impact van een incident vindt op basis van de incidentenprocedure een onverwijld melding plaats aan de toezichthouder(s).

11.2.4.12 Terrorismefinanciering

Het Pensioenfonds verstaat onder terrorismefinancieringrisico het risico dat de reputatie (van het pensioenfonds of haar uitbestedingspartijen) wordt beïnvloed als gevolg van het verrichten van activiteiten voor, met of namens personen, organisaties en/of instellingen die in verband worden gebracht met terrorismefinanciering. Het terrorismefinancieringrisico wordt periodiek bij de uitvoering van de Systematische Integriteitsrisico Analyse ('SIRA') door het Bestuur geëvalueerd. Voor de beheersing van het terrorismefinancieringrisico zijn verschillende maatregelen getroffen, zoals: screeningsbeleid, beleggingsmandaat en – richtlijnen (in vermogensbeheercontracten), periodieke sanctielijst checks en uitsluitingenlijst (landen en bedrijven) aanwezig.

Het Pensioenfonds ziet er op toe dat uitbestedingspartijen beschikken over een integriteitbeleid en/of anti-witwas-/terrorismefinancieringsbeleid aan de hand waarvan terrorismefinancieringsrisico's worden geïdentificeerd en beheerst. Afspraken omtrent het melden van incidenten en hits op basis van de freezelists zijn opgenomen in overeenkomsten en/of SLA's met uitbestedingspartijen. Indien sprake is van een vermoeden van betrokkenheid bij terrorismefinanciering melden uitbestedingspartijen dit aan het Pensioenfonds. Verbonden personen melden incidenten op basis van de eerder genoemde incidentenprocedure en/of klokkenluidersregeling bij het aangewezen interne loket. Afhankelijk van de aard en impact van een incident vindt op basis van de incidentenprocedure een onverwijld melding plaats aan de toezichthouder(s).

11.2.5 Monitoring en rapportage

De afdeling Risicomanagement adviseert het bestuur over de actualiteit van of wijzigingen in de beleidsdocumenten en regelingen met betrekking tot de beheerste en integere bedrijfsvoering. De medewerkers van de afdeling Risicomanagement: externe compliance officer, privacy officer, informatiebeveiliging & technologie officer en risk officer monitoren de naleving van de regels, procedures en richtlijnen.

De afdeling Risicomanagement en in het bijzonder de externe compliance officer stellen periodiek een planning en/of beheerprogramma op. Over de uitkomsten van de monitoring en andere relevante aandachtspunten wordt gerapporteerd aan de Manager Risicomanagement en het Bestuur

11.2.6 Bewustwording

Het zijn van een betrouwbare en integere organisatie is cruciaal en van doorslaggevend belang voor het functioneren van het pensioenfonds. Bewustwording van integriteitrisico's en de wijze waarop deze risico's kunnen worden beheerst is derhalve van groot belang.

In het kader van de bewustwording organiseert het bestuursbureau één keer per jaar een bijeenkomst over integriteitrisico's zodat de bij het pensioenfonds betrokken personen:

- kennis hebben van de betekenis en het nut en de noodzaak van het onderkennen van integriteitrisico's in het algemeen en de wijze waarop het pensioenfonds omgaat met het beheersen van deze risico's;
- kennis hebben van de belangrijkste wet- en regelgeving en interne gedragsregels en procedures met betrekking tot integriteitkwesities; en
- vermeende ongewenste gedragingen en incidenten leren herkennen en signaleren en weten welke procedures in geval van een incident of ongewenste gedragingen moeten worden gehanteerd.

Eveneens worden specifieke awareness sessies in het kader van bijvoorbeeld informatiebeveiliging (w.o. cybercrime) en privacy worden georganiseerd.

11.2.7 Evaluatie

Het Bestuur evalueert jaarlijks of het Integriteitbeleid dient te worden herzien. Verbonden personen dienen over wijzigingen in het beleid te worden geïnformeerd.

11.2.8 Inwerkingtreding

Het Integriteitbeleid van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg treedt in werking op 6 april 2017.

11.3 Uitbestedingsbeleid

11.3.1 Kaders en randvoorwaarden uitbestedingsbeleid

Het uitbestedingsbeleid is opgesteld met in acht neming van het gestelde in:

- Beleidsregel uitbesteding pensioenfondsen, Pensioen & Verzekeringskamer, d.d. 30-01-2004
- Pensioenwet artikelen 34 (Uitbesteding), artikel 143 (beheerste en integere bedrijfsvoering), 102a (vastlegging risicohouding) en 115c (adviesrecht belanghebbendenorgaan).
- Besluit Uitvoering pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling Hoofdstuk 4 Uitbesteding (artikelen 12,13 en 14).
- Besluit beheerst beloningsbeleid, 1 januari 2011.
- Sanctiewet 1977 en de op grond van die wet vastgestelde regelingen en besluiten met betrekking tot het financieel verkeer.
- Besluit Financieel Toetsingskader; artikel 18, 19, 19a, 20, 21 en 21a.
- DNB Guidance: Uitbesteding door Pensioenfondsen
- Internationaal Normenkader ISO 37500 Outsourcing..

11.3.2 Doel van het uitbestedingsbeleid

Het Uitbestedingsbeleid heeft als doel:

- Het waarborgen van de continuïteit, integriteit en/of de kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden.
- Het bieden van een gestructureerde en adequate beheersing van de aan derden uitbestede werkzaamheden.
- Adequate invulling te geven aan het principaal-agent probleem wat gepaard gaat met uitbesteding.
- Het vormen van een handvat voor het Pensioenfonds ten behoeve van een gestructureerd uitbestedingsproces.
- Het bieden van inzicht aan interne gebruikers, toezichthouders en andere direct belanghebbenden in de wijze waarop het Pensioenfonds invulling geeft aan de uitbesteding van (een deel van) kernactiviteiten.
- Het door het Pensioenfonds kunnen voldoen aan wet- en regelgeving en interne en externe richtlijnen.

11.3.3 Opzet uitbestedingsbeleid

De uitbesteding van kernactiviteiten van het Pensioenfonds kenmerkt zich door een beleidsmatige aanpak, waarbij de Visie en strategie van het Pensioenfonds het uitgangspunt zijn in het bepalen van de randvoorwaarden voor uitbesteding.

Definitie van uitbesteding

De wetgever heeft geen uniforme definitie van uitbesteding geformuleerd, maar stelt wel bepaalde vereisten aan het Pensioenfonds indien sprake is van uitbesteding. Het Bestuur acht het daarom van belang om ten behoeve van dit Beleid een duidelijke afbakening van het begrip Uitbesteding te formuleren.

Het Bestuur heeft de volgende definitie geformuleerd:

- Het laten uitvoeren van werkzaamheden die ten behoeve van het Pensioenfonds worden verricht en deel uitmaken van - of voortvloeien uit - het uitoefenen van het bedrijf (= kernactiviteiten), of de wezenlijke bedrijfsprocessen ter ondersteuning daarvan.

In bepaalde situaties is het mogelijk dat een uitbestedingspartij van het Pensioenfonds wederom een deel van de door het Pensioenfonds uitbestede kernactiviteiten of wezenlijke bedrijfsprocessen uitbesteed. In dit geval is er sprake van onderuitbesteding. Het Pensioenfonds heeft strikte regels opgesteld t.a.v. de mogelijkheid tot onderuitbesteding van activiteiten door uitbestedingspartijen.

Reikwijdte van uitbesteding

De reikwijdte van uitbesteding is gebaseerd op basis van de definitie van Uitbesteding. Het Bestuur merkt de volgende kernactiviteiten aan als uitbesteding:

- Integraal Vermogensbeheer
- Custody & Investment compliance activiteiten
- Pensioenbeheer

Voor het laten uitvoeren van wezenlijke bedrijfsprocessen ter ondersteuning van kernactiviteiten is dit Beleid in hoofdlijnen ook van toepassing. Met dien verstande dat afhankelijk van de aard en omvang kan worden bepaald dat onderdelen van het Beleid niet van toepassing zijn. Het is echter te allen tijde van belang dat:

- een (beperkt) selectieproces plaats vindt;
- een (beperkte) governance met de uitbestedingspartij wordt ingericht;
- de monitoring op de uitbesteding plaats vindt;
- de uitbestedingspartij periodiek wordt beoordeeld.

Algemene eisen t.a.v. uitbesteding

- Het Bestuur blijft te allen tijde eindverantwoordelijk voor de uitbestede activiteiten of processen.
- Het Bestuur is niet alleen verantwoordelijk voor het resultaat van het Pensioenfonds, maar ook voor de uitgevoerde processen.
- Het Bestuur selecteert onafhankelijke uitbestedingspartijen op basis van kwaliteit, prijs en marktconformiteit. Hierbij dienen ook vereisten ten aanzien van integriteit te worden opgenomen gebaseerd op het integriteitsbeleid (zie hiervoor de appendix). Vereisten uit hoofde van integriteitsbeleid kunnen worden aangepast na evaluatie en eventuele aanpassing van het integriteitsbeleid.
- Bij de keuze van een uitbestedingspartij wordt rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen van het Pensioenfonds.
- Indien het selectieproces niet wordt begeleid en bewaakt door een onafhankelijke adviseur, dan zal het uitgevoerde selectieproces en de uitkomst hiervan getoetst worden door een onafhankelijke externe partij.
- Uitbesteding van een kernactiviteit kan slechts plaatsvinden na een formeel bestuursbesluit.
- Het Pensioenfonds blijft eigenaar van de door haar verstrekte gegevens.
- Het Bestuur houdt de regie ten aanzien van de uitbesteding, kan de werkzaamheden op adequate wijze beoordelen en kan tijdig bijsturen.
- De naleving van het Uitbestedingsbeleid wordt eenmaal in de twee jaar getoetst.

- Het Uitbestedingsbeleid wordt iedere drie jaar door het Bestuur geëvalueerd.

Evaluatie van het uitbestedingsbeleid

Het Beleid zal in principe eenmaal per drie jaar bestuurlijk worden behandeld en vastgesteld, of zoveel vaker indien noodzakelijke omstandigheden zich voordoen (zoals: strategiewijzigingen, wijzigingen in wet- of regelgeving, organisatorische veranderingen, externe omstandigheden, uitkomsten van een audit of verandering in methodologie, processen en rapportagestromen). Voorstellen tot tussentijdse materiële wijzigingen van het Beleid zullen vooraf ter goedkeuring aan het Bestuur worden voorgelegd.

11.4 Actuariële grondslagen technische voorziening

Financieringsmethodiek	Reglementaire doorsneepremie
Overlevingsgrondslagen (ultimo 2016)	Prognosetafel AG2016, met leeftijdsafhankelijke correctiefactoren.
Leeftijdsafhankelijke correctiefactoren	Zie onder.
Partnerfrequenties (van toepassing bij de berekening van de VPV voor uitgesteld nabestaandenpensioen voor actieve deelnemers en slapers)	Voor alle actieve deelnemers en alle nog niet gepensioneerde gewezen deelnemers worden tot de 63-jarige leeftijd leeftijds- en geslachtsafhankelijke partnerfrequenties gehanteerd die zijn afgeleid van ervaringscijfers binnen Pensioenfonds Vervoer (onbepaalde partnertarief). Vanaf de 63-jarige leeftijd bedraagt de partnerfrequentie 1. De tabel met de partnerfrequenties is in een tabel in het vervolg van deze paragraaf opgenomen. Voor gepensioneerden wordt geen partnerfrequentie gehanteerd (bepaalde partnertarief).
Leeftijdsverschil man - vrouw	3 jaar.
Rekenrente	DNB-RTS per verslagdatum.
Opslag voor excassokosten	2% (onderdeel van de voorziening).
Opslag (in premie) voor jaarlijkse administratiekosten	0,55% van de pensioengrondslag
Opslag (in premie) voor premievrijstellingsrisico	2,5% opslag op de bruto premie
Opslag (in premie) voor uitgesteld wezenpensioen	0,10% van de pensioengrondslag De reglementaire eindleeftijd is 18 jaar, en bij verlenging van het wezenpensioen vanwege studie wordt de eindleeftijd boven de 18 jaar gesteld op 27 jaar. De reservering voor het wezenpensioen vindt plaats door hanteren van een glijdende schaal.
Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten	De TV is gelijk aan de contante waarde van in de toekomst op te bouwen pensioenaanspraken voor de arbeidsongeschikte deelnemers, rekening houdend met revalideringskansen.
Voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen	De TV is gelijk aan de contante waarde van de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen van de deelnemers met een WAO/WIA-uitkering, rekening houdend met revalideringskansen.
IBNR-voorziening	De TV is gelijk aan de in de laatste twee boekjaren (2016 en 2017) geboekte risicopremies voor premievrijstelling en arbeidsongeschiktheidspensioen, onder aftrek van 5,5% kostenopslag waarbij de oudste premie (2016) met 4% wordt opgerent naar de balansdatum.
Voorziening onvoorwaardelijke toeslagverlening excedentregeling	De TV is gelijk aan de contante waarde van volledige toekomstige toeslagverlening op basis van het toeslagenbeleid van de excedentregeling.
Revalideringskansen	Zie onder

Leeftijdsafhankelijke correctiefactoren

De leeftijdsafhankelijke correctiefactoren zijn bij wijziging van de overlevingsgrondslagen naar de Prognosetafel AG2016 ongewijzigd gebleven.

lft	factor	lft	factor	lft	factor	lft	factor	lft	factor
<= 11	1,0000	31	0,6447	51	0,7563	71	1,0124	91	1,0511
12	1,0000	32	0,6401	52	0,7691	72	1,0220	92	1,0423
13	1,0000	33	0,6369	53	0,7822	73	1,0311	93	1,0323
14	1,0000	34	0,6350	54	0,7955	74	1,0395	94	1,0210
15	0,9711	35	0,6345	55	0,8091	75	1,0472	95	1,0084
16	0,9340	36	0,6353	56	0,8227	76	1,0542	96	0,9946
17	0,8995	37	0,6372	57	0,8365	77	1,0605	97	0,9959
18	0,8674	38	0,6403	58	0,8503	78	1,0660	98	0,9973
19	0,8378	39	0,6444	59	0,8640	79	1,0706	99	0,9986
20	0,8105	40	0,6496	60	0,8778	80	1,0745	100	1,0000
21	0,7855	41	0,6556	61	0,8914	81	1,0774	101	1,0000
22	0,7627	42	0,6626	62	0,9049	82	1,0794	102	1,0000
23	0,7420	43	0,6705	63	0,9182	83	1,0804	103	1,0000
24	0,7234	44	0,6791	64	0,9312	84	1,0805	104	1,0000
25	0,7068	45	0,6884	65	0,9440	85	1,0796	105	1,0000
26	0,6920	46	0,6984	66	0,9564	86	1,0776	106	1,0000
27	0,6792	47	0,7090	67	0,9685	87	1,0745	107	1,0000
28	0,6681	48	0,7201	68	0,9802	88	1,0704	108	1,0000
29	0,6587	49	0,7317	69	0,9914	89	1,0651	109	1,0000
30	0,6509	50	0,7438	70	1,0022	90	1,0587	>= 110	1,0000

Leeftijds- en geslachtsafhankelijke partnerfrequenties

Leeftijd	Mannen	Vrouwen	Leeftijd	Mannen	Vrouwen
18	0,00	0,00	44	0,74	0,75
19	0,00	0,00	45	0,74	0,74
20	0,07	0,14	46	0,74	0,74
21	0,09	0,20	47	0,74	0,74
22	0,13	0,26	48	0,74	0,74
23	0,18	0,32	49	0,74	0,74
24	0,24	0,38	50	0,74	0,74
25	0,30	0,43	51	0,75	0,74
26	0,36	0,49	52	0,75	0,75
27	0,42	0,53	53	0,75	0,75
28	0,48	0,58	54	0,75	0,75
29	0,53	0,62	55	0,75	0,75
30	0,58	0,65	56	0,75	0,75
31	0,62	0,68	57	0,75	0,76
32	0,65	0,70	58	0,74	0,76
33	0,68	0,72	59	0,74	0,76
34	0,70	0,74	60	0,74	0,75
35	0,71	0,75	61	0,74	0,75
36	0,72	0,75	62	0,75	0,75
37	0,73	0,76	63	1,00	1,00
38	0,74	0,76	64	1,00	1,00
39	0,74	0,76	65	1,00	1,00
40	0,74	0,76	66	1,00	1,00
41	0,74	0,76	67	1,00	1,00
42	0,74	0,75	68	1,00	1,00
43	0,74	0,75			

Revalideringskansen

Aantal hele jaren sinds ingang WIA-uitkering	WIA				IVA			
	bij ingang	0	1	2+	bij ingang	0	1	2+
leeftijd op moment van vaststellen voorziening								
20-24	24%	17%	8%	0%	7%	5%	2%	0%
25-34	28%	20%	10%	0%	19%	14%	6%	0%
35-44	24%	17%	9%	0%	22%	16%	7%	0%
45-54	14%	10%	5%	0%	23%	17%	8%	0%
55-66	9%	7%	3%	0%	21%	16%	7%	0%

Grondslagen aanvullende regelingen

De grondslagen voor de aanvullende regelingen zijn in de vergadering van het Algemeen Bestuur op 21 december 2017 opnieuw vastgesteld waarbij het uitgangspunt voor de tarieven voor de (vrijwillige) aanvullende regelingen is dat er geen subsidie plaatsvindt vanuit de basisregeling naar de aanvullende regelingen. Daarnaast wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de uitgangspunten voor de grondslagen van de basisregeling.

De grondslagen worden geëvalueerd en zo nodig aangepast:

- bij aanpassing van de grondslagen van de basisregeling;
- indien verzekeringstechnische / actuariële resultaten (uit jaarwerk) hiertoe aanleiding geven;
- bij wijziging, verlenging of vernieuwing van het herverzekeringscontract;
- bij grote toe- of afname van het deelnemersbestand van de aanvullende regelingen;
- bij grote wijzigingen in de DNB-RTS die leiden tot toename van de premies met meer dan 10%.

Excedent middelloon

De financiering van de excedent-middelloonregeling vindt plaats tegen jaarlijkse actuariële koopsommen. De actuariële grondslagen die hierbij worden gehanteerd zijn gelijk aan die van de verplichte basisregeling (zie hierboven) met uitzondering van de gehanteerde (kosten)opslagen en rentevoet.

De gehanteerde grondslagen en opslagen zijn als volgt:

Financieringsmethodiek	Jaarlijkse actuariële koopsommen
Rekenrente	120-maands gemiddelde rente per 30-9
Opslag medeverzekering wezenpensioen	0,1% van pensioengrondslag (PG)
Opslag voor excassokosten	2,0%
Vereist eigen vermogen	Vereist eigen vermogen per 30-09 (17,4% per 30-09-17)
Opslag administratiekosten	0,55% van PG
Opslag premievrijstelling	2,5% van premie

Hierbij wordt aangetekend dat de premie niet lager zal zijn dan op basis van DNB RTS per 30-9 waarbij gerekend wordt met een opslag voor solvabiliteit op basis van aanwezige dekkingsgraad doch niet lager dan het Minimaal Vereist Vermogen (MVV) en niet hoger dan het Vereist Vermogen (VV).

Anw-pensioen

De overlijdensrisico's worden door middel van éénjarige risicokapitalen herverzekerd bij Zwitserleven. Zwitserleven keert het verzekerde risicokapitaal uit aan Pensioenfonds Vervoer. Pensioenfonds Vervoer keert vervolgens het verzekerde Anw-pensioen uit aan de partner van de overleden deelnemer. Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (conform basisregeling) is onderdeel van de regeling van Anw-pensioen. Dit premievrijstellingsrisico is niet door Zwitserleven gedekt. Dit risico wordt door Pensioenfonds Vervoer in eigen beheer gehouden. Hiervoor geldt een opslag van 2,5%. De financiering van het vrijwillige Anw-pensioen vindt plaats tegen jaarlijkse (leeftijdsafhankelijke) risicopremies. De actuariële grondslagen die bij de vaststelling van de risicokapitalen worden gehanteerd zijn gelijk aan die van de verplichte basisregeling (zie hierboven) met uitzondering van de gehanteerde (kosten)opslagen.

De gehanteerde grondslagen en opslagen zijn als volgt:

Financieringsmethodiek	Jaarlijkse risicopremies
Rekenrente	120-maandsgemiddelde RTS per 30-9
Opslag voor excassokosten	2,0%
Vereist eigen vermogen	Vereist eigen vermogen per 30-09 (17,4% per 30-09-17)
Opslag administratiekosten	10,0% van netto premie
Opslag premievrijstelling	2,5% van premie

Hierbij wordt aangetekend dat de premie niet lager zal zijn dan op basis van DNB RTS per 30-9 waarbij gerekend wordt met een opslag voor solvabiliteit op basis van aanwezige dekkingsgraad (doch niet lager dan MVV en niet hoger dan VV).

WIA-excedentregeling

De arbeidsongeschiktheidsrisico's uit hoofde van deze regeling zijn integraal verzekerd bij Nationale Nederlanden (NN). NN keert het WIA-excedentpensioen uit aan Pensioenfonds Vervoer. Pensioenfonds Vervoer keert vervolgens uit aan de deelnemer. Voor deze verzekering wordt een leeftijds- en geslachtsafhankelijke premie in rekening gebracht.

11.5 Uitwerking (minimaal) vereist (eigen) vermogen

Minimaal vereist (eigen) vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen is in beginsel gelijk aan de som van:

- 4% over de technische voorzieningen plus 0,3% over het risicokapitaal;
- een bedrag afhankelijk van de omvang van de aanvullende verzekeringen.

Ultimo 2016 is het minimaal vereist vermogen exact berekend op 104,4%.

Component	vereist eigen vermogen (in % van de technische voorzieningen)
Beleggingsrisico	4,0%
Extra voor risicokapitaal bij overlijden	0,4%
Extra voor arbeidsongeschiktheidsdekking	0,0%
Totaal:	4,4%
Minimaal vereist eigen vermogen	4,4%

De dekkingsgraad behorende bij het minimaal vereist vermogen is gelijk aan 100% plus het minimaal vereist eigen vermogen (104,4%)

Met ingang van 31 december 2015 heeft het pensioenfonds besloten om het aanwezige risicokapitaal als onderdeel van de berekening van de component “Extra voor risicokapitaal bij overlijden” vast te stellen, als “de contante waarde van een direct ingaand partnerpensioen minus de aanwezige TV voor het latent opgebouwd partnerpensioen en het opgebouwde ouderdompensioen.” Het pensioenfonds heeft pensioenverplichtingen met zowel langlevensrisico (ouderdompensioen) als kortlevensrisico (partnerpensioen), het hoofdrisico bestaat dan ook uit langlevensrisico en kortlevensrisico en hierdoor is er een natuurlijke hedge binnen het fonds.

Vereist eigen vermogen

Het vereist eigen vermogen wordt berekend volgens de richtlijnen van DNB (de zogenaamde wortelformule in het standaardmodel). Per 31 december 2016 leidt bovenstaande formule, uitgaande van de door DNB per 31 december 2016 gepubliceerde rentetermijnstructuur tot de volgende uitkomsten:

	Feitelijke mix	Strategische mix
S ₁ : Renterisico	3,3%	3,2%
S ₂ : Zakelijke waarden risico	12,5%	11,4%
S ₃ : Valutarisico	2,7%	2,9%
S ₄ : Commodities risico	0,0%	0,0%
S ₅ : Kredietrisico	5,2%	5,5%
S ₆ : Verzekeringstechnisch risico	3,3%	3,3%
S ₁₀ : Actief beheer risico	0,8%	0,7%
Vereist Eigen Vermogen=	18,1%	17,2%

De dekkingsgraad behorende bij het vereist vermogen (117,2%) is gelijk aan 100% plus het vereist eigen vermogen, uitgaande van de strategische mix per 31 december 2016.

Met ingang van 2015 wordt in de berekening van het vereist eigen vermogen expliciet invulling gegeven aan de beleggingsrisico's die Pensioenfonds Vervoer over de technische voorzieningen loopt waarbij het vermogen dat tegenover de VPL-verplichtingen staat eerst in mindering wordt gebracht op het totale vermogen van het fonds.

11.6 Uitwerking (gedempte en ongedempte) kostendekkende premie

Premiedemping vindt voor pensioenregeling I en II plaats door een rentevoet te hanteren die gelijk is aan de gemiddelde rente per looptijd over de voorgaande 120 maanden en voor pensioenregeling V door een rentevoet te hanteren die gelijk is aan de gemiddelde rente per looptijd over de voorgaande 5 jaren, waarbij de rentetermijnstructuur van 30 september van het jaar voorafgaand als basis dient. Hiertoe wordt een set van rentes voor iedere looptijd gecreëerd als gemiddelde waarde van de rentetermijnstructuren zoals gepubliceerd door DNB over respectievelijk de voorgaande 120 maanden en 5 jaren.

Ten behoeve van de gedempte kostendekkende premie voor 2018 dient de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van 30 september 2017 als basis met de aan het eind van de 119 maanden daaraan voorafgaand respectievelijk de per eind september in de vier jaren daaraan voorafgaand door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuren.

In verband met de methodiek voor de vaststelling van de VPL-verplichting, is de premie voor de VPL-overgangsregeling sector Vervoer (reglement V) in een aparte tabel opgenomen. De toevoeging aan de VPL-verplichting wordt gebaseerd op de gedempte kostendekkende premie systematiek.

Opbouw premie VPL overgangsregeling sector Vervoer (reglement V) boekjaar 2018 in euro's x €1.000*	
• Toevoeging aan de Bestemmingsreserve financiering overgangsregeling voor verwachte toekenning van onvoorwaardelijke pensioenaanspraken in 2018 (geboortjaar 1955 op leeftijd 63 jaar)	137.587
• Toevoeging aan Bestemmingsreserve financiering overgangsregeling van 8,75% van de verwachte toekenning van onvoorwaardelijke pensioenaanspraken per 31 december 2020.	105.298
Gedempte kostendekkende premie reglement V: toevoeging Bestemmingsreserve financiering overgangsregeling sector Vervoer	242.885

In de overeenkomst tot uitvoering van de VPL-overgangsregeling voor deelnemers geboren op of na 1 januari 1950 tussen de CAO-partijen en het fonds is overeen gekomen om de verschuldigde premie voor de sector Vervoer uit te drukken in een percentage van de pensioengrondslag (uit reglement I). Het premiepercentage in 2018 voor de VPL-overgangsregeling sector Vervoer bedraagt 7,5%. Dit percentage, afgerond op één decimaal, wordt ex-post toegepast op de werkelijke pensioengrondslag die wordt vastgesteld tijdens het jaarwerkproces.

De premie in 2018 voor de VPL-overgangsregeling sector Orsima bedraagt 3,9% van de pensioengrondslag.

Premie VPL overgangsregeling sector Orsima boekjaar 2018 in euro's x €1.000	
Toevoeging Bestemmingsreserve financiering overgangsregeling van 3,9% van de pensioengrondslagsom	1.211

Na toevoeging aan de Bestemmingsreserve financiering overgangsregeling is de beschikbare premie voor reglement I en II voor sector Vervoer:

Totale doorsneepremie sector Vervoer	989.812
Toevoeging aan de Bestemmingsreserve financiering overgangsregeling sector Vervoer	242.885
Beschikbare doorsneepremie reglement I en II sector Vervoer	746.927

In onderstaande tabel wordt voor 2018 de verwachte doorsneepremie getoetst aan de verwachte gedempte kostendekkende premie voor sector Vervoer en sector Orsima. Daarnaast wordt de ongedempte kostendekkende premie (op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 30 september 2017) weergegeven.

Opbouw (gedempte) kostendekkende premie boekjaar 2018 reglement I en II sector Vervoer en sector Orsima (in euro's x €1.000)		
	Gedempte kosten-dekkende premie	Ongedempte kosten-dekkende premie
a. inkoop onvoorwaardelijke pensioenaanspraken	648.605	862.892
b. opslag solvabiliteit	112.857	150.143
c. opslag uitvoeringskosten	15.654	15.654
d. voorwaardelijke toeslagverlening	-	-
Subtotaal	777.116	1.028.689
e. herstellpremie	-	-
Minimaal te betalen premie reglement I en II	777.116	1.028.689
Doorsneepremie reglement I en II, na aftrek van (gedempte) kostendekkende premie reglement V en doorsneepremie sector Orsima	754.070	754.070
Verwacht overschot	-/- 23.046	-/- 274.619

In bovenstaande tabel zijn de kosten van de toegekende rechten uit hoofde van de overgangsregeling uit de prepensioenregelingen niet meegenomen. Deze kosten worden volledig gefinancierd uit de Voorziening Financiering Overgangsregeling die onderdeel uitmaakt van de TV.

Uit het bovenstaande kan worden opgemaakt dat de doorsneepremie in 2018, bij de methode waarmee de kostendekkendheid van de premie wordt vastgesteld, niet kostendekkend is.

Het premietekort ad 23.046 (= 3,1% van de gedempte kostendekkende premie) wordt onttrokken aan de "bestemmingsreserve actieven".

11.7 Parameters

De kritische dekkingsgraad en het met ingang van 1 januari 2017 opgestelde herstelplan zijn gebaseerd op de volgende parameters.

1. Economische veronderstellingen

Prognosehorizon: 15 jaar Economische scenario's: 1.000	Gemiddelde (meetkundig) Bruto	Gemiddelde (rekenkundig) Bruto	Standaard Deviatie	Kostenafslag (cf. Parameters Pensioenfondsen)
Nominale staatsobligaties (NL / Dui, dur 6)	0,8%	1,0%	6,1%	15 bps
Bedrijfsobligaties (credits)	1,6%	1,8%	7,0%	15 bps
Nederlands hypotheek	2,0%	2,2%	7,1%	50 bps
Emerging Market Debt (hard, hedged)	2,8%	3,3%	10,6%	30 bps
Emerging Market Debt (local)	4,1%	4,6%	10,4%	30 bps
Hoogrentend (High Yield, Euro)	2,5%	3,0%	9,7%	30 bps
Hoogrentend (High Yield / Global, hedged)	2,8%	3,4%	10,4%	30 bps
Aandelen (ontwikkelde markten)	5,0%	6,6%	17,8%	25 bps
Aandelen (opkomende markten)	7,0%	10,5%	26,3%	25 bps
Onroerend Goed (direct)	4,7%	5,9%	15,9%	80 bps
Onroerend Goed (indirect)	4,2%	6,4%	21,2%	30 bps
Grondstoffen	1,0%	2,5%	17,3%	40 bps
Hedge funds (conservatief)	5,4%	5,9%	10,5%	50 bps
Private Equity	7,9%	11,5%	26,9%	100 bps

Prijsindexcijfer en loonindexcijfer

In de eerste vijf prognosejaren voor de hanteren minimale verwachtingswaarden voor de groeivoeten van het prijsindexcijfer en het loonindexcijfer wordt conform het Besluit FTK via een vastgelegde systematiek toegewerkt naar de minimale verwachtingswaarden voor de groeivoeten voor de langere termijn (2% groeivoet van het prijsindexcijfer en 2,5% groeivoet van het loonindexcijfer). Dit wordt het 'ingroeipad' genoemd.

De groeivoeten voor het prijs- en loonindexcijfer voor het eerste jaar van het ingroeipad zijn de CPB-ramingen op basis van december 2016:

- ten aanzien van het prijsindexcijfer: voor 2017 0,9%;
- ten aanzien van het loonindexcijfer: voor 2017 1,6%.

Het ingroeipad is dan als volgt

Ingroeipad	Minimaal te hanteren groeivoet prijsindex	Minimaal te hanteren groeivoet loonindex
Jaar 1: 2017	0,900%	1,600%
Jaar 2: 2018	1,175%	1,825%
Jaar 3: 2019	1,450%	2,050%
Jaar 4: 2020	1,725%	2,275%
2021 en later	2,000%	2,500%

2. Beleggingsbeleid en afdekkingsbeleid (conform strategisch beleggingsbeleid)

Het gehanteerde verwachte beleggingsrendement volgt uit de strategische normportefeuille 2016 en de gehanteerde rendementsveronderstellingen.

Het jaarlijks ingerekende diversificatie-effect bedraagt 49 bps en de op het bruto rendement in mindering te brengen beleggingskosten bedragen 32 bps.

Het rentebeleid is 58% afdekking van het renterisico (op marktrente) voor de technische voorzieningen voor risico van het fonds en 100% afdekking van het renterisico (tot 1 augustus 2017 op marktrente en vanaf 1 augustus 2017 op basis van de UFR) voor de VPL-verplichting. Ook na 2020 (afloop van de overgangsregeling) is het rentebeleid voor het (eigen risico) VPV deel gelijk gesteld aan 58%.

De VPL-verplichting worden gealloceerd naar euro staatsobligaties en het beleid voor de technische voorzieningen voor risico van het fonds wordt dan geschaald terug naar 100%.

11.8 Financieel crisisplan

In deze appendix is het financieel crisisplan (hierna: crisisplan) opgenomen en wordt per crisismaatregel weergegeven welke (groepen) belanghebbenden wanneer, op welke wijze en met welke boodschap worden geïnformeerd.

11.8.1 Onderdelen van het crisisplan

In hoofdstuk 4 (financiële opzet) en 9 (risicoparagraaf) van de Abtn zijn de risico's waaraan het pensioenfonds blootstaat beschreven.

Het fonds dient te beschikken over een Vereist Vermogen en een Minimaal Vereist Vermogen. Als het fonds per het einde van enig kwartaal niet meer beschikt over het Vereist Vermogen dient het fonds een herstelplan op te stellen en in te dienen bij DNB.

In dit crisisplan zijn de maatregelen beschreven die het bestuur kan inzetten als de (beleids)dekkingsgraad zich bevindt of snel beweegt richting kritieke waarden die de statutaire doelstelling van het fonds (het uitkeren van pensioenen) in gevaar brengen. Het bestuur is in dat geval genoodzaakt aanvullende maatregelen te nemen, aan te duiden als crisismaatregelen.

In dit crisisplan zijn dan ook de volgende onderdelen opgenomen:

Crisis:

- Wanneer is er sprake van een crisissituatie?
- Bij welk niveau van de dekkingsgraad of niveau van dekkingsgraadveranderingen is sprake van een dreigende crisis of een crisis?
- Bij welke dekkingsgraad kan het fonds naar verwachting nog herstellen zonder maatregelen te hoeven nemen?

Crisismaatregelen:

- Welke crisismaatregelen staan ter beschikking?
- In welke mate zijn deze maatregelen inzetbaar?

Effectiviteit:

- Wat is de effectiviteit/impact op de financiële positie van het fonds van de ter beschikking staande maatregelen?

Evenwichtige belangenafweging:

- Hoe wordt bij de te nemen maatregelen rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging?
- Hoe en wanneer wordt met belanghebbenden gecommuniceerd?

Besluitvormingsproces:

- Welke procedures worden doorlopen als het bestuur oordeelt dat er aanvullende maatregelen nodig zijn?

Ongedaan maken crisismaatregelen:

- Hoe worden ingezette maatregelen weer ongedaan gemaakt?

Het crisisplan zal periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld worden.

Het crisisplan is voor het bestuur een leidraad en geen spoorboekje. Het bestuur zal de in dit plan gedefinieerde crisisvarianten en de te treffen maatregelen altijd afwegen tegen de aard van de crisis en de omstandigheden van het moment.

Bij het opstellen van dit crisisplan is rekening gehouden met de bepalingen in artikel 29b van het Besluit FTK Pensioenfondsen waarin is opgenomen uit welke elementen een financieel crisisplan tenminste dient te bestaan.

11.8.2 Beschrijving crisissituatie

Het bestuur onderkent dat marktwaardering van de pensioenverplichtingen en de bezittingen met onzekerheid is omgeven. De toekomstige rente is een voornamelijk factor, evenals beleggingsrendementen en de toekomstige levensverwachting. De onzekerheid hieromtrent heeft het bestuur doen besluiten pas crisismaatregelen te treffen als naar oordeel van het bestuur sprake lijkt van een structurele en significante crisissituatie. Het bestuur voert immers een lange termijn beleid en wenst in het beleid naar alle betrokkenen niet op de waan van de dag te reageren.

De volgende dekkingsgraden zijn hierbij van belang:

- **Actuele dekkingsgraad:** het pensioenvermogen gedeeld door de verplichtingen van het fonds op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Deze wordt maandelijks per maandeinde bepaald en gepubliceerd.
- **Beleidsdekkingsgraad:** het gemiddelde van de gepubliceerde actuele dekkingsgraden van de laatste 12 maanden. Deze wordt maandelijks per maandeinde bepaald en gepubliceerd. De beleidsdekkingsgraad is leidend voor beslissingen over toeslagverlening en het moeten korten van pensioen.
- **Kritische dekkingsgraad:** het niveau van de actuele dekkingsgraad waarbij het fonds naar verwachting nog net in 10 jaar kan herstellen tot een beleidsdekkingsgraad op het niveau van het Vereist Vermogen. Deze wordt jaarlijks bij het opstellen of actualiseren van het herstelplan vastgesteld.

Als de *beleidsdekkingsgraad* lager is dan het Vereist Vermogen moet het fonds in een herstelplan uitwerken hoe de *beleidsdekkingsgraad* van het fonds in een periode van 10 jaar naar verwachting gelijk is aan het Vereist Vermogen van het fonds (117,2% per eind 2016). Ten aanzien van het moeten nemen van aanvullende maatregelen zijn de volgende niveaus van de actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad van belang:

- Als de *beleidsdekkingsgraad* gedurende een periode van 5 jaren per jaareinde onafgebroken lager is geweest dan het minimaal Vereist Vermogen (104,4% per eind 2016) en na deze periode de *actuele dekkingsgraad* lager is dan het minimaal Vereist Vermogen, dienen onmiddellijk maatregelen genomen te worden die de *actuele dekkingsgraad* direct op het niveau brengt van het Minimaal Vereist Vermogen. De maatregelen mogen in maximaal 10 jaar worden gespreid maar moeten wel gedurende deze periode worden doorgevoerd, ongeacht de ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad gedurende de spreidingsperiode. In de praktijk zullen de maatregelen bestaan uit de maatregel verminderen van pensioenaanspraken en pensioenrechten (zie 9.8.4).
- Als op het moment van opstellen of actualiseren van het herstelplan de *actuele dekkingsgraad* lager is dan de *kritische dekkingsgraad*, dienen direct maatregelen

genomen te worden die naar verwachting de *beleidsdekkingsgraad* in 10 jaar op het niveau van het Vereist Vermogen brengen.

De maatregelen mogen in maximaal 10 jaar gelijkmatig worden gespreid en hoeven niet meer te worden doorgevoerd als bij de eerstvolgende actualisatie van het herstelplan (een jaar later) de *actuele dekkingsgraad* hoger is dan de *kritische dekkingsgraad*.

Het bestuur maakt voor de vaststelling dat sprake is van een crisissituatie onderscheid in twee mogelijke varianten:

Variante A: een *actuele dekkingsgraad* onder de *kritische dekkingsgraad*

Deze crisisvariant ontstaat wanneer de *actuele dekkingsgraad* tot onder de *kritische dekkingsgraad* is gedaald. In deze crisisvariant is al sprake van een *beleidsdekkingsgraad* beneden het Minimaal Vereist Vermogen. Het verder wegzakken van de *actuele dekkingsgraad* tot onder de *kritische dekkingsgraad* betekent dat vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten naderbij komt. Crisisvariant A noodzaakt een direct optreden van het Bestuur op korte termijn.

Het niveau van de *kritische dekkingsgraad* is beschreven in de volgende paragraaf.

Deze variant zal doorgaans ontstaan door langdurig lagere rendementen en/of een dalende rentestand, maar kan ook ontstaan door korte termijn volatiliteit op de financiële markten. Bij deze dekkingsgraad kan het pensioenfonds al geen toeslagen meer verlenen en is ook de hoogte van de nominale pensioenen in gevaar. Wanneer de dekkingsgraad tot onder de kritische dekkingsgraad zakt, wordt een vermindering van de pensioenaanspraken en -rechten zeer waarschijnlijk en zal dit blijken bij de eerstvolgende actualisatie van het herstelplan.

Variante B: een calamiteit

Het is moeilijk een calamiteit exact te definiëren. In het algemeen is er sprake van een calamiteit als er sprake is van een plotseling optredend gevaar met potentieel verstrekkende gevolgen (bijvoorbeeld een groot financieel verlies of reputatieschade), of de dreiging hierop, waarbij er in korte tijd besluiten over te treffen maatregelen genomen moeten worden. Men zou een calamiteit ook kunnen kwantificeren als een daling van de dekkingsgraad met meer dan 10%-punt in een periode van één maand, ongeacht de hoogte van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad bij aanvang.

Deze variant zal doorgaans ontstaan door korte termijn marktvolatiliteiten waarbij tegelijkertijd aandelen sterk in waarde dalen en de rente sterk daalt. Deze combinatie heeft zich regelmatig voorgedaan – zij het met een veelal kleinere impact dan 10% dekkingsgraad - zodra beleggers tegelijkertijd hun risico wilden verlagen en vluchten in staatsobligaties die veilig worden geacht zoals die van Nederland (rente daalt). Bij een dergelijke verslechtering van de financiële positie van het pensioenfonds kunnen de toeslagverlening en de hoogte van de nominale pensioenen nog voldoende beschermd zijn, doch is er de noodzaak tot gestructureerd overleg, communicatie naar belanghebbenden en mogelijk besluitvorming op korte termijn.

Het bestuur ziet een sterke daling van het aantal actieve (en premiebetalende) deelnemers eveneens als een risicoscenario. Dit kan ontstaan door specifieke ontwikkelingen in de bedrijfstak of door ontwikkelingen binnen het pensioenfonds. Het risico hiervan op de dekkingsgraad is beperkt. Daarom is dit risicoscenario niet als een variant van een crisissituatie beschreven.

11.8.3 Kritische dekkingsgraad (waarbij het fonds er zonder verminderen van pensioenaanspraken en pensioenrechten niet meer uit kan komen)

Het Bestuur heeft als onderdeel van dit crisisplan een “kritische dekkingsgraad” vastgesteld. Dit is het niveau van de dekkingsgraad waarbij het fonds er precies in slaagt om in de wettelijk gestelde maximale termijn van tien jaar aan het Vereist Vermogen te voldoen, zonder de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden of de werkgevers onevenredig te schaden en tot het verminderen van pensioenaanspraken en pensioenrechten over te moeten gaan. Het niveau van de kritische dekkingsgraad is onder andere afhankelijk van de rentetermijnstructuur op enig moment en het jaarlijks verwachte meerrendement. Onder meerrendement wordt het extra rendement verstaan ten opzicht van het benodigde rendement op de pensioenverplichtingen.

Uitgaande van een wettelijk gestelde maximale hersteltermijn naar het Vereist Vermogen van tien jaar en de parameters zoals opgenomen in Appendix 11.7, bedraagt de kritische dekkingsgraad 92,8% per eind 2016.

Hierbij is een structureel sluitende financiële opzet als uitgangspunt genomen. Dit betekent dat bij lage rekenrentes sprake is van een verhoging van premie en/of een verlaging van het opbouwpercentage van de pensioenregelingen om te voldoen aan kostendekkendheid van de premie.

Het beleid van het pensioenfonds is al gericht op het beperken van de kans dat de dekkingsgraad zich richting de kritische dekkingsgraad beweegt. Middels een ALM-studie wordt dit beleid regelmatig onderbouwd, getoetst en herijkt.

11.8.4 Maatregelen die ter beschikking staan

Het Bestuur is in het geval van crisissituatie A genoodzaakt maatregelen te nemen, aan te duiden als crisismaatregelen. Bij crisissituatie B zal het Bestuur onderzoeken welke van de ter beschikking staande maatregelen passend zijn, gelet op de aard van de calamiteit. Het Bestuur heeft alle mogelijke crisismaatregelen onderzocht wat heeft geresulteerd in de volgende mogelijke maatregelen:

In het algemeen

Het fonds hanteert als financiële sturingsmiddelen het premiebeleid, het toeslagbeleid en het beleggingsbeleid.

Indien deze sturingsmiddelen op de korte termijn onvoldoende zijn voor de gewenste verbetering van de financiële positie van het fonds en/of onvoldoende waarborgen biedt voor de houdbaarheid van de pensioenregeling op de langere termijn zal het bestuur de CAO-partijen adviseren de pensioenovereenkomst aan te passen waar het de opbouw van toekomstige aanspraken betreft. De premie wordt daarbij niet verlaagd en op het oude niveau gehouden. De pensioenregelingen en de overgangsregelingen zullen in principe beide worden aangepast, rekening houdend met een evenwichtige belangenafweging. Als laatste middel kan het bestuur besluiten de pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen.

Het aanpassen van het beleggingsbeleid bij verschillende niveaus van de dekkingsgraad is geen onderdeel van het reguliere beleidskader zoals beschreven in de Abtn. In het geval van een crisissituatie zal nader naar het beleggingsbeleid worden gekeken waarbij rekening wordt gehouden met de mogelijke gevolgen van deze ad hoc maatregelen op de ontwikkeling van de Z-score.

Hieronder worden de financiële sturingsmiddelen en de aanvullende maatregelen die het bestuur kan nemen afzonderlijk toegelicht.

Premieverhoging

De premie die door de werkgevers verschuldigd is wordt vastgesteld door het Bestuur na overleg tussen het fonds en CAO-partijen.

De premie wordt niet lager vastgesteld dan de gedempte kostendeckende premie. De gedempte kostendeckende premie wordt door het fonds vastgesteld op de manier als omschreven in paragraaf 4.3.2 van de Abtn.

Indien de gedempte kostendeckende premie hoger dreigt te worden dan de geldende vastgestelde premie en de gelden in het premie-egalisedepot, treedt het fonds tijdig in overleg met CAO-partijen.

Bijstorting werkgever

Aangezien het in geval van Pensioenfonds Vervoer gaat om een bedrijfstakpensioenfonds, is een crisismaatregel in de vorm van een bijstorting van de aangesloten werkgever(s) niet mogelijk.

Beperken of niet toekennen van toeslagen

Het geheel of gedeeltelijk achterwege laten van de voorwaardelijke toeslagverlening van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt niet als crisismaatregel aangemerkt, maar als een regulier sturingsmiddel binnen het beleid van het pensioenfonds. Indien de beleidsdekkingsgraad onder de volledige toeslagengrens ligt (ca. 130% per eind 2016), zal de toeslagverlening worden beperkt.

Indien de beleidsdekkingsgraad onder de toeslagengrens (110%) ligt, zal er geen toeslagverlening plaatsvinden.

In verband met de fusie met de prepensioenfondsen geldt er een gedifferentieerd toeslagbeleid. Het beleid voor prepensioenaanspraken is dat er tot en met 1 januari 2020 volledige toeslagverlening plaatsvindt zolang de beleidsdekkingsgraad hoger of gelijk is aan de toeslagengrens en er voldoende financiële ruimte is voor deze volledige toeslagverlening. In paragraaf 4.4. van de Abtn is het toeslagenbeleid opgenomen.

Versoberen pensioenregeling zonder premieverlaging (exclusief Pensioenreglement V)

Het fonds stelt de pensioenreglementen voor de verplichtgestelde pensioenregelingen vast in overeenstemming met de pensioenovereenkomst en het uitvoeringsreglement (d.d. 19 maart 2015). Tevens kan het fonds CAO-partijen adviseren de pensioenovereenkomst aan te passen waar het de opbouw van toekomstige aanspraken betreft.

Het fonds is bevoegd, en daartoe door CAO-partijen gemachtigd, de pensioenreglementen te wijzigen zonder voorafgaande afstemming van CAO-partijen indien de wijzigingen worden genoodzaakt door wetgeving of worden opgedragen door de toezichthouders en de deelnemers en de werkgevers niet benadeeld worden door de wijziging.

Versoberen van de overgangsregelingen (betreft Pensioenreglement V)

Met deze crisismaatregel wordt bedoeld het beperken van de verwerving van voorwaardelijke aanspraken binnen de VPL-overgangsregeling voor de sector Vervoer en de sector Orsima voor deelnemers die geboren zijn op of na 1 januari 1950, door een aanpassing van pensioenreglement V en het pensioenreglement Orsima. Het fonds kan

CAO-partijen adviseren de verwerving van voorwaardelijke aanspraken binnen de VPL-overgangsregelingen te beperken. De voorwaardelijke aanspraken op ouderdoms- en partnerpensioen zijn vooruitzichten en worden verworven op het moment dat en voor zover de aanspraken zijn gefinancierd. De financiering vindt plaats direct voorafgaand aan 31 december 2020 of, indien het pensioen ingaat vóór die datum, op het moment waarop het pensioen ingaat. Er vindt geen financiering plaats nadat de deelneming is beëindigd vóór ingang van het pensioen.

Aanpassen beleggingsbeleid

Het aanpassen van het beleggingsbeleid bij verschillende niveaus van de dekkingsgraad is voorts geen onderdeel van het reguliere beleidskader zoals beschreven in de Abtn. In het geval van een crisissituatie zal nader naar het beleggingsbeleid worden gekeken. Het afwijken van het strategische beleggingsbeleid en het beleid ten aanzien van rebalancing wordt beschreven in het jaarlijks beleggingsplan. Bij aanpassingen van het beleggingsbeleid door ad hoc maatregelen dient rekening te worden gehouden met de mogelijke gevolgen hiervan op de ontwikkeling van de Z-score.

Indien er sprake is van een herstelplan, zal bij het aanpassen van het beleggingsbeleid rekening worden gehouden met de eisen van de toezichthouder (geen herstelvertraging en geen toename van het totale risico). Dit betekent dat een allocatiewijziging waar een hoger Vereist Eigen Vermogen uit voortvloeit, gepaard moet gaan met een allocatiewijziging waardoor op totaalniveau het totale risico gemeten in Vereist Eigen Vermogen niet groter wordt. NB het betreft bewuste allocatiewijzigingen die leiden tot een verhoging van het risico, indien marktbeveging van bestaande posities leiden tot een hoger totaalrisico wordt dit geaccepteerd.

Bij aanvang van het herstelplan op 1 januari 2015 houdt het fonds de geboden mogelijkheid om het risicoprofiel éénmalig te vergroten aan.

Verminderen van pensioenaanspraken en pensioenrechten

Als uiterste sturingsmiddel kan het Bestuur besluiten tot vermindering van verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten indien:

- het pensioenfonds gezien de beleidsdekkingsgraad niet voldoet aan het minimaal vereist eigen vermogen of het vereist eigen vermogen;
- het pensioenfonds niet in staat is binnen een redelijke termijn te voldoen aan het minimaal vereist eigen vermogen of het vereist eigen vermogen zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgever(s) onevenredig worden geschaad; en
- alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet in het herstelplan, bedoeld in artikel 138 PW of artikel 139.

Concreet zal dit aan de orde zijn als de *beleidsdekkingsgraad* gedurende een periode van 5 jaren onafgebroken lager is geweest dan het minimaal Vereist Vermogen (104,4% per eind 2016) en / of als op het moment van opstellen of actualiseren van het herstelplan de *actuele dekkingsgraad* lager is dan de *kritische dekkingsgraad* (92,8% per eind 2016).

Een eventueel aanwezig saldo in het premie-egalisatie depot zal overigens aangewend moeten worden om een vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten te voorkomen dan wel te beperken.

Het beleid van het fonds ten aanzien van het verminderen van verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten is vermeld in paragraaf 4.6 van de Abtn en houdt in dat alle pensioenaanspraken en pensioenrechten gedifferentieerd of evenredig worden gekort.

Het pensioenfonds informeert de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever(s) schriftelijk over het besluit tot vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten. De vermindering kan op zijn vroegst een maand na de in de vorige volzin bedoelde informatieverstrekking worden gerealiseerd.

11.8.5 Mate inzetbaarheid van de maatregelen

Om de legitimiteit van de hierboven genoemde crisismaatregelen aan te tonen, is in onderstaande tabel per maatregel een verwijzing opgenomen naar de fondsdocumenten.

Crisismaatregel	Statuten	Abtn	Uitvoerings- reglement	Pensioen- reglement I *	Inzet en prioriteit
1 Premieverhoging	-	Paragraaf 4.3	Artikel 2.1	Artikel 2.4	Standaardbeleid constant houden bij versoberen regeling; overleg met CAO-partijen (prioriteit 2)
2 Bijstorting werkgever(s)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
3 Beperken of niet toekennen van toeslagen	-	Paragraaf 4.4 en 4.5	Artikel 7.1	Artikel 10.1	Standaardbeleid (prioriteit 1)
4 Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)	-	-	Artikel 6.1 en 8.2	-	Bij onvoldoende effect standaard-beleid (prioriteit 2); overleg met CAO-partijen
5 Versoberen overgangsregeling (zonder premie te verlagen)	-	-	Artikel 6.1 en 8.2	-	Bij onvoldoende effect standaard beleid (prioriteit 2); overleg met CAO-partijen
6 Aanpassing beleggingsbeleid	-	Hoofdstuk 6	-	-	Geen specifiek beleid; afzonderlijk bekeken (prioriteit 3)
7a Gedifferentieerd verminderen van pensioenaanspraken en -rechten	Artikel 23	Paragraaf 4.6	Artikel 8.2 en 8.3	Artikel 1.3.2	Uiterste middel (prioriteit 3)
7b Evenredig verminderen van pensioenaanspraken en -rechten	Artikel 23	Paragraaf 4.6	Artikel 8.2 en 8.3	Artikel 1.3.2	Uiterste middel (prioriteit 3, 4)

* Er zijn uiteraard ook bepalingen opgenomen in de overige reglementen.

Pensioenreglement I is beschouwd omdat deze geldt voor de huidige actieve deelnemers en voor nieuwe intreders.

De mogelijkheid tot het verminderen van pensioenaanspraken en pensioenrechten is in alle relevante fondsdocumenten opgenomen.

11.8.6 Indicatie effectiviteit van de verschillende maatregelen

De inzet van de verschillende crisismaatregelen heeft telkens een andere impact op de financiële positie van het pensioenfonds. De hierna volgende analyse geeft inzicht in de het effect van de crisismaatregelen. Hierbij is telkens uitgegaan van een dekkingsgraad van 100%.

Crisismaatregel	Inzet maatregel	Impact op dekkingsgraad	Periodiciteit
1 Premieverhoging	+ 1% v/d pensioengrondslag	ca. + 0,15%	jaarlijks
2 Bijstorting werkgever(s)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
3 Beperken of niet toekennen van toeslagen	1% lagere toeslagverlening	ca. + 1%	jaarlijks
4 Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)	-/- 0,25% opbouwpercentage	ca. + 0,60%	jaarlijks
5 Versoberen overgangsregeling (zonder premie te verlagen)	verwerving -/- 10% van de voorwaardelijke aanspraak	ca. + 0,20%	jaarlijks (tot 2020)
6 Aanpassing beleggingsbeleid *)	+ 0,50% verwacht rendement	ca. + 0,50%	jaarlijks
7a Gedifferentieerd verminderen van pensioenaanspraken en -rechten	eerste 1% vermindering	ca. + 0,90%	eenmalig
7b Evenredig verminderen van pensioenaanspraken en -rechten	vermindering 1% evenredig	ca. + 1%	eenmalig

*) In de context van een herstelplan kan een hoger verwacht rendement worden behaald door een hogere allocatie naar de returnportefeuille (die gepaard zal moeten gaan met een met een zodanige verhoging van de afdekking van het renterisico dat het totale risico niet groter wordt). Omdat in het herstelplan de toekomstige renteontwikkeling wordt afgeleid van de forward rentes uit de DNB rentetermijnstructuur bij aanvang van het herstelplan, is het (theoretisch) rendement op de matching portefeuille niet afhankelijk van de mate van afdekking van het renterisico omdat er geen sprake is van een expliciete daling of stijging van de rentetermijnstructuur in de herstelperiode van het herstelplan.

11.8.7 Evenwichtige belangenafweging

Het Bestuur maakt voor wat betreft de inzet van crisismaatregelen onderscheid naar de impact ervan op de verschillende groepen belanghebbenden. Hiermee draagt het Bestuur zorg voor een evenwichtige verdeling van de lasten in een crisissituatie. De tabel hieronder geeft inzicht in welke groepen belanghebbenden worden beïnvloed door een specifieke crisismaatregel.

Crisismaatregel	Impact op belanghebbenden		
	Deelnemers	Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	Werkgever
1 Premieverhoging	JA	NEE	JA
2 Bijstorting werkgever(s)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
3 Beperken of niet toekennen van toeslagen	JA	JA	NEE
4 Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)	JA	NEE	NEE
5 Versoberen overgangsregeling (zonder premie te verlagen)	JA	NEE	NEE
6 Aanpassing beleggingsbeleid	mogelijk	mogelijk	NEE
7a Gedifferentieerd verminderen van pensioenaanspraken en -rechten	JA	JA	NEE
7b Evenredig verminderen van pensioenaanspraken en -rechten	JA	JA	NEE

De evenwichtige belangenafweging bij de inzet van crisismaatregelen zal per crisissituatie door het Bestuur beoordeeld worden. Hierbij wordt tevens gekeken naar de kans en de termijn waarop de inzet van een crisismaatregel weer ongedaan gemaakt kan worden. Hulpmiddelen om de evenwichtige belangafweging te onderbouwen zijn een ALM-studie, de haalbaarheidstoets en het herstelplan.

Noot: in de statuten artikel 23 (lid 2) staat vermeld dat het Bestuur bevoegd is de reeds ingegane pensioenen geheel of ten dele van de vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten uit te zonderen.

11.8.8 Communicatie met belanghebbenden

Communicatie over crisisplan

Pensioenfonds Vervoer informeert de werkgevers, actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden over de hoofdlijnen van het crisisplan op de website: www.pfvervoer.nl

Communicatie tijdens een crisis

In het geval van een crisis zoals gedefinieerd in paragraaf 11.8.2, is het de verantwoordelijkheid van Pensioenfonds Vervoer om alle belanghebbenden adequaat te informeren. Adequaat betekent hier tijdig/zo snel mogelijk, volledig en begrijpelijk. In Appendix 11.9: 'Communicatie per crisismaatregel' wordt per crisismaatregel weergegeven welke (groepen) belanghebbenden wanneer, op welke wijze en met welke boodschap worden geïnformeerd.

Variant A: een crisis

In het geval van variant A zal het bestuur met de toezichthouder communiceren op de daarvoor afgesproken wijze en met inachtneming van de daarvoor afgesproken termijnen (zie hiervoor Appendix 11.9). Afhankelijk van de aard van de crisis worden passende communicatiemaatregelen genomen. De impact van de crisis op verschillende doelgroepen wordt eerst in kaart gebracht. Vervolgens worden deze doelgroepen op maat geïnformeerd. In het geval een korting dreigt, zal tijdig gecommuniceerd worden dat er een korting dreigt. In dat geval wordt dus niet alleen gecommuniceerd als de maatregel daadwerkelijk genomen wordt, maar ook als de maatregel een concrete mogelijkheid wordt.

Variant B: een calamiteit

In het geval van een calamiteit volgen we het mediabeleid van het pensioenfonds. De woordvoerder van het fonds stelt in overleg met de voorzitters van het bestuur de kernboodschappen vast. In overleg met communicatie wordt een plan van aanpak opgesteld. We houden in dit plan van aanpak ook rekening met de pers.

11.8.9 Besluitvormingsproces

Indien zich een calamiteit voordoet moet het pensioenfonds in staat zijn om snel te handelen.

Hieronder volgt kort een omschrijving van de procedure voor communicatie in deze gevallen.

- Het Bestuursbureau signaleert de noodzaak tot actie en stelt op basis van de beschikbare informatie (eventueel in overleg met de uitvoeringsorganisatie) een voorstel

op voor het Bestuur. Het advies van de Risk Manager en de adviserend actuaris moet hierin evenwichtig worden meegewogen.

- De directeur van het Bestuursbureau neemt contact op met de voorzitter en vicevoorzitter van het Bestuur en legt het advies voor.
- Het Bestuur communiceert per e-mail en kan op die wijze tot een besluit komen.

Indien de calamiteit en/of crisis het vermogensbeheer betreft dan geldt de volgende procedure.

- Het bestuur wordt geïnformeerd door het Bestuursbureau zo spoedig mogelijk maar ten minste binnen 1 werkdag over de betreffende crisis en/of calamiteit nadat het Bestuursbureau heeft vastgesteld dat er sprake is van een crisis of calamiteit. Indien er niet op korte termijn een bestuursvergadering is dan vindt er via mail- en/of telefoon afstemming plaats met de bestuursleden.
- Het Bestuursbureau komt binnen 1 dag na de vaststelling dat er sprake is van een crisis of een calamiteit tot een advies aan het Bestuur. Het advies van de Directeur beleggingen, de Risk Manager en de adviserend actuaris moet hierin evenwichtig worden meegewogen. Indien het advies een afwijking van het huidige beleid inhoudt dan wordt het advies tevens voorzien van limieten voor het aanhouden van de positie.
- Het Bestuursbureau draagt zorg voor het opstellen van het advies en de communicatie richting het gehele Bestuur binnen de aangegeven periode.
- Bestuursleden zullen binnen 2 werkdagen reageren. De besluiten van het bestuur kunnen, voor zover daarvan bij deze statuten niet wordt afgeweken slechts genomen worden met een meerderheid van drie vierde van de uitgebrachte stemmen. Blanco stemmen en stemmen van onwaarde worden als niet uitgebrachte stemmen beschouwd.
- Het Bestuursbureau draagt zorg voor de implementatie van het bestuursbesluit.
- Het Bestuur wordt in de AB-vergadering volgend op het besluit geïnformeerd over de actuele status.

11.8.10 Beleid ongedaan maken crisismaatregelen

Het Bestuur heeft op dit moment nog geen beleid voor het ongedaan maken van crisismaatregelen gedefinieerd in de Abtn. Op het moment van de eerste vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten zal het Bestuur beslissen over de wijze waarop verminderingen worden gecompenseerd. De hierna volgende tekst kan daarbij als leidraad fungeren.

Het compenseren van een eerder doorgevoerde vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten zal slechts worden toegepast indien in eerdere jaren vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten heeft plaatsgevonden. De vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten wordt met ingang van 1 januari 2015 op individueel niveau geadmistreerd. Een beschikbaar budget voor het compenseren van een eerder doorgevoerde vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten zal op een door het fonds te bepalen wijze worden ingezet voor een extra toeslagverlening op pensioenaanspraken en pensioenrechten van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden.

Het Bestuur beslist jaarlijks over het al dan niet compenseren van toegepaste verminderingen. Er wordt maximaal eenmaal per jaar gecompenseerd.

11.8.11 Beoordeling actualiteit

Het Bestuur zal het crisisplan opnemen als vast agendapunt voor de jaarlijkse bestuursvergadering in het najaar. In deze vergadering zal zowel de actuariële en bedrijfstechnische nota als het crisisplan worden besproken en zal een toetsing aan de actualiteit plaatsvinden.

11.9 Communicatie per crisismaatregel

Een belangrijk onderdeel van het financieel crisisplan omvat de communicatie rondom een crisissituatie. Welke crisismaatregel wordt toegepast is afhankelijk van de situatie. Dit geldt ook voor de communicatie over de crisismaatregel. We maken onderscheid tussen maatregelen waarvoor een vast communicatieproces is ingericht en situaties die vragen om een meer op maat gesneden aanpak.

Bij elke crisismaatregel stellen we vast hoe we communiceren en welke belanghebbenden betrokken zijn. We onderscheiden de volgende groepen belanghebbenden: actieve deelnemers, pensioengerechtigden, gewezen deelnemers, werkgevers, sociale partners, toezichthouders, Raad van Toezicht, Verantwoordingsorgaan en de media. De volgorde van informeren wordt altijd afgestemd op het belang van de verschillende groepen.

Bij bestuursbesluiten die (veel) impact hebben voor stakeholders van het fonds, wordt een communicatieparagraaf opgenomen, waarin staat wanneer en hoe het besluit in de openbaarheid wordt gebracht. Voor crisismaatregelen waarvoor een standaard communicatieproces is ingericht zal het bestuur hierbij gebruik maken van de routing die is opgenomen in dit financieel crisisplan. Voor overige maatregelen wordt een apart communicatieplan opgesteld.

11.9.1 Algemene communicatie over de financiële situatie

Het fonds communiceert op diverse vaste momenten over de financiële situatie en gaat daarbij in op de directe gevolgen, maar waar nodig ook op de mogelijke toekomstige gevolgen als de financiële positie niet (tijdig) herstelt.

Onderwerp	Kernboodschap	Wanneer / frequentie	Middel
Beleidsdekkingsgraad algemeen	Beleidsdekkingsgraad is de graadmeter van onze financiële situatie	Maandelijks	Nieuwsbericht website Tekst webpagina financiële positie Mailing (e-mail) aan financieel geïnteresseerden
Beleidsdekkingsgraad < 100%	Geen waardeoverdracht mogelijk	Indien van toepassing	Tekstblok in procesbrieven Teksten website waardeoverdracht
Beleidsdekkingsgraad > 100%	Waardeoverdracht mogelijk	Indien van toepassing	Tekstblok in procesbrieven Teksten website waardeoverdracht
Kwartaalbericht	Zo staat Pensioenfonds Vervoer ervoor	Elk kwartaal	Nieuwsbericht website Tekst webpagina financiële positie Infographic website Mailing (e-mail) aan financieel geïnteresseerden

Herstelplan	We hebben onvoldoende reserves om alle pensioenen nu en in de toekomst uit te betalen. Dit is het pad dat we willen volgen om te herstellen.	Bij indienen van herstelplan Na het goedkeuren van het herstelplan. Updates	Nieuwsbericht website Tekst webpagina financiële positie Mailing (e-mail) aan financieel geïnteresseerden
Jaarverslag	Verslag van en terugblik op de financiële positie en ontwikkelingen	Jaarlijks	Jaarverslag Populair jaarverslag Nieuwsbericht website Tekst webpagina financiële positie Mailing (e-mail) aan financieel geïnteresseerden
Beleggingsbeleid		Jaarlijks / updates	Tekst webpagina beleggen Website FAQ beleggen Beleggingsovertuigingen Mailing (e-mail) aan financieel geïnteresseerden
Maatschappelijk verantwoord beleggen		Halfjaarlijks Elke kwartaal	MVB halfjaarverslag Mailing (e-mail) aan financieel geïnteresseerden Webpublicatie stemrapportage Webpublicatie overzicht beleggingen Webpublicatie uitgesloten landen en ondernemingen
Indexatie en korten algemeen	Pensioenfonds Vervoer streeft ernaar elk jaar de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenen die zijn ingegaan te verhogen. Is echter geen recht.	Jaarlijks	Teksten website over pensioenverhoging – verlaging
Toeslag	Toeslagen in verleden. De pensioenen zijn dit jaar met xx% verhoogd.		Tekst bijlage 'verhoging en verlaging van uw pensioen' bij procesbrieven
Toekomst toeslag	De kans is zeer klein dat de pensioenen de komende jaren worden verhoogd		
Geen korting	Pensioenfonds Vervoer heeft de pensioenen nog nooit verlaagd.		
Dreigende korting	In de toekomst is een verlaging van de pensioenen niet uitgesloten.		

11.9.2 Premieverhoging

Kernboodschappen bij verhogen premie

- De financiële situatie van het fonds is dusdanig dat we een maatregel moeten nemen;
- We gaan de pensioenpremie m.i.v. <datum> verhogen met XX% om de dekkingsgraad weer op het gewenste niveau te krijgen.
- CAO-partijen streven ernaar om het premieniveau premies onveranderd te laten.
- De premies kunnen alleen hetzelfde blijven als het pensioenfonds voldoende geld heeft.
- Besluiten tot wijziging van de pensioenregeling en/of het premieniveau worden genomen door de CAO-partijen.
- Bij het bepalen van de premies kijken CAO-partijen naar de dekkingsgraad van het Fonds. De dekkingsgraad geeft de financiële gezondheid van het fonds aan.
- Het bestuur van Pensioenfonds Vervoer treedt in overleg met CAO-partijen indien het (tijdelijk) verhogen van de premies een goede maatregel zou zijn om uit de financiële crisis te komen.
- CAO-partijen hebben besloten de premies (tijdelijk) te verhogen. Het bestuur van het Pensioenfonds Vervoer heeft dit besluit overgenomen en voert de premieverhoging door.
- Ons pensioenfonds heeft nu een dekkingsgraad van [invullen]%.
- Het herstel lag eind [datum] nog op schema, maar is op [datum] verslechterd. (Cijfers dekkingsgraad noemen.)
- Reden van deze verslechtering zijn [invullen].
- Inhoudelijke uitleg van de maatregel en de consequenties
- We verwachten op <datum> weer de gewenste dekkingsgraad te hebben;

Wie	Extra informatie	Communicatiemiddelen
Toezicht-Houder	- Aangeven hoe en wanneer belanghebbenden worden geïnformeerd.	Telefonisch, per e-mail en per brief
Actieve deelnemers		Brief post of e-mailnotificatie Brief dossier MijnOmgeving Nieuwsbericht website
Werkgevers	- Indien van toepassing instructie opnemen over aanlevering gegevens; - Aangeven hoe en wanneer werknemers worden geïnformeerd. - Aangeven waar werknemers met vragen terecht kunnen.	Brief Digitale nieuwsbrief Nieuwsbericht website
(gewezen) Deelnemers		Brief of indien voorkeur voor digitale communicatie een e-mail. Berichtenbox? Brief/mail in dossier plaatsen.

11.9.3 Beperken of niet toekennen van toeslagen

Kernboodschappen:

- Pensioenfonds Vervoer streeft ernaar om de opgebouwde pensioenen en de pensioenuitkeringen jaarlijks te verhogen. Het verhogen van pensioen heet indexatie of toeslagverlening.

- Het bestuur van Pensioenfonds Vervoer beoordeelt elk jaar of, en zo ja met hoeveel procent de pensioenen verhoogd worden. Daarvoor is geen geld gereserveerd. Een verhoging betalen we uit behaalde beleggingsrendementen.
- Het verhogen van de pensioenen kan alleen als de financiële situatie van Pensioenfonds Vervoer goed genoeg is.
- Het bestuur besluit of de pensioenen geheel of gedeeltelijk meestijgen met de prijzen.
- Bij het bepalen van de toeslag kijkt het fonds naar de dekkingsgraad. De dekkingsgraad geeft de financiële gezondheid van het fonds aan.
- Pensioenfonds Vervoer heeft nu een dekkingsgraad van [invullen]%. Daarom kunnen wij geen (volledige) toeslag verlenen. Het fonds heeft besloten/is voornemens, om uit de financiële crisis te komen, uw pensioen niet te verhogen.
- Het herstel lag eind [datum] nog op schema, maar is op [datum] verslechterd. (Cijfers dekkingsgraad noemen.)
- Reden van deze verslechtering zijn [invullen].
- Inhoudelijke uitleg van de maatregel en de consequenties.
- We verwachten op <datum> weer de gewenste dekkingsgraad te hebben;
- Door het niet/ beperkt toekennen van de toeslag, ontvangt u minder pensioen. (orde van grootte per doelgroep).
- Het bestuur kijkt naar de dekkingsgraad op 1 november. Dan wordt besloten of het pensioenfonds op 1 januari (opvolgend jaar) weer toeslag kan verlenen. (Perspectief schetsen en verwachtingen managen).

Wie	Extra informatie	Middelen
Toezicht-Houder	- Aangeven hoe en wanneer belanghebbenden worden geïnformeerd.	Telefonisch, per e-mail en per brief
Alle groepen		Nieuwsbericht website Teksten website over pensioenverhoging – verlaging Tekst bijlage 'verhoging en verlaging van uw pensioen' bij procesbrieven
Werkgevers	- Aangeven hoe en wanneer (oud-) werknemers worden geïnformeerd. - Aangeven waar werknemers met vragen terecht kunnen.	Digitale nieuwsbrief
Pensioen-gerechtigden		Specificatie uitkering
(gewezen) Deelnemers		UPO

11.9.4 Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)

Wanneer er wordt overgaan tot versobering van de pensioenregeling, doorloopt de communicatie over de maatregel geen standaard proces. De communicatie wordt volledig op maat gesneden in een apart communicatieplan afgestemd op de impact van de maatregel. Het communicatieplan bestaat ten minste uit de volgende elementen:

1. In kaart brengen betrokkenen + impact
2. Vaststellen doelen en kernboodschappen per doelgroep
3. Vaststellen communicatie-aanpak per doelgroep + tijdspad
4. Uitwerken communicatiemiddelen en materialen
5. Uitrollen plan van aanpak

11.9.5 Versoberen overgangsregeling (zonder premie te verlagen)

Wanneer er wordt overgaan tot versobering van de overgangsregeling, doorloopt de communicatie over de maatregel geen standaard proces. De communicatie wordt volledig op maat gesneden in een apart communicatieplan afgestemd op de impact van de maatregel. Het communicatieplan bestaat ten minste uit de volgende elementen:

1. In kaart brengen betrokkenen + impact
2. Vaststellen doelen en kernboodschappen per doelgroep
3. Vaststellen communicatie-aanpak per doelgroep + tijdspad
4. Uitwerken communicatiemiddelen en materialen
5. Uitrollen plan van aanpak

11.9.6 Aanpassing beleggingsbeleid

Indien het beleggingsbeleid (tussentijds) wordt aangepast als crisismaatregel, heeft dit op korte termijn doorgaans geen gevolgen voor werkgevers, (gewezen) deelnemers of pensioengerechtigden. Voor de communicatie over de maatregel wordt daardoor hoofdzakelijk gebruik gemaakt van de website. De toezichthouder wordt via de gebruikelijke kanalen op de hoogte gesteld.

Kernboodschappen:

- Pensioenfonds Vervoer heeft nu een dekkingsgraad van [invullen]%. Het fonds heeft besloten/is voornemens, om het beleggingsbeleid te herijken om uit de financiële crisis te komen.
- Het herstel lag eind [datum] nog op schema, maar is op [datum] verslechterd. (Cijfers dekkingsgraad noemen.)
- Reden van deze verslechtering zijn [invullen].
- Inhoudelijke uitleg van de maatregel
- Perspectief schetsen en verwachtingen managen.

Wie	Extra informatie	Middelen
Toezicht-houder	Indien er een herstelplan is: aangeven dat dat maatregel niet leidt tot herstelvertraging en/of toename van het totale risico	Telefonisch, per e-mail en brief
(gewezen) deelnemers, pensioen-gerechtigden en werkgevers.	Tonen samenstelling portefeuille	Kwartaalbericht website Infographic) Tekst webpagina beleggen Mailing (e-mail) aan financieel geïnteresseerden

11.9.7 Gedifferentieerd of evenredig verminderen van pensioenaanspraken en uitkeringen

11.9.7.1 Dreigende verlaging

Deelnemers moeten zich niet alleen realiseren dát er een mogelijkheid tot korten aanwezig is als het fonds zich in een financiële crisissituatie bevindt, maar ook hoe die korting dan naar verwachting doorgevoerd gaat worden. Daarbij is ook van belang te communiceren wat het beleid is ten aanzien van het al dan niet ongedaan maken van gekorte pensioenaanspraken en –rechten of het inhalen van kortingen op indexatie.

Managen van verwachtingen.

De verlaging mag volgens artikel 134 Pensioenwet op zijn vroegst worden doorgevoerd één maand nadat de belanghebbenden daarover zijn geïnformeerd.

Kernboodschappen:

- Een uiterste maatregel om weer uit de financiële crisis te komen is het verlagen van de pensioenen.
- De dekkingsgraad op 31 december bepaalt of Pensioenfonds Vervoer deze maatregel moet nemen.
- We realiseren ons dat het harde maatregelen zijn die we nu gaan doorvoeren, maar we moeten onze verantwoordelijkheid nemen, ook met oog op de toekomst. Alle partijen die bij de besluitvorming zijn betrokken, zijn het erover eens dat deze maatregelen nu genomen moeten worden.
- Het herstel lag eind [datum] nog op schema, maar is op [datum] verslechterd (Cijfers dekkingsgraad noemen)
- Reden van deze verslechtering zijn [invullen].
- Inhoudelijke uitleg van de maatregelen als deze worden doorgevoerd en de impact daarvan op de persoonlijke pensioenen (orde van grootte per doelgroep).
- Informatie over wanneer definitief wordt besloten of de maatregel wordt genomen.
- Er wordt niet jaarlijks gekeken of deze maatregel genomen moet worden. Het korten van de pensioenrechten en –aanspraken kan door het pensioenfonds hersteld worden.
- Perspectief schetsen en verwachtingen managen.

Wie	Extra informatie	Middelen
Toezicht- houder	Aangeven hoe en wanneer belanghebbenden worden geïnformeerd over de dreigende maatregel.	Per e-mail en brief
Alle groepen		Nieuwsbericht website Teksten website over pensioenverhoging – verlaging (eventueel met Q&A) Tekst bijlage 'verhoging en verlaging van uw pensioen' bij procesbrieven Tekst webpagina financiële positie
(gewezen) Deelnemers, pensioen- gerechtigden		Brief UPO specificatie uitkering
Werkgevers		Nieuwsbericht website Digitale nieuwsbrief

11.9.7.2 **Daadwerkelijke verlaging**

Het verlagen van de pensioenen wordt door Pensioenfonds Vervoer gezien als een uiterste maatregel om uit een financiële crisis te komen. Communicatie over deze maatregel doorloopt geen standaard proces. De communicatie wordt volledig op maat gesneden in een apart communicatieplan afgestemd op de impact van de maatregel. Het communicatieplan bestaat ten minste uit de volgende elementen:

1. In kaart brengen betrokkenen + impact
2. Vaststellen doelen en kernboodschappen per doelgroep
3. Vaststellen communicatie-aanpak per doelgroep + tijdspad
4. Uitwerken communicatiemiddelen en materialen
5. Uitrollen plan van aanpak

De verlaging mag volgens artikel 134 Pensioenwet op zijn vroegst worden doorgevoerd één maand nadat de belanghebbenden daarover zijn geïnformeerd.

11.10 Links naar website van Pensioenfonds Vervoer

Overzicht van links naar de website van Pensioenfonds Vervoer:

Meer over de organisatie van het pensioenfonds vindt u op :

<https://www.pfvervoer.nl/over-ons/organisatie>

De jaarverslagen en kwartaalberichten vindt u achtereenvolgens op:

<https://www.pfvervoer.nl/downloads/jaarverslagen>

<https://www.pfvervoer.nl/downloads/kwartaalberichten>

De (pensioen)reglementen en statuten kunt u vinden op:

<https://www.pfvervoer.nl/downloads/reglementen-en-overige-fondsdocumenten>

Het overzicht met betrekking tot de kerncijfers:

<https://www.pfvervoer.nl/nieuws/kerncijfers-2018>

De verklaring beleggingsbeginselen en een korte toelichting op het ESG-beleid vindt u op respectievelijk:

<https://www.pfvervoer.nl/downloads/reglementen-en-overige-fondsdocumenten>

<https://www.pfvervoer.nl/over-ons/beleggen>

https://www.pfvervoer.nl/sites/pfvervoer.nl/files/documenten/reglementen_en_statuten/verklaring_inzake_beleggingsbeginselen.pdf